

Osho

YOGA: Alfa i Omega

Analiza Patanjđalijevih yoga sutri

KNJIGA V

Poglavlje 3

SVESNOST, NE ZNANJE

25. Razdvajanje videoca i viđenog koje dolazi raspršivanjem neznanja, sredstvo je koje daje oslobođenje.¹

26. Nepokolebljiva praksa razlikovanja između onoga što je realno i što je nerealno donosi raspršivanje neznanja.²

27. Najviša faza prosvetljenja postiže se u sedam koraka.³

Stanje neznanja uzrok je svih obmana, svih nerealnosti, svih pojava; ali njihova spoznaja nije stanje znanja. Neznanje je uzrok, ali znanje nije sredstvo za uklanjanje uzroka - znanje je samo osećaj obrazovanosti. Možete znati sve više, više i više, ali ostajete isti. Znanje postaje jedna zavisnost. Nastavljate da ga dodajete, ali biće kome ga dodajete ostaje isto. Znaete više, ali niste bolji.

Osnovni uzrok neznanja može biti rastvoren samo kada ste bolji, kada je vaše biće jače, kada je vaše biće moćno, kada se vaše biće probudilo. Osnovni uzrok sve patnje je neznanje, međutim znanje nije lek - buđenje je jedini lek.

Ako ne razumete ovu suptilnu razliku, prvo, vi ste izgubljeni u neznanju, i onda ćete biti izgubljeni - još više izgubljeni u znanju. U *upanišadama* postoji jedna najtemeljnija tvrdnja ikada izgovorena, tvrdnja da su u neznanju ljudi izgubljeni, ali u znanju su izgubljeni na dublji način. Neznanje zavodi, znanje zavodi više.⁴

Neznanje nije odsustvo znanja. Da je ono odsustvo znanja, onda bi stvari bile vrlo, vrlo lake - i jeftine.

Možete pozajmiti znanje; ne možete pozajmiti bivanje. Možete čak i ukrasti znanje; ne možete ukrasti postojanje. Morate da rastete u tome. Zapamtite ovo je kriterijum: dok ne izrastete u nečemu to nikada nije vaše. Kada izrastete u nešto, samo onda to pripada vama. Možete posedovati nešto, ali ne budite zavedeni posedovanjem. Posed ostaje odvojen - može vam se oduzeti. Samo vaše bivanje vam se ne može oduzeti. Dakle dok se spoznaja ne dogodi u vašem biću, neznanje ne može biti rastvoreno.

Neznanje nije odsustvo znanja; neznanje je odsustvo svesti. Neznanje je vrsta pospanosti, neka vrsta dremeža, vrsta hipnoze; kao da hodate u snu, radeći stvari u bezdanu, ponoru. Niste svesni šta radite. Niste svetli, celo vaše biće je tamno. Možete znati o svetlu, ali to znanje o svetlu nikada neće postati svetlost. Nasuprot tome, to će postati prepreka prema svetlu, jer kada znate

¹ Y.S. II, 25: Uklonivši ovo [fundamentalno neuviđanje] i "konfuzija" (*samyoga*) biva uklonjena. To je osamostaljenje "onog-koji-vidi", potpuna nezavisnost (*kaivalya*).

² Y.S. II, 26: [Nepogrešivi] razaznavajući uvid (*yivekakhyati*) je [jedino] sredstvo tog osamostaljenja.

³ Y.S. II, 27: Za onoga [koji počinje da uviđa] Spoznaja (*prajna*) dostiže svoj najviši nivo u sedam [etapa].

⁴ *Bṛhadāraṇyaka upanišada* IV, 4, 10: U slepu tamu uranja ko neznanje slavi; u još veću tamu kreće ko u znanju uživa.

previše o svetlu, zaboravljate da svetlo treba da se dogodi vama. Vi ste obmanuti svojim vlastitim znanjem.

To je kao da živite u tamnoj ćeliji. Čuli ste o svetlu a niste ga videli. A kako možete slušati o svetlu? Ono se može samo videti. Uši nisu medijum za spoznaju svetlosti; oči jesu. A vi ste čuli o svetlu. Slušajući stalno o svetlu, počeli ste osećati da znate svetlost. Znae o njemu; ali znati o njemu nije znanje njega. Vi ste čuli. Kako možete čuti svetlost. To bi bilo kao da neko kaže da je video muziku. To će biti apsurdno.

Slušajući o svetlu um postaje sve više i više pohlepan. Vi konsultujete spise. Idete i tražite mudrog, starog čoveka. Možete čak naići na nekoga ko je video, ali onog trenutka kada on nešto kaže o tome, za vas to postaje ono što se čulo. U Indiji najstariji spisi su poznati kao *shruti*, ono što se čulo. To je lepo. To je zaista lepo. Kako istina može da se čuje? Svi stari spisi se zovu *shruti* i *smriti*. *Shruti* znači "ono što se čulo", a *smriti* "zapamćeno." Čuli ste i zapamtili. Memorisali ste, ali kako možete znati istinu pomoću slušanja? Morate je osećati. U stvari, morate je živeti.

Čovek koji živi u pećini, u tami, može sakupiti mnogo podataka o svetlosti. On može postati veliki *pandit*.⁵ Možete ga konsultovati i pozivati se na njega. On će reći sve što je ikada rečeno o svetlu, ali će živeti jednako u tami. I on vam ne može pomoći prema svetlu; on sam je slep. Isus je stalno govorio: "Slep vodi slepog." Kabir kaže: "Ako patite, postanite pažljivi, mora da vas vodi slep čovek. Ako slepi ljudi vode slepe, oni padaju u jarak," kaže Kabir. Svi ste vi u jaruzi patnje; možda ste slušali previše o istini; možda ste slušali previše o Bogu. S hiljada propovedaonica se neprekidno propoveda Bog - crkve, hramovi, učenjaci - neprekidno govore "o".

Bog nije govor. To je iskustvo.

Neznanje ne može biti poništeno pomoću znanja. Znanje možete nastaviti da sakupljate u snu; ali to je deo sna, a san je deo vašeg spavanja. Neko mora da vas prodrma. Neko mora da vas šokira. Neko mora da vas iznese iz vašeg spavanja; inače možete produžiti dalje i dalje. Spavanje je alkoholizam. Neznanje je alkoholizam; to je droga. Morate biti izvučeni iz toga.

Reći ću vam jednu anegdodu, koju sam uvek voleo. To je o Siddha Naropi, učeniku Tilope. Ovo se dogodilo pre nego što je Naropa našao svog majstora, Tilopu. Dogodilo se pre nego što je postao prosvetljen. A to je obavezno za svakog tragaoca; to mora da se dogodi svakome. Dakle, bilo da se dogodilo Naropi ili ne to nije pitanje - to je nužnost na putovanju. Dok se to ne dogodi prosvetljenje nije moguće. Dakle ja ne znam istorijski da li se to dogodilo ili ne. Psihološki ja sam siguran, apsolutno sam siguran, to se dogodilo, jer niko ne može da se kreće dalje i izvan bez toga.

Naropa je bio veliki naučnik, veliki *pandit*. Postoje priče da je on bio prorektor velikog univerziteta - sa deset hiljada vlastitih sledbenika. Svuda oko njega su bile rasejane hiljade spisa - drevnih, vrlo drvnih, retkih. Odjednom se uspavao, mora da je bio umoran, i imao je viziju. Ja to nazivam vizijom, ne sanjanjem, jer to nije običan san. To je toliko značajno, da ne bi bilo pravedno da se naziva sanjanjem; to je bila vizija, vidovita pronicljivost.

On je video vrlo, vrlo staru, ružnu, užasnu ženu - vešticu. Njena ružnoća je bila tako velika, da je započeo da drhti u svom snu. Bilo je tako gadno da je želeo da pobegne - ali gde da pobegne, gde da ide? Bio je uhvaćen, kao hipnotisan od stare veštrice. Njeno telo je bilo gadno, ali oči su joj bile poput magneta.

Pitala je: "Naropa, šta radiš?"

A on je odgovorio: "Ja studiram."

"Šta studiraš," pitala je stara žena?

On je rekao: "Filozofiju, religiju, epistemologiju, jezik, gramatiku, logiku."

Stara žena je onda opet pitala: "Da li ih razumeš?"

Naropa je rekao: "Oh... da, ja ih razumem."

Žena je opet pitala: "Da li razumeš reč, ili smisao?"

Ovo je pitano po prvi put. Hiljade pitanja je postavljeno Naropi tokom njegovog života. On je bio veliki učitelj - hiljade studenata je pitalo, istraživalo - ali niko nije pitao ovo: da li razumete reč, ili smisao. Ženine oči su bile pronicljive, pa nije bilo moguće lagati - ona bi to otkrila. Pred njenim očima Naropa se osetio potpuno nag, providan. Ove oči su prodirale do samog dna njegovog

⁵ *Pandit*, učenjak, znalac svetih spisa i verskih obreda kaste bramana u Indiji.

bića; nije bilo moguće lagati. Svakom drugom bi rekao: "Naravno, razumem smisao," ali ovoj ženi, ovoj ženi strašnog izgleda, nije mogao kazati laž; morao je da kaže istinu.

Rekao je: "Da, ja razumem reči."

Žena je bila vrlo srećna. Počela je da pleše i da se smeje.

Misleći da je žena postala srećna... a zbog sreće njena ružnoća se preobrazila; više nije bila ružna; suptilna lepota je počela da zrači iz njenog bića. Misleći: "Učinio sam je tako srećnom. Zašto je ne bih učinio još malo srećnijom?" Rekao je: "I da, ja razumem takođe i smisao."

Žena je prestala da se smeje. Prestala je da pleše. Počela da je da plače i jadikuje, i sva njena ružnoća se vratila - hiljadustruko uvećana.

Naropa je pitao: "Zašto? Zašto jadikuješ i plačeš? A zašto si se ranije smejala i plesala?"

Žena je rekla: "Plesala sam, smejala se i bila srećna jer veliki naučnik kao ti ne laže. Ali sada plačem i jadikujem jer si me slagao. Ja znam - i ti znaš - da ne razumeš smisao."

Vizija je iščezla i Naropa je bio preobražen. Pobegao je sa univerziteta. Nikada ponovo nije dotakao spise u svom životu. Postao je potpuna neznanica: shvatio je da se razumevanjem samo reči vi obmanjujete, i da ste samo shvatanjem reči vi postali ružna stara veštica.

Znanje je ružno. Ako priđete blizu naučnika naći ćete kako oni smrde - od mrtvog znanja.

Čovek mudrosti, čovek razumevanja, ima svežinu oko sebe, mirisan život - totalno različit od *pandita*, od čoveka znanja. Čovek koji razume smisao postaje lep; čovek koji samo ima razumevanje reči postaje ružan. A žena nije bila niko spolja; ona je samo projekcija unutrašnjeg dela. To je bilo Naropino vlastito biće, kroz znanje je postalo ružno. Samo ovoliko razumevanja: "Ja ne razumem smisao," i ružnoća će biti preobražena odmah u lepu pojavu.

Naropa je onda krenuo u potragu, jer sada spisi neće pomoći. Sada je potreban živi majstor. Onda je posle dugih putovanja naišao na Tilopu. Tilopa je takođe bio u potrazi za ovim čovekom, jer kada imate nešto, vi želite da podelite; saosećanje se javlja.

Budistički termin za saosećanje jeste *karuna*. Engleska reč ne prenosi tačno isti smisao - ona ne može preneti. Reč *karuna* je vrlo, vrlo značajna. Ona dolazi od iste *sanskritske* reči kao *kriya*. *Kriya* označava akciju, delovanje. *Kriya* i *karuna* - *kriya* označava akciju, *karuna* označava saučešće - obe dolaze iz istok *kra*. Budistički izraz *karuna* označava "saosećanje u akciji." A to je razlika između simpatije i saosećanja; kada imate simpatiju nije potrebno da delujete - jednostavno pokazujete svoju simpatiju i stvar je završena. Saosećanje je aktivno - vi nešto činite. Kada ste zaista u saosećanju, moraćete da učinite nešto. Kako možete biti samo u simpatiji? Simpatija će izgledati tako bleđa, tako hladna. Saosećanje je toplo. Saosećanje znači da to mora biti aktivno.

Kada čovek zna, saosećanje se budi. Tilopa je stekao znanje, spoznao. Našao se licem u lice sa najvišim, krajnjim, i sada se saosećanje probudilo. I on je počeo da traga i traži nekoga ko će biti spreman da primi... jer ne možete baciti ovo saznanje najvišeg ispred onih koji neće razumeti. Prijemljivo srce, ženstveno srce je potrebno. Učenik mora biti ženstven, jer majstor je da izlije, a učenik samo da to dozvoli.

Oni su se sreli i Tilopa je rekao: "Naropa, sada ću reći sve na šta sam čekao. Reći ću sve zbog tebe, Naropa. Ti si došao; sada mene možeš rasteretiti."

Ova Naropina vizija je vrlo značajna. Ova vizija je nužnost. Sve dok ne osećate da je znanje beskorisno, nikada nećete biti u potrazi za mudročću. Vi ćete nositi lažni novčić, misleći da je pravo blago. Morate postati svesni da je znanje lažni novčić - to nije saznavanje, to nije razumevanje. U najboljem slučaju ono je intelektualno - reč mora da se razume, ali je izgubljen smisao. Jednom kada ovo razumete, odbacićete svoje znanje i pobeći ćete u potrazi za nekim ko zna, jer samo sa nekim ko zna prenošenje se dešava - od srca srcu, od bića biću. Inače, ako je učenik već čovek od znanja, prenošenje je nemoguće, jer znanje će postati zid.

Ja uvek mogu videti oko vas zid. Kad god dođete kod mene, ja vidim mogu li vam pristupiti ili ne, da li ste pristupačni ili ne. Ako vidim vrlo debeo zid znanja, izgleda potpuno nemoguće da vam se pristupi, moraću da čekam. Ako mogu naći makar malu naprslinu ja ulazim odatle. Ali uplašeni ljudi, puni straha - čak i ne ostavljaju pukotinu; oni grade čvrst zid. Oni oko sebe prave tvrđavu od znanja, saznanja, koncepata - apstraktnih reči. Besplodno, nekorisno! Upravo baš buka! U stvari, dosada, ali vi verujete u njih.

Dakle, ovo je prva stvar koju treba shvatiti: znanje nije znanje. Samo ono znanje koje nije znanje nego mudrost, razumevanje, spoznaja, može preseći korenje neznanja.

Zapamtite reč "svesnost." Upravo baš kao što ujutru vi ubrzo postajete pažljivi, budni i izlazite iz spavanja i pospanost opada, iščezava; isto se opet događa: izlazite iz svog dremeža, uskoro se vaše oči otvaraju, započinjete da vidite, vaše srce postaje dostupno, vaše biće se otvara; i odmah više niste ista osoba koja ste bili dok ste spavali. Jeste li zapazili, u spavanju postajete totalno različita osoba, u snu činite stvari koje ne možete ni zamisliti da činite dok ste budni - u snu verujete u stvari u koje ne možete verovati dok ste budni? U snu se veruje u svaku vrstu apsurdnosti. Dok ste budni smežete se svojoj vlastitoj ćudljivosti, svojim vlastitim snovima.

Isto se dešava kada se konačno probudite. Onda čitav svet koji ste živeli do tog trenutka postaje deo sna, velikog sna. Zbog toga *hindusi* govore da je svet *maya*, materijal od kojeg je načinjen san; on nije realan. Probudite se! I naći ćete da su svi ovi fantomi koji vas okružuju iščezli. Postaju moguća potpuno različita viđenja egzistencije - to je sloboda. Sloboda je oslobođenost od iluzija. Sloboda je oslobađanje od spavanja. Sloboda je oslobađanje od svega onoga što nije, a izgleda kao da jeste.

Doći do stvarnog je povratak kući; lutanje u nestvarnosti je biti u svetu.

Sada pokušajte da razumete Patanjđalijeve *sutre*.

Razdvajanje videoca i viđenog koje se donosi raspršivanjem neznanja sredstvo je koje daje oslobođenje.

Odakle da se počne?... jer Patanjđali je uvek zainteresovan za početak. Ako početak nije jasan možemo nastaviti da govorimo šta je prosvetljenje, ali to će ostati razgovor. Početak mora biti apsolutno jasan - svaki korak jasno odsečen, tako da se možete kretati odakle jeste. Ako slušate Lao Ce-a, Lao Ce govori s vrha, najvišeg mogućeg vrha za ljudsku svest; ako pitate Tilopu, on odgovara odakle on jeste. Ako pitate Patanjđalija, on govori odakle vi jeste. On ne kaže ništa o sebi; on jednostavno govori odakle vi jeste, od početka. On je praktičniji; Lao Ce je istinitiji. Patanjđali je praktičniji.

Jednog dana je neko pitao zašto ja ne nastavljam da govorim o Lao Ce-u. Zbog vas. Da sam ja sam, to bi bilo dobro, savršeno; ali vi ste takođe ovde, a ja vas ne mogu zaboraviti. Kada govorim o Lao Ce-u moram ostaviti vas daleko u pozadini. Onda sam odmah započeo da govorim o Patanjđaliju, ili nekome ko govori o vama i vašim prvim koracima. To je velika razlika.

U Lao Ce-u možete uživati, ali ne možete vežbati, jer on ne govori ništa o praksi. On je postigao i govori o svom postignuću s tog gledišta. Sviri su totalno različite. Možete biti hipnotisani tim viđenjem, to viđenje može veoma da vas privlači, ali to će ostati poezija. To će ostati izmišljotina, neće postati empirijsko; neće biti praktično. Nećete moći da nađete put odakle biste išli kroz Lao Ce-a. Sve je kod njega savršeno istinito, ali odakle da krenete? Onog trenutka kada postanete svesni sebe, Lao Ce je negde daleko, tako udaljen...

Patanjđali je baš pored vas. Može da vas vodi za ruku. On govori o započinjanju.

"*Razdvajanje videoca i viđenog...*" Dakle prvi korak je setiti se, obazrivo i promišljeno, da ste odvojeni od viđenog: šta god da vidite, vi ste odvojeni videlac. Drvo je tu, tako zeleno i lepo, rascvetano - ali drvo je jedan objekat; vi ste subjekat. Odvojite ih. Znajte dobro da je drvo tu a vi ste ovde; drvo je van, a vi ste unutra; drvo se vidi, a vi ste videlac. Teško je setiti se, jer drvo je tako lepo i cvet tako privlačan, oni vas hipnotišu. Želeli biste da budete izgubljeni. Želeli biste da zaboravite sebe.

U stvari vi ste uvek u potrazi za zaboravljanjem sebe; težite da pobegnute od sebe. Tako ste hranjeni sobom... Niko ne želi da ostane sa sobom. Hiljadu i jednu stazu vi stvarate da biste pobjegli od sebe. Kada kažete: "Drvo je lepo" vi ste pobjegli; zaboravili ste sebe. Kada vidite lepu ženu kako prolazi blizu, vi zaboravite sebe. Videlac je izgubljen u viđenom.

Ne gubite videoca u viđenom. Mnogo puta on će biti izgubljen - protivite se tome, povratite se natrag. Vraćajte se stalno. Ubrzo ćete postati čvrsti. Ubrzo ćete imati snagu. Šta god da prođe

pored, bilo šta - čak ako i Bog prođe blizu - Patanjđali kaže: "*Setite se da ste vi videlac, a on je viđeno.*" Ne zaboravite ovo razlikovanje, jer samo sa ovim razlikovanjem vaše će viđenje postati čisto, vaša svest će se usredsrediti, budnost će postati učvršćena, vaše biće će postati ukorenjeno i usredišteno.

Idite uvek iznova i iznova, stalno se vraćajte do sebe, do samo-prisećanja. Zapamtite, samo-prisećanje nije ego-sećanje. To nije sećanje da "ja jesam", ne. Treba zapamtiti da je unutra videlac a spolja viđeno. Nije u pitanju "ja"; nego je pitanje svesti i objekta svesnosti. "Razdvajanje videoca i viđenog, koje nastaje raspršivanjem neznanja, je lekovito sredstvo koje donosi oslobođenje." Što više postajete svesni svega što vas okružuje, ubrzo ćete videti da vas ne okružuje samo svet, i vaše vlastito telo vas okružuje. To je takođe jedan objekat. Mogu videti moju ruku, mogu osetiti svoju ruku, stoga moram biti odvojen. Da sam telo, onda ne bi bilo načina da se oseća telo - ko će ga osećati? Za spoznaju neophodna je odvojenost. **Svaka spoznaja, svako saznanje - razdvaja. Svo neznanje je zaboravnost razdvojenosti.** Kada postanete svesni da je telo takođe (nešto) 'drugo', vaša svesnost se smiruje kod kuće.

Onda postajete svesni da vaše emocije, vaše misli - one su takođe 'drugo', nešto različito od vas, jer možete da ih vidite. Viđaćete ih stalno, ali ne zaboravite da ste razdvojeni. Vidite da misao prolazi na ekranu uma. To je baš kao oblak koji prolazi na nebu; vidite beli oblak prolazi, ili crni oblak prolazi, krećući se prema severu. Kada misao prolazi, samo gledajte kuda ona odlazi, odakle ona dolazi. Posmatrajte je. Ne budite upleteni, ne uključujte se u to; ne postajte jedno s njom. To postajanje upletenim, postajanje jedno s tim, naziva se identifikacija, *tadatmya*; a to je neznanje. Identifikovani, vi ste u neznanju. Neidentifikovani - odvojeni, svedočeći, posmatrajući - vi se krećete prema svesnosti.

Ovo je metoda koju *upanišade* nazivaju "*neti, neti*", metoda eliminacije: vi vidite svet - onda ja nisam svet; vidite telo - onda ja nisam telo; vidite misao - onda ja nisam misao; vidite emociju - onda ja nisam emocija. Nastavljate s tim, nastavljate... i dolazi trenutak kada samo videlac ostaje; sve viđeno iščezava, a sa viđenim i ceo svet.

U čistoj samosvesti⁶ postoji ogromna lepota, neizmerna jednostavnost, ogromna nevinost, strogost, uzdržljivost. Sedeći u toj svesnosti, usredsređeni u toj svesti ne postoji zabrinutost, uopšte nema brige - nema uznemirenosti, nema muke, nema patnje, nema mržnje, nema ljubavi, nema ljutnje. Sve je nestalo; samo vi jeste. Čak i osećaj da 'ja jesam' nije tu, jer ako osećate 'ja jesam', ako možete postati svesni osećaja - on je odvojen od vas. Vi jeste. Jednostavno vi jeste. Tako jednostavno da ne postoji svest da 'ja jesam', smo jedno bivanje bez postojanja 'ja jesam'. To je definicija bivanja, bitka. Nije pitanje filozofije kako da se definiše to; pitanje je iskustva, kako da se to iskusi.

Sve je eliminisano, svi snovi su rastvoreni, čitav svet je nestao - vi sedite u sebi, ne čineći stvari, čak i bez talasa misli, čak i bez prolaska lahora emocija u vama - sve je smireno i tako tiho; vreme je zaustavljeno, prostor je nestao. Ovo transcendentalan trenutak. U ovom trenutku, po prvi put, vi više niste neznanica. Tako rastete u bitku, bivanju, biću. Na taj način postajete znalac, ne obrazovana osoba. Niste sakupili nikakve informacije; nasuprot tome, odvojili ste se do svega što je oko vas. Totalno nagi, goli, kao *sunya*, praznina, vi jeste.

Patanjđali kaže da je ovo oslobođenje od neznanja. Dakle, prvi korak je da se nastavi sa razdvajanjem. Šta god da vidite, uvek zapamtite da je videlac odvojen, da "ja jesam odvojen," i odmah će vas okružiti neka vrsta tišine. Onog trenutka kada se setite: "ja sam videlac a ne viđeno," odmah više niste deo ovog sveta - odmah ste transcendirali.

Možete zaboraviti opet. U početku je vrlo teško nastaviti da se sećate, ali ako se za dvadeset četiri sata možete setiti na jedan jedini trenutak, to će biti dovoljno hrane. Ubrzo će postati moguće više trenutaka. Dolazi dan kada se sećate tako stalno da nije potreban ni sam napor da se setite; to postaje baš prirodno, kao disanje - vi dišete, vi se sećate. Nije dobro reći 'sećate se' onda, jer ne postoji napor. To se jednostavno dešava; to je postalo *sahađa*, spontano stanje budnosti.

Nepokolebljiva praksa razlikovanja...

⁶ U transcendentalnoj svesti Sopstva, a ne u samosvesti ega.

Onda drugi korak. Prvi korak je razdvajanje, prestanak identifikacije između viđenog i videoca. Drugi korak:

Nepokolebljiva praksa razlikovanja između onoga što je realno i što je nerealno donosi raspršivanje neznanja.

Ovo je bio prvi korak, sada sledi drugi korak. Oni oboje idu zajedno. Nije dobro reći da je drugačiji drugi korak - oni se kreću istovremeno. Ali je bolje započeti prvo sa razlikovanjem između viđenog i videoca; onda će drugi biti moguć, jer drugi je mnogo suptilniji: razlikovanje između realnog i nerealnog.

Na primer, u običnom životu vi imate potpuni nered. Ne znate šta je realno, a šta je nerealno. U takvom ste neredu da svaka fantazija može za vas postati realna, a kada ona postane realna, taj nered kada uzmete da je realan, započinje da deluje na vas; a kada započne da deluje na vas, on izgleda više realan, jer utiče na vas. Tako to postaje izopačen krug.

Noću sanjate da neko sedi na vašim grudima s nožem, hoće da vas ubije - noćna mora. Vi vrištite. Usled tog vrištanja, spavanje se prekida. Otvarate svoje oči; nema nikoga da sedi na vašim grudima. Možda ste u spavanju povukli svoj jastuk na grudi, ili samo svoje vlastite ruke, a pritisak vam je ostavio impresiju; pritisak stvoren u sanjanju. Sada znate da je to bio samo san, ali još uvek vaše srce nastavlja brzo da lupa. Vi znate da je to bio san. Sada ste potpuno svesni. Upalili ste svetlo - nije bilo nikoga, ništa - ali vaše telo nastavlja još malo da pulsira, trebaće mu vreme da se ponovo smiri.

Kako jedan nerealan san, stvara realnu pojavu u telu? Postoje samo dve mogućnosti. Jedna je, da telo takođe nije vrlo realno. To je *hindu* tačka gledišta o životu; jer ako san može delovati na njega to mora da bude kao san; to ne može biti realno. Druga mogućnost je: zato što uzimate san kao realan, on zbog toga utiče na vas. Postaje realan. To je samo vaš vlastiti um: ako uzmete nešto kao realno to postaje realno. Ako razumete - to je nerealno. To odmah prestaje bilo kako da utiče na vas.

Samo posmatrajte: vi osećate glad. To je realno, vašem telu treba hrana, ili upravo zato što jedete svakog dana u isto vreme, ne kaže li stoga sat da je sada vreme? "Osećaj glad!" kaže sat, i vi odmah sledite naredbu: započinjete da osećate glad. Je li to prava glad? To nije prava glad u kojoj što više ostanete gladni, više će ona rasti. Ako jedete svakog dana u jedan sat, i osećate glad u jedan sat, čekajte: upravo posle deset minuta nećete osećati glad; posle jednog sata potpuno ćete je zaboraviti. Šta se dogodilo? Da je glad bila realna, posle jednog sata bila bi veća - ali ona je nestala. To je bila tvorevina uma - ne stvarna telesna potreba, samo jedna imaginarna potreba, nerealna potreba.

Posmatrajte šta je realno a šta je nerealno, i postaćete svesni mnogih stvari. Onda možete da ih sredite i život će postati sve jednostavniji. To je ono šta označava *sannyas*: naći šta je nerealno. Ako je nešto nerealno, ako ste našli da je to tako, to jednostavno nema moć nad vama. Onog trenutka kada razumete "ovo je nerealno," moć se gubi i stvar je mrtva, više ne utiče na vas. Život postaje sve više jednostavan, više prirodan. A onda, ubrzo vi postajete svesni da su devedeset devet procenata stvari nerealne. Devedeset devet procenata, ja kažem. Ostavljam jedan procenat za završni korak, jer u završnom koraku to takođe postaje nerealno - jedina realnost koja je vama preostala. Ubrzo se oseća da je sve nerealno i odbacuje se. Na kraju, samo svest je realna.

Na primer, noću spavate i vidite san. San je tada realan. Uzimate ga kao stvarnog. Vi živite kroz njega - osećate, ljuti ste, volite - sve vrste emocija, misli, svi oblici života prolaze kroz vas. Onda ujutru to postaje nerealno. Sada idete u kancelariju, u prodavnicu, u svet, idete na tržnicu - sada je ovaj svet realan. Do večeri se vratite natrag. Odete da spavate - tržnica, prodavnica, pijac - sve opet postaje nerealno. U dubokom spavanju se ne sećate tržnice, porodice, kuće, briga - svi su nestali.

Samo jedna stvar ostaje uvek realna: videlac. U noći, dok san prolazi, san može da bude san, ali videlac nije san - jer čak i da bi nerealan san postojao, realan videlac je potreban. Oboje ne mogu

biti snovi.

Vi ste mlad čovek, onda postajete stari, ali videlac ostaje isti. Vi ste bolesni, postajete zdravi; ali videlac ostaje isti. Svest u vama uvek je ista, konstantan faktor - jedina realnost, jer hindusi definišu realnost kao ono što boravi stalno i zauvek. Ovo je definicija: "Ono što je večno jeste realno, a ono što je prolazno nije realno," jer jedan trenutak je tu, sledećeg trenutka odlazi. Zašto to nazivate realnim? To je bio san. Sve što je bilo značajno u jednom trenutku, a onda postalo beznačajno jeste san. Ceo život, kažu hindusi, jeste san jer kada umrete ceo život postaje beznačajan, kao da nikada nije postojao.

Ubrzo, razlikujući realno od nerealnog, sortirajući to, sve više će se iz toga podizati autentična svesnost. Zapamtite, ovo sortiranje, razlikovanje između realnog i nerealnog, metod je koji stvara više svesnosti. Stvarna poenta nije da se zna šta je realno a šta je nerealno. Prava poenta je: pokušavajući da razlikujete šta je realno a šta je nerealno, vi postajete više svesni. To je metodologija. Stoga ne budite uhvaćeni u tome; jer ljudi mogu biti uhvaćeni u njihovoj metodologiji. Uvek pamтите da je to metodologija. To je samo sredstvo, sprava ili instrument. Što više postajete prodorniji i svesniji šta je realno a šta nerealno - šta se događa između to dvoje? Vaša snaga postaje sve više i više jaka, živa. Vaše oči postaju više prodorne, prodiru do dalekosežnog fenomena života. To je prava svrha ove prakse.

Za *yogu* sve je instrument. Svrha *yoge* je da vas čini savršeno svesnim, tako da ne ostane ni delić tame u vašem srcu, ni jedan ugao da ne ostane taman - čitava kuća da bude osvetljena. "Postojana praksa razlikovanja između onoga što je realno i što je nerealno donosi raspršivanje neznanja." Stoga poenta je: raspršivanje neznanja.

U Indiji ima nekoliko vrlo, vrlo otrovnih zmija, kobri i drugih. Kada kobra ujede čoveka, jedini je problem u sledećem: ako čoveka možete održati budnim za trideset šest sati, samo telo izbacuje otrov. Crv cirkuliše i sama se pročišćava; izbacuje otrov iz sistema. Ali jedina stvar je da se za trideset šest sati čovek ne uspava. Jednom kada se uspava, onda je to nemoguće. Dakle kada zmija ujede čoveka u šumama Indije ili među primitivnim plemenima gde nema drugih lekova, celo selo se okupi zajedno. Jednom sam bio u selu kada se to dogodilo, posmatrao sam celu pojavu - za trideset šest sati. To je bilo lepo, jer to je ceo proces postajanja svesnim.

Problem je što otrov učini čoveka pospanim. On oseća ogromnu pobudu da se uspava. To nije obično spavanje - ogromna navala pospanosti. Ne sme mu se dozvoliti da sedne, ljudi moraju da ga spreče, da ga zadrže. Sedeći ili stojeći on mora da bude uznemiravan, i neprekidno takva situacija mora da se stvara, bubnjevi i muziciranje, pevanje i plesanje svuda okolo, urlikanje, vrištanje i vikanje - tako da ne može da se uspava. Onog trenutka kada mu se oči zatvore, on mora biti šokiran da ih otvori, stalno tako. Treba ga čak i tući, udarati. Dolazi trenutak posle dvanaest sati, gotovo je nemoguće da bude budan; vi nastavljate da vičete, a on ne sluša; njegovo telo postaje mlitavo, ne može se držati - stojeći ili sedeći. Onda ga treba jako tući; samo ga to drži budnim. Ako proteknu trideset šest sati telo odbacuje otrov i čovek ostaje živ. Ako se uspava, makar za nekoliko minuta, on je izgubljen.

Sav napor *yoge* je sličan ovome. Mnoge metode se koriste da čovek ostane budan; a zbog toga mnoge stvari su krenule loše. Na primer, post. Post je metoda da se ostane budnim - nema ništa da čini s telom - jer kad god postite, ne možete se lako uspavati. Da bi ste se uspavali, telu treba hrana. Kada se prejedete, odmah se uspavate. Ako ste se prejeli odmah osećate da se sada ne možete kretati, ne možete činiti ništa. Svest gubi sebe. Čitava energija tela ide u stomak, napušta glavu gde ostaje svesna, jer hrana mora da bude svarena, i to je prva stvar koju treba uraditi - odmah, prva potreba. Čitavo telo se usredsređuje oko stomaka, i počinjete da osećate pospanost.

U postu, ako ste ikada postili, osetićete da se noću ne možete uspavati. Stalno se okrećete, nešto nedostaje. Energija tela je sasvim slobodna - nema potrebe da se ništa vari. Slobodna energija se kreće svuda po telu. Više nije usredsređena na stomak. U stvari, ona je dostupna, stoga vaš um nastavlja da funkcioniše; vi ostajete budni. Spavanje je teško. Post je način da se stvori svesnost. Ako postite za duže vreme, dostići ćete određeni dualitet svesti, koji je teško postići dok nastavljate da jedete. To može da se postigne, ali će uzeti više vremena. Post je najkraći za postizanje toga.

Međutim, negde je nešto krenulo loše. To se uvek događa sa pospanim ljudima. Date im

nešto, oni postaju zavisni od toga. Zaborave cilj - metod postaje cilj; sredstvo postaje cilj. Sada ima hiljade *đainskih* monaha koji su neprekidno na postu - i ništa se ne događa. Lutao sam svuda po zemlji susrećući mnoge tipove ljudi. Pitao sam hiljade *đainskih* monaha: "Zašto postite?" Oni su rekli: "Zato što to pročišćava telo." Apsolutna besmislica.

To može da pročisti telo, ali to uopšte nije poenta. Može ponekad da bude dobro za zdravlje, ali ne uvek. Ako se previše nakupi masnoća u telu, to će biti korisno da se ono pročisti; post smanjuje debljinu. Ako ste jeli previše tako mnogo godina, pa ste akumulirali mnogo toksina u telu, to pomaže pročišćavanju. Inače to je sekundarno; to nema ništa sa religijom. To je naturopatija, nije religija.

Ali zašto bi *đainski* monah pročišćavao telo? On nije bolestan. On nije otrovan. On je potpuno zaboravio cilj. Cilj je bio svesnost. Sada on nastavlja da sprovodi sredstva, ne znajući za cilj. On jednostavno pati. Dakle post više nije post; to je samo gladovanje. A to se dogodilo mnogo puta - gotovo uvek se to događa - jer stvari su date pospanim ljudima. Oni ne mogu razumeti cilj; cilj je postao dalek. Oni prijanjaju uz sredstva.

Mora da ste videli slike, ili ako ih niste videli, možete otići u Benares i videti ljude koji leže na krevetu od trnja. To je bila najstarija metoda za stvaranje svesnosti, vrlo stara, najdrevnija. "Da se stvori svesnost" - ona nema ništa sa podvigom, ni junaštvom. Nema ništa sa ostavljanjem utiska na druge. Ti ljudi ne treba da budu na ulicama Benaresa; treba da se sakriju u šumi, duboko, gde nikoga nema, jer to nije neka egzibicija. Ali sada je to postala egzibicija.

Videćete ljude kako leže na krevetu od trnja, ali nećete videti čak ni iskru svesnosti u njihovim očima; nasuprot tome, videćete da su vrlo tupi, neosetljivi, neinteligentni, idioti. To je čudo, jer ovaj metod je trebao da stvori svesnost. Šta se dogodilo? Oni su potpuno zaboravili za šta je to; to je postalo cilj za sebe. Oni su "naučili trik." A ako morate naučiti trik, morate postati neosetljivi; samo onda možete leći na krevet od eksera ili trnja. Telo mora da bude tupo, tako da ne oseća mnogo. Treba da bude mrtvo, tako da ga trnje ili ekseri ne mogu povrediti. Treba da sakupite gustu tupost oko svog tela da bi postalo tako neosetljivo.

Cilj treba da bude upravo obrnut: da se postane osetljiviji, da se oseća telo u svoj njegovoj senzitivnosti. Ako ležite na krevetu od eksera ili trnja, vi ćete osećati svaku poru tela. Čitavo telo u bolu - a bol vam zadaje šok, bol vas budi, čini vas pažljivim i budnim. To nije za praktikovanje. Ako praktikujete to, ubrzo telo nauči trik. Onda telo postane mrtvo; telo počinje da stvara mrtva mesta, tako da, gde god ekser udari telo nastaju mrtva mesta. Telo je moralo da zaštiti sebe. Onda ćete videti da je čovek koji leži na ekserima apsolutno nesvestan - više je nesvestan nego vi. Ako legnete na taj krevet vrišćaćete od bola jer ste više budni, više ste osetljivi. On leži dole srećno, čak i spava na njemu. Njegovo telo je više kameno. On je izgubio nešto što je potrebno - svesnost. Stoga samo obrnite to što se njemu događa.

Tako je u svim religijskim praksama: one postaju rituali. Naišao sam na čoveka koji je stajao deset godina. On ne spava, ne sedi; jednostavno stoji - to jedna od najstarijih *hatha yoga* metoda za kreiranje svesnosti, jer telu će trebati spavanje. Telo će reći: "Želim da spavam." Koliko dugo možete stajati? Posle nekoliko sati, ili nekoliko dana, osetićete ogroman podsticaj za spavanjem. Da bi se nadvladala ta pobuda, da bi se prevazišla, a da se ostane budan - za to se koristi metod.

Naišao sam na tog čoveka. On je vrlo slavan, hiljade ljudi dolaze da mu iskažu poštovanje, ali oni ne znaju šta čine i kome to čine. Taj čovek je potpuno postao tup. Stajao je za dugo, noge su njegove postale gotovo mrtvi delovi. Sada ne može da ih savije. One su postale, kao što se to dešava kod bolesti zvane elefantitis (slonovska bolest); noge postaju kao slonovske noge. Cela telesna težina se premestila u noge. On je mršav čovek. Gornji deo tela je postao vrlo mršav, a donji deo tela vrlo debeo i težak. On je izobličen. Njegovo lice je izobličeno, zgrčeno.

Možete videti da je mnogo mučio sebe ali nije postao pažljiv, ni budan; pre je kroz mučenje postao usklađen s tim, aklimatizovan, imun. Sada mu to ne smeta. Kroz to je on izgubio svesnost pre nego što išta dobio.

Stoga zapamtite, ovo su samo metode: za razlikovanje između viđenog i videoca, za razlikovanje između realnog i onog što je nerealno, samo su metode. Cilj je svesnost. *Nepokolebljiva praksa razlikovanja između onoga što je realno i što je nerealno donosi*

raspršivanje neznanja.

Najviše stanje prosvetljenja se postiže u sedam koraka.

Patanđali veruje u postepen rast. On kaže da se cilj postiže kroz sedam koraka. Ja kažem da se postiže u jednom koraku, međutim Patanđali je podelio jedan isti korak u sedam delova, da vama to učini lakšim, ništa drugo. Možete preskočiti šest stopa, sedam stopa u jednom skoku; a možete isti prostor preći hodom u sedam koraka. Patanđali ne veruje u "skok" jer zna da ste kukavice, plašljivci; nećete biti sposobni da naćinite skok. Morate biti nagovoreni, zapravo zavedeni, da ćinite postepene male korake. Možete naćiniti male korake, jer sa malim koracima možete biti sigurni da nema opasnosti. Skok je opasan, jer ne znate gde ćete pasti. S malim korakom možete gledati okolo i osećati sigurnost; lagano možete koraćati; i uvek znate da možete zakoraćiti natrag ako nešto krene loše; to je samo pitanje malog prostora. Inaće ne možete skoćiti natrag ako nešto krene loše. Skok je ogromna, korenita promena.

Patanđali uvek gleda u vas kad god kaže nešto. Dakle - odmah - nakon opisivanja kako da se dostigne svesnost, on kaže: Stoga ne brinite, ne plašite se, možete ići polako.

Kakvi su ovih sedam koraka? Broj sedam je vrlo vaćan. Izgleda da je to vrlo vaćan broj. Sa tako mnogo staza i toliko puteva taj broj stalno ćubori. Ako pitate Gurđijeva, on kaže ima sedam tipova ljudi. Ovih sedam tipova su sedam koraka. Ako pitate ezoterićnu *kabalu* ili stare egipatske misterije, oni kaću ima sedam tela u ćoveku, sedam slojeva tela. Ovih sedam slojeva tela postaju sedam koraka. Ako pitate jogine, reći će da postoji sedam energetskih centara ili ćakri u telu. One postaju sedam koraka. Na neki naćin, sedmica izgleda da je vrlo, vrlo vaćna. Stalno ćete nailaziti na tu sedmicu, ali osnovno znaćenje je isto.

Dve su mogućnosti - jedna je da naćinite skok, kao što *zen* majstor traći od vas da ućinite - kao što sam se ja uvek nadao da ćete moći da ućinite. U skoku ovih sedam koraka su pokriveni u jednom koraku; ali mnogo hrabrosti je potrebno. Ne samo hrabrosti, nego iracionalne hrabrosti - jer se krećete u nepoznatom. Velika je razlika između vas i doline gde ćete sleteti. Ne možete ćak ni zamisliti. Od poznatog do nepoznatog. Tu nema postepenog rasta, samo iznenadnog bljeska. Druga mogućnost je podela prostora na sedam - tako da se možete kretati lagano, tako da vać oštroumni, pametni um, moće biti zadovoljan.

Ljudi dolaze kod mene i ja bih pitao: "Da li biste ćeleli da pristupite *sannyasi* bez razmišljanja, ili biste ćeleli da razmislite o tome?" Retko se desilo da neko kaže: "Sit sam mišljenja." Mahesha je rekla to kada je došla. Baš prvog dana kada je došla ja sam je pitao: "Da li bi ćelela da pristupiš *sannyasi*? Da razmisliš? Hoćeš li prvo da razmisliš o tome, da se osetiš sigurno? Ili si spremna odmah sada?" Ona je rekla: "Sita sam razmišljanja." Retko se dogodi da neko kaže: "Sit sam razmišljanja."

Gotovo u svim slućajevima se dogodi da kaću: "Razmislićemo". Oni propućtaju priliku; ako razmišljate, vi produćavate. Ako to odlućujete onda za dugo to nije skok. Ako vaće razmišljanje prvo traći sigurnost, pokućava da se oseća sigurno, da ima svu sigurnost, pokućava sve da razume, onda ostaje u modifikovanoj formi vaćeg bića. Onda vaća prošlost nastavlja da igra ideo u tome. *Sannyas* oznaćava odbacivanje prošlosti; to nije modifikovano stanje vaće prošlosti. To je totalna revolucija; to je radikalno. Dakle oni koji kaću: "Razmislićemo," propućtaju nešto. Oni doću. Pa razmišljaju o tome nekoliko dana, onda uzmu *sannyasu* - ali više je moguće, više je dostupno. Oni jednostavno propućtaju to. Ako možete naćiniti skok, onda naćinite skok. Ako ćelite da se krećete polako, možete se kretati, ali ćete propustiti nešto.

Video sam da se to dećava. Ljudi koji su hrabri za iznenadno prosvetljenje, doseću vrhunac, koji se nikada ne postiće postepenim rastom. Ovi takoće stiću do vrha, ali stiću jako postepeno; dele ceo prostor u mnoge delove, ali to nikada ne postaje ekstaza. Oni stiću do samog vrha... Ali morate videti Mirin ples, Ćaitanjine lude igre i pesme. Jogini? Ne, oni nikada ne pleću, oni nikada ne pevaju, jer oni dostiću prosvetljenje tako postepeno da to nikada nije iskustvo ekstatićnog veselja, nikada. Postiću vrhunac tako postepeno da u delovima dostiću ekstazu. Postiću to u tako mnogo doza - malih doza - homeopatskih doza - da pre nego što se dā druga doza prva je otišla, oni su je

apsorbovali, svarili. Onda se daje druga doza - to se takođe apsorbuje pre nego što dođe treća. Oni ne mogu plesati. Ne možete videti *yogina* da pleše. On je propustio nešto. Stigao je do istog vrha, ali na stazi je nešto propušteno.

Ja sam uvek naklonjen iznenadnom, jer kada ćete već dostići, zašto da ne dostignete plešući? Kada ćete već dostići, zašto da ne dostignete u većoj ekstazi postojanja? *Yogini* izgledaju poslovno - proračunato, matematički - nisu ljudi kao ljubavnici. Ali obe staze su otvorene. Na vama je da izaberete.

To je baš kao kada dobijete na lutriji milion rupija⁷ - a onda vam se daje jedan rupi, pa još jedan; vi ih brzo dobijate, ali nikada vam se ne dozvoljava da imate 100.000 rupija i ne dozvoljava vam se nikada da znate da ćete imati milion rupija. Dobićete milion, ali vekovi će proći - a vi ćete uvek ostati prosjak s jednim rupijem u džepu. Pre nego što ga potrošite, drugi vam se neće dati; kada ga potrošite daće vam se.

Neočekivano prosvetljenje ima lepotu; divlje lepote ima u tome; iznenada vam je dato milion rupija - možete zaplesati! Ali ako vam je srce slabo, bolje je da se krećete sporo.

Čuo sam da se dogodilo. Jedan čovek je uvek kupovao tiket lutrije, i obično se dešavalo da ne dobije ništa. Godine su prolazile, i to je postala ustaljena praksa. Svakog meseca je odlazio da kupi tiket od svoje plate. Ali jednog dana se dogodilo. Bio je u kancelariji, a njegova žena je saznala da je dobio na lutriji milion rupija. Uplašila se, jer je on bio siromašan; dobijao je mesečno sto rupija plate. Milion će biti previše. Toliko previše da ga može ubiti.

Stoga, šta da uradi? Otrčala je kod jednog od njihovih suseda, koji je bio sveštenik u crkvi. Bio je mudar čovek, a ona nije mogla misliti da bi neko bio mudriji, stoga je otišla kod njega i rekla je svešteniku: "Morate učiniti nešto. On će doći iz svoje kancelarije i ako sazna za milion rupija tako iznenada, sigurno je da neće preživeti. Ja ga znam dobro. On je tvrdica i nikada nije video više od sto rupija. Poludeće ili će umreti, nešto će se dogoditi. Dođite i spasite ga."

Mudar čovek je rekao: "Doći ću, Ne plašite se; dolazim."

Planirao je kao što sve računđizije čine. Čovek je došao kući. Sveštenik je sedeo tamo. Rekao je: "Slušajte, dobili ste na lutriji. Dobili ste na lutriji sto hiljada rupija."

Mislio je da će to biti mala doza - podelio je dobitak na deset delova. Ubrzo će mu reći da nije samo sto, nego dvesta hiljada. Onda će videti kada apsorbuje šok, i reći će trista.

Čovek je rekao: "Sto hiljada rupija!? Je li to istina? Ako je istina, daću vam pola za vašu crkvu."

Sveštenik je pao u umro. Pedeset hiljada rupia! Nije mogao da poveruje. To je bilo previše.

Dakle, morate izabrati; izbor je vaš. Ako osećate da je srce jako, dođite kod mene. Ako osećate da je srce slabo i postoji mogućnosti srčanog udara, krećite se sa Patanjđalijem.⁸ On je matematičar. On vam daje lagane doze, ali zapamtite, nešto ćete propustiti. Doći ćete do istog stanja stvari, do istoga stanja postojanja - tišine, blaženstva - ali ekstaze neće biti. Sedećete ispod *bodhi* drveta, smireno, ali nećete biti sposobni da plešete kao Mira ili kao Čaitanja. A taj ples ima nešto u sebi. Uvek se postignuće dešava iznenada.

⁷ Moneta u Indiji.

⁸ Nije problem samo slabo srce već i sredina u kojoj se čovek nalazi. Na Zapadu neće naići na razumevanje okoline za svoju ekstazu oslobođenja, i sasvim je izvesno da će biti prisilno hospitalizovani u odgovarajuću instituciju za mentalnu represiju i kontrolu (psihijatrijsku kliniku), kao što se to događalo mnogima koji su imali iznenadno buđenje kundalinija. Mira Bai, Čaitanja i drugi mistici koji su na Istoku doživeli ekstazu oslobođenja, bili su poštovani zbog toga jer je okolina razumela šta im se odgodilo. Na Zapadu bi se loše proveli. Međutim danas je situacija takva da nigde u svetu ne bi bili sigurni.

Poglavlje 5
OSAM UDOVA YOGE

5. jul 1975. u Buddha dvorani

28. *Praktikujući različite korake yoge za uništavanje nečistote, javlja se duhovno prosvetljenje koje se razvija u svesnost o realnosti.*⁹

29. *Osam koraka yoge su: ispravno postupanje, pridržavanje jogističkih pravila, položaj (asana), regulacija disanja, uzdržavanje od čula, usredsređenost, kontemplacija i trans.*¹⁰

Svetlost koju tražite, u vama je. Stoga će traganje biti unutrašnje traganje. To nije putovanje do nekog cilja u spoljašnjem prostoru; to je putovanje u unutrašnjem prostoru. Treba da dosegnete svoju srž. Ono što tražite već je u vama. Treba samo da "ogulite luk;" ima tu slojeva i slojeva neznanja. Dijamant je skriven u zemlji; dijamant ne treba da se stvori. Dijamant već postoji - samo slojevi zemlje treba da budu uklonjeni.

To je pravo osnovno razumevanje; blago je već tu. Možda vi nemate ključ. Ključ mora da se pronade, ali ne blago. Ovo je osnovno, vrlo korenito, jer sav napor će zavisiti od ovog razumevanja. Ako blago treba da se stvara, onda će to biti vrlo dug proces; niko ne može biti siguran da li to može biti stvoreno ili ne. Samo ključ mora da se nađe. Blago postoji, baš u blizini. Nekoliko slojeva brava treba da se uklone.

Zbog toga je traganje za istinom negativno. To nije pozitivno traganje. Vi ne treba da dodate nešto svom biću; pre nešto treba da izbrišete. Morate da odsečete nešto od sebe. Traganje za istinom je hirurško. Nije medicinsko; to je hirurško. Ništa ne treba da vam se doda; pre, nasuprot tome, nešto mora da se ukloni od vas, poništi. Otuda metoda *upanišada: neti, neti*. Značenje *neti, neti* je: nastavi da negiraš, poništavaš dok ne stigneš do negatora; nastavi da negiraš dok ne preostane nikakva mogućnost da negiraš; samo ti ostaješ, ti u svojoj srži, u tvojoj svesti koja ne može biti negirana - jer ko će je negirati? Stoga nastavite da negirate: "Ja nisam ni ovo ni ono." Nastavite; "*neti, neti...*" Onda dolazi tačka gde samo vi jeste, negator; više nema ničega drugog da se odseče, operacija je završena; došli ste do blaga.

Ako se ovo ispravno razume, onda teret nije težak; traganje je vrlo lako. Možete se kretati lako, znajući dobro sve vreme da blago može biti zaboravljeno, ali ono nije izgubljeno. Možda nećete biti sposobni da znate gde je ono tačno, ali to je u vama. Možete da se opustite; nema potrebe za tim. Zapravo, čak i ako to želite da izgubite, ne možete izgubiti, jer je to samo vaše biće. Nije za vas to nešto spoljašnje; to je u biti unutrašnje.

Ljudi dolaze kod mene i kažu: "Mi smo u potrazi za Bogom." Pitam ih: "Gde ste ga izgubili? Zašto tražite? Jeste li ga negde izgubili, kažite mi onda gde ste ga izgubili, jer samo ćete tamo moći da ga nađete." Oni kažu: "Ne, mi ga nismo izgubili." Onda zašto ga tražite? Onda samo zatvorite svoje oči. Možda zbog traganja ne možete da ga nađete. Možda ste previše usredsređeni na traganje; niste gledali u svoje unutrašnje vlastito biće; da kralj kraljeva već sedi tamo, čekajući na vas da se vratite kući. A vi ste veliki tragalac, stoga idete u Meku i Medinu, Kashi i Kailash. Vi ste veliki tragalac. Idete svuda po svetu, osim na jedno mesto - gde vi jeste. Tragalac je traženo... kada je čovek smiren i tih.

⁹ Y.S. II. 28: Kada se u postupnoj ovladanosti jogističkim metodama [doslovno "udovima" (*ahga*)] nečisto ukloni - javlja se [u srazmeri sa tom ovladanošću] i svetlost znanja [koja završava u vrhunskom] razaznavajućem uvidu" (*vivekakhya*ti).

¹⁰ Y.S. II. 29: "[Opšta] Pravila [ispravnog postupanja]" (*yama*), [specifično jogističke] obaveze" (*nyama*), "[jogističke] sedeće pozicije" (*asana*), "kontrola daha" (*pranayama*), "uzdržavanje [čula]" (*pratyahara*), "zadržanost [pažnje]" (*dharana*), kontemplacija (*dhyana*) i "usredsređenost [bića]" (*samadhi*) predstavljaju osam "članova" [joge].

Ništa novo se ne postiže. Čovek jednostavno započinje da shvata da je čitava pogrešna stvar bilo traženje spolja. Tražeći unutra, to se tamo nalazi. To je uvek bilo tamo. Nije bilo ni jednog jedinog trenutka kada to nije bilo tamo - i neće biti ni jednog jedinog trenutka - jer Bog nije spolja, za vas istina nije spolja, to ste vi što je obožavano, to ste vi u svom totalnom sjaju; to ste vi u svojoj apsolutnoj čistoti. Ako razumete ovo, onda *sutre* Patanjđalijeve će biti vrlo jednostavne.

Praktikujući različite korake yoge za uništavanje nečistote, javlja se duhovno prosvetljenje koje se razvija u svesnost o realnosti.

On ne kaže da nešto treba stvoriti; on kaže da nešto treba da bude uništeno. Vi ste već više od svog bića, svog postojanja - u tome je problem. Sakupili ste mnogo oko sebe, dijamant je sakupio previše blata. Blato mora da se opere, i odjednom eto dijamanta. "*Praktikujući različite korake yoge za uništavanje nečistote,...*" To nije stvaranje čistote ili svetosti, ili božanstvenosti; to je upravo uništavanje nečistoće. Čisti vi Jeste. Sveti vi Jeste. Čitava staza postaje totalno različita. Onda nekoliko stvari mora da se odseku i odbace; nekoliko stvari moraju biti eliminisane.

U suštini ovo je značenje *sannyase*; samoodricanja. To nije da se odričete kuće, ne odričete se porodice, ne odričete se dece - to izgleda previše okrutno. Kako saosećajan čovek može to učiniti? To nije odricanje od žene, jer to uopšte nije problem. Žena ne zaklanja Boga; niti deca stvaraju prepreke, ni kuća. Ne, ako se vi odreknete njih, onda ne razumete. Odrekните se nečega drugog što ste sakupljali u sebi.

Ako želite da se odreknete kuće, odrekните se prave kuće: tela u kome živite i boravite. Pod samoodricanjem ja ne podrazumevam da treba da odete i izvršite samoubistvo, jer to neće biti odricanje. Upravo znanje da vi niste telo dovoljno je. Takođe nije potrebno da budete okrutni prema svom telu. Vi možda niste telo, ali telo je takođe Bog. Vi možda niste telo, ali telo je živo samo od sebe. Ono takođe sudeluje u životu; ono je deo ove totalnosti. Ne budite okrutni prema njemu. Ne budite nasilni prema njemu. Ne budite mazohista.

Religiozni ljudi gotovo uvek postaju mazohisti. Ili su već bili - religija postaje racionalizacija i oni počinju da muče sebe. Ne budite samomučitelj. Postoje dva tipa mučitelja i nasilnih ljudi: jedan je sadista koji muči druge - političari, Adolfi Hitleri; i postoje samomučitelji - takozvani religiozni ljudi, sveci, mahatme, koji muče sebe - oni su mazohisti. Isti su; nasilje je isto. Bilo da mučite telo nekog drugog, ili svoje vlastito, nema razlike - vi mučite sve isto.

Samoodricanje nije samomučenje. Ako je to samomučenje to samo političar stoji na svojoj glavi. Može biti da ste vi takve kukavice da ne možete udesiti da mučite druge, tako da možete mučiti samo svoje vlastito telo. Devedeset devet od sto takozvanih religioznih ljudi su samomučitelji, kukavice. Oni žele da muče druge, ali postoji strah i opasnost i to ne mogu činiti. Stoga su našli vrlo nevinu žrtvu, ranjivu, bespomoćnu: svoje vlastito telo. I oni ga muče na milion načina.

Ne, odricanje znači znanje; samoodricanje označava svesnost; odricanje označava realizaciju - realizaciju činjenice da vi niste telo. To je završeno. Vi živite u njemu znajući da niste ono. Kada se ne identifikujete (s njim), telo je lepo. Ono je jedna od najvećih misterija u egzistenciji. Ono je sam hram u kome se kralj kraljeva skriva.

Kada razumete šta je odricanje, vi razumete ovo *neti, neti*. Vi kažete: "Ja nisam ovo telo, jer sam svestan tela; sama svesnost čini me odvojenim i različitim." Idite dublje, nastavite da ljuštite luk: "Ja nisam misao, jer misli dolaze i odlaze, a ja ostajem. Ja nisam emocija..." Emocije dođu, ponekad vrlo jake, i sebe potpuno zaboravite u njima, ali one odu. Bilo je vreme kada one nisu bile, vi ste bili; bilo je vreme kada su one bile, a vi ste bili skriveni u njima. Bilo je opet vreme kada su one otišle, a vi ste sedeli tu. Vi ne možete biti one. Vi ste odvojeni.

Nastavite da ljuštite luk: ne, telo vi niste; mišljenje vi niste; osećanje vi niste. Ako znate da niste ta tri sloja, vaš ego jednostavno iščezava ne ostavljajući trag iza sebe - jer vaš ego nije ništa drugo do identifikacija sa ova tri sloja. Onda vi jeste, ali ne možete reći "ja". Reč gubi značenje. Ego nije tu; vratili ste se kući.

Ovo je značenje *sannyase*; to je negiranje svega što niste, već ste se samo identifikovali s

tim. Ovo je hirurgija. Ovo je razaranje.

"Pomoću praktikovanja različitih koraka yoge za razaranje nečistote..." A ovo je nečistota: kada sami mislite da ste ono što niste. Nemojte me pogrešno razumeti, jer uvek postoji mogućnost da pogrešno shvatite da je telo nečisto. Ja ne kažem to. Možete imati čistu vodu u jednoj posudi, a čisto mleko u drugoj. Pomešajte ih; sada mešavina nije duplo čista. Obe su bile čiste; voda je bila čista, tačno iz Gange, i mleko je bilo čisto. Sada mešate dve čistoće i nastaje jedna nečistoća - nije se čistoća udvostručila. Šta se dogodilo? Zašto nazivate ovu mešavinu vode i mleka nečistom? Nečistoća označava ulaženje stranog elementa, onog što ne pripada tome, koje nije prirodno u tome, što je izvestan nametljivac, što je prestupilo svoju teritoriju. Ne samo da je mleko nečisto, voda je takođe nečista. Dve čistoće se susreću i postaju nečiste.

Stoga kada ja kažem otklonite nečistoće, ja ne mislim da je vaše telo nečisto, ne mislim da je vaš um nečist, ne mislim ni da su vaša osećanja nečista. Ništa nije nečisto - ali kada se identifikujete, u identifikaciji je nečistoća. Sve je čisto. Vaše telo je savršeno ako ono funkcioniše samo od sebe i ako nema uplitanja. Vaša svesnost je savršena ako deluje sama od sebe i telo se ne upliće. Ako živite u neupletenoj egzistenciji vi ste čisti. Sve je čisto. Ja ne osuđujem telo. Nikada ne osuđujem ništa. Toga se sećajte uvek: ja ne osuđujem. Sve je lepo kao što jeste. Međutim, identifikacija stvara nečistoću.

Kada započnete misliti da ste telo, vi ste se nametnuli telu. A kada se vi nametnete telu, telo odmah reaguje i nameće se vama. Onda postoji nečistota.

Patanđali kaže: "*Praktikujući različite korake yoge za razaranje nečistote...*" Za uništavanje identiteta, identifikacije; za uništavanje nereda u koji ste upali - haosa, gde je sve postalo sve drugo. Ništa nije čisto. Nijedan centar ne funkcioniše sam od sebe; vi ste postali gomila. Sve nastavlja da se upliće u prirodu svega drugog. To je nečistota.

"...uništavanjem nečistote, javlja se duhovno prosvetljenje..." Jednom kada se nečistota ukloni, iznenada nastupa prosvetljenje. To ne dolazi spolja, to je vaše najunutarnije biće u svojoj čistoti, u svojoj nevinosti. Svetlost nastaje u vama. Sve je jasno, gužva zbunjenosti nestaje, jasnoća percepcije nastaje. Sada možete videti sve kakvo jeste: nema projekcija, nema mašte, nema iskrivljavanja ikakve realnosti. Jednostavno vidite stvari kakve jesu. Vaše oči su slobodne, prazne; vaše biće je smireno. Sada vi nemate ništa u sebi, stoga ne možete projektovati. Postajete pasivan posmatrač, svedok, *sakshin* - a to je čistota bića, postojanja. "...tu se javlja duhovno prosvetljenje koje se razvija u svesnost o realnosti."

Onda osam koraka u yogi. Sledite me vrlo lagano, jer ovo je središnje učenje Patanđalija:

Yama, niyama, asana, pranayama, pratyahara, dharana, dhyana, samadhiya ashto angami.

[Opšta] Pravila [ispravnog postupanja] (*yama*), [specifično jogističke] obaveze" (*nyama*), [jogističke] sedeće pozicije (*asana*), kontrola daha (*pranayama*), uzdržavanje [čula] (*pratyahara*), zadržanost [pažnje] (*dharana*), kontemplacija (*dhyana*) i usredsređenost [bića] (*samadhi*) predstavljaju osam članova [joge].

Osam koraka u yogi. To je čitava nauka o yogi u jednoj rečenici, u jednom semenu. Mnoge stvari su izražene. Prvo, dopustite da vam kažem pravo značenje svakog koraka. I zapamtite, Patanđali njih naziva koracima i udovima, i jedno i drugo. Oni su oboje. Koraci su zato što posle jednog sledi drugi, postoji redosled rasta. Ali oni nisu samo koraci; oni su udovi tela yoge. Imaju oni unutrašnje jedinstvo, organsko jedinstvo takođe, to je značenje udova, ili grana.

Na primer, moje ruke, moje noge, moje srce - oni ne funkcionišu razdvojeno; oni su organsko jedinstvo. Ako srce stane, ruke se onda neće kretati. Sve je spojeno zajedno. Oni nisu nalik stepenicama na lestvama, jer svaka prečka na lestvama je odvojena. Ako je jedna prečka slomljena, cele lestve nisu slomljene. Dakle Patanđali kaže one su koraci, stepenice, jer imaju određen, dosledan rast - ali su one takođe *ange*, udovi tela, organski sklop. Ne možete odbaciti nijednu od njih Stepenice mogu biti odbačene; udovi ne mogu. Možete preskočiti dve stepenice u jednom skoku, ali udovi se ne mogu odbaciti; oni nisu mehanički delovi. Ne možete ih ukloniti. Oni čine vas. Oni pripadaju celini; oni nisu odvojeni. Celina funkcioniše kroz njih kao harmonična jedinica.

Dakle ovih osam udova yoge su i koraci, stepenice u smislu da svaki sledi drugog, oni su u dubokom međusobnom odnosu. Drugi ne može doći pre prvog; prvi mora da bude prvi, a drugi -

drugi. A osmi će biti osmi - on ne može biti četvrti, ne može biti prvi. Dakle oni su koraci, a takođe su i organska celina.

Yama označava samouzdržavanje. U engleskom ova reč postaje malo drugačija. Ne malo različita; zaista, čitavo značenje reči *yama* je izgubljeno - jer englesko samoodricanje izgleda kao obuzdavanje, ugušivanje, posle Frojda, postalo je ružna reč od četiri slova. Samoodricanje nije ugušivanje. U danima kada je Patanjđali koristio reč *yama*, ona je imala totalno drugačije značenje. Reči nastavljaju da se menjaju. Čak i sada, u Indiji takođe, *samyama*, koja dolazi od reči *yama*, označava kontrolu, ugušivanje. Značenje je izgubljeno.

Možda ste čuli jednu anegdotu. Ona govori o engleskom kralju Džordžu I, koji je otišao da vidi katedralu Svetog Jovana kada se gradila. Bila je remek delo umetnosti.

Građevinar, arhitekta, umetnik, bio je prisutan tamo; zvao se Christopher Wren. Kralj ga je pogledao i čestitao mu. Rekao je tri reči: "Ovo je zanimljivo. Ovo je strašno. Ovo je izveštačeno." Christopher Wren je bio tako očaran sa komplimentima... ali vi ćete biti jednostavno iznenađeni. Ove reči više nemaju isto značenje. U tim danima, pre tri stotine godina, reč *zanimljivo* je obično značila *zapanjujuće*,¹¹ *strašno* je korišćena da označi *strahopoštovanje i oduševljenje*,¹² a *izveštačeno* je obično značilo *umetnički*.¹³

Svaka reč ima biografiju, i menja se mnogo puta. Kako se život menja, sve se menja; reči dobijaju nove boje. I zapravo, reči koje imaju kapacitet da se menjaju, samo one ostaju žive; inače na drugi način one postaju mrtve. Ortodoksne reči, koje se opiru promeni, one umiru. Žive reči, koje imaju sposobnost da sakupe novo značenje oko sebe, samo one žive; a one žive u mnogo, mnogo značenja, vekovima. *Yama* je bila divna reč u Patanjđalijevim danima, jedna od lepih... Posle Frojda reči su postale ružne - ne samo da se značenje promenilo, nego čitav okus, čitav ukus reči.

Za Patanjđalija samouzdržavanje ne znači da čovek sebe ugušuje, da potiskuje. To jednostavno znači da usmerava svoj život - ne da ugušuje energije, nego da ih usmerava, da im daje pravac. Ako živite takav život, koji se kreće u suprotnim pravcima, u mnogo pravaca - nikada nećete nigde stići. To je upravo poput kola; vozač vozi nekoliko milja prema severu, onda se predomisli; ide nekoliko milja na jug, pa se predomisli; onda ide nekoliko milja prema zapadu, onda se predomisli; i nastavlja na ovaj način. Umreće tamo gde je rođen. Nikada neće nigde stići. Nikada neće imati osećanje ispunjenja. Možete nastaviti da se krećete mnogim putevima, ali dok nemate pravac krećete se beskorisno. Osećaćete sve veću i veću frustraciju i ništa drugo.

Da se stvori samouzdržavanje znači, prvo, da se dâ pravac vašoj životnoj energiji. Životna energija je ograničena. Ako nastavite da je koristite na apsurdne, neusmerene načine, nigde nećete stići. Bićete ispražnjeni od energije pre ili kasnije - a ta praznina neće biti praznina Buddhe; to će jednostavno biti negativna praznina, ništa unutra, jedna prazna posuda. Bićete mrtvi pre nego što umrete. Inače ove ograničene energije koje su vam date od prirode, egzistencije, Boga, ili kako god to želite nazvati; te ograničene energije mogu da se koriste na takav način da mogu postati vrata za neograničeno. Vi ćete se kretati ispravno ako se krećete svesno, ako se krećete budni, sakupljajući sve vaše energije i krećući se u jednom pravcu, ako niste gomila već postajete individua - to je značenje (pojma) *yama*.

Obično ste gomila, mnogo glasova unutra. Jedan kaže: "Idi u ovom pravcu" drugi kaže: "To je beskorisno, idi do ovoga." Jedan kaže: "Idi u hram" a opet drugi kaže: "Pozorište će biti bolje." Nikada se ne osećate opušteno, jer gde god jeste, vi ćete se žaliti. Ako odete u pozorište, glas koji je bio za hram, nastavljaće da vam stvara nevolju: "Šta činite ovde gubeći svoje vreme? Trebalo je da budete u hramu... i molitva je lepa. Niko ne zna šta se događa tamo - i, niko ne zna, ovo je možda bila prilika za vaše prosvetljenje, a vi ste je propustili." Ako odete u hram, isto - glas koji je insistirao da odete u pozorište nastaviće da govori: "Šta radiš ovde: "Kao neozbiljan čovek sediš ovde. A molio si se ranije, i, ništa se nije dogodilo. Zašto gubiš svoje vreme?" Svuda oko vas videćete budale kako sede i rade beskorisne stvari - ništa se ne događa. U pozorištu ko zna kakvo je

¹¹ *Amuzing* je obično značila *amazing*.

¹² *Awful* je korišćena da označi *awe-inspiring*.

¹³ *Artificial* je obično označavalo *artistic*.

uzbuđenje, kakva je ekstaza moguća? Vi propuštate.

Ako niste individua, jedinstveno biće, gde god da ste, vi ćete uvek biti odsutni, izgubljeni. Nikada nećete biti kod kuće. Uvek ćete ići nekuda, a nikada nećete stići nigde. Postaćete ljudi. Život koji je protiv *yama* postaće lud. Nije iznenađujuće da na Zapadu više ludih ljudi postoji nego na Istoku. Istok - znajući ili ne znajući - još sledi život malog samouzdržavanja. Na Zapadu se misli o samouzdržavanju izgleda kao da se postaje rob; da se bude protiv samouzdržavanja izgleda kao da ste slobodni, nezavisni. Inače, dok ste vi individua, ne možete biti slobodni. Vaša sloboda će biti obmana, neće to biti ništa do samoubistvo. Vi ćete ubiti sebe, uništiti svoje mogućnosti, svoje energije; a jednog dana ćete osećati da ste čitavog života pokušavali toliko mnogo ali ništa se nije steklo, nikakav rast iz toga nije proizašao.

Samouzdržavanje znači na prvom mestu: dati pravac životu. Samouzdržavanje znači postati malo više usredsređen. Kako možete postati malo više usredsređeni? Jednom kada zadate pravac svom životu, odmah centriranje započinje da se događa u vama. Pravac stvara središte; onda vam centar daje pravac. Oni su uzajamno ispunjavajući.

Dok niste samouzdržani, drugo nije moguće, zbog toga ih Patanjđali naziva koracima, ili stepenicama. Drugo je *niyama*, *čvrsto pridržavanje*; život koji ima disciplinu, život koji ima urednost u sebi, život koji se živi na vrlo disciplinovan način, ne bolestan i grozničav. Regularnost, urednost... ali će to vama takođe zvučati kao ropstvo. Sve lepe reči iz Patanjđalijeveg vremena, sada su postale ružne. Međutim, ja vam kažem, dok nemate urednost u svom životu, disciplinu, bićete rob svih instikata - a mislićete da je to sloboda, ali vi ćete biti rob svih lutajućih misli. To nije sloboda. Vi možda nemate nekog vidljivog majstora, ali ćete imati mnoge nevidljive majstore u sebi; a oni će nastaviti da dominiraju vama. Samo čovek koji ima urednost oko sebe, može jednog dana postati majstor.

To je takođe previše udaljeno, jer pravi majstor se dešava samo kada se dostignu osam koraka - to je cilj. Onda čovek postaje *đina* - pobednik¹⁴. Onda čovek postaje Buddha, onaj ko se probudio. Onda čovek postaje Hrist, spasitelj, jer ako ste izbavljeni, iznenada, vi postajete spasitelj drugih. Ne da vi pokušavate da ih izbavite; samo vaše prisustvo je izbavljajući uticaj.

Drugo je *niyama*, *čvrsto pridržavanje*.

Treće je položaj. Svaki korak proizilazi iz prvog, prethodnog koraka; kada imate regularnosti u životu, samo onda možete postići položaj, *asana*. Nekad pokušajte *asanu*; samo pokušajte da sedite smireno. Ne možete sedeti - telo pokušava da se pobuni protiv toga. Iznenada počinjete da osećate uznemirenost, na mnogim mestima u telu. Nikada niste osetili to. Zašto se javljaju toliko mnogo problema ako se samo sedi smireno? Osećate mrave kako gmižu naviše. Pogledajte i videćete da nema mrava; telo vas obmanjuje. Telo nije spremno da bude disciplinovano. Telo se pokvarilo, ne želi da vas sluša. Postalo je svoj vlastiti gospodar. A vi ste uvek sledili njega. Dakle, sada je čak i smireno sedenje za nekoliko minuta postalo gotovo nemoguće.

Ljudi prolaze kroz tako veliki pakao, ako im kažete samo da sede smireno. Ako ovo nekome kažem, on odgovara: "Baš da sedim mirno u tišini, ne radeći ništa? - kao da je to "radeći" jedna opsesija. On odgovara: "Barem mi dajte mantru, tako da mogu da je pevam unutra u sebi." Njemu treba neko zanimanje. Izgleda da je teško da se sedi mirno. A to je najlepša mogućnost koja se može dogoditi čoveku; samo da sedi smireno ne čineći ništa.

Asana znači opušten položaj. Vi ste takođe opušteni u njemu, tako ste odmorni u njemu, da uopšte nema potrebe da se telo kreće. U tom trenutku, iznenada vi transcendirate telo.

Telo pokušava da vas spusti dole kada kaže: "Vidi sada, mnogi mravi gmižu duž tela." Ili iznenada osetite potrebu da se češate, svrbi vas. Telo govori: "Ne idi tako daleko, vrati se natrag. Kuda ideš?" Jer svest se kreće naviše, idući daleko od telesne egzistencije. Hmm?... telo započinje da se buni. Nikada niste radili takvu stvar. Telo vam stvara probleme, jer kada problem postoji, vi ćete morati da se vratite natrag. Telo traži vašu pažnju: "Daj tvoju pažnju." Stvoriće bol. Stvoriće svrab; vi ćete osećati da želite da se češete. Iznenada telo više nije obično; telo je u pobuni. To je

¹⁴ Đainski pojam *đinah* označava pobednika nad uslovljavajućom prirodom i obmanom. Ideal đainske religije, kao budinstvo u budizmu.

telo političar. Vi ste pozvani natrag: "Ne idi tako mnogo daleko, budi zauzet. Ostani ovde" - ostani ograničen na telo i na zemlju. Vi se krećete prema nebu, a telo oseća strah.

Asana dolazi samo osobi koja živi život uzdržljivosti, *čvrsto pridržavanje*; onda je položaj moguć. Onda možete jednostavno sedeti, jer telo zna da ste disciplinovan čovek. Ako želite da sedite, vi ćete sedeti - ništa ne može da se uradi protiv vas. Telo može nastaviti da govori stvari... ubrzo se ono zaustavlja. Nikoga nema tu da sluša. To nije ugušivanje; vi ne ugušujete telo. Nasuprot tome, telo pokušava da ugušuje vas. To nije ugušivanje. Vi ne kažete ništa da telo čini; jednostavno se odmarate. Međutim telo ne zna ni za kakav odmor, jer mu nikada niste dali odmor. Uvek ste bili nemirni. Sama reč *asana* označava odmor, biti u dubokom odmoru; a ako možete uraditi to, mnoge stvari će vam postati moguće.

Ako telo može biti u odmoru, onda možete regulisati svoje disanje. Krećete se dublje, jer disanje je most između tela i duše, od tela do uma. Ako možete regulisati disanje - to je *pranayama* - imate moć nad svojim umom.

Jeste li ikada posmatrali da, kad god se um promeni, odmah se ritam disanja promeni? Ako radite suprotno - ako promenite ritam disanja - um se odmah mora promeniti. Kada ste ljuti, vi ne možete disati smireno; inače ljutnja će iščeznuti. Pokušajte. Kada osećate ljutnju vaše disanje postaje haotično, postaje nepravilno, gubi ritam, postaje glasno, nemirno. Ono više nije u harmoniji. Neslaganje nastaje, a slaganje se gubi. Probajte jednu stvar, kad god postajete ljuti, samo se opustite i dopustite da se disanje odvija u ritmu. Odjednom ćete osetiti da je ljutnja iščezla. Ljutnja ne može postojati bez posebnog tipa disanja u vašem telu.

Kada vodite ljubav disanje se menja, postaje vrlo silovito. Kada ste mnogo ispunjeni seksualnošću, disanje se menja, postaje žestoko. Seks ima malo besa u sebi. Ljubavnici znaju da ugrizu jedno drugo i ponekad povrede jedno drugo. Ako vidite dvoje ljudi kako vode ljubav, videćete da se odvija neka vrsta borbe. Ima malo nasilja u tome. Oboje dišu haotično; njihovo disanje nije u ritmu, nije u skladu.

U *tantri*, gde je mnogo urađeno u pogledu seksa i transformacije seksa, vrlo mnogo se radilo na ritmu disanja. Ako dvoje ljubavnika mogu ostati u ritmičkom disanju dok vode ljubav, u skladu, da oboje imaju isti ritam, neće biti ejakulacije. Satima mogu voditi ljubav, jer ejakulacija je moguća samo kada disanje nije u ritmu; samo onda telo može izbaciti energiju. Ako je disanje u ritmu, telo apsorbira energiju; nikada je ne izbacuje van. *Tantra* je razvila mnoge tehnike za promenu ritma disanja. Onda možete voditi ljubav satima, a da ne gubite energiju. Nasuprot tome, vi je stičete, jer ako žena voli muškarca i muškarac voli ženu, oni pomažu jedno drugom da budu ponovno napunjeni - jer oni su suprotne energije. Kada se suprotne energije sretnu i varnica kresne, oni pune jedno drugo; inače energija se gubi, a posle vođenja ljubavi osećate se malo prevareni, obmanuti - toliko mnogo obećanja a ništa ne dođe u ruke, ruke ostaju prazne.

Posle *asane*, dolazi regulacija disanja, *pranayama*. Posmatrajte za nekoliko dana i beležite: kada postanete ljuti kakav je ritam vašeg disanja - da li je izdisanje dugo, ili je udisanje produženo, ili su isti, ili je udisanje vrlo kratko a izdisanje vrlo dugo; ili je izdisanje vrlo kratko a udisanje vrlo dugo. Samo posmatrajte razmeru udisanja i izdisanja. Kada ste seksualno uzbuđeni, posmatrajte, zabeležite. Kada ponekad sedite smireno i posmatrate nebo u noći, sve je smireno oko vas, obratite pažnju kako se odvija vaše disanje. Kada se osećate ispunjeni saučešćem, posmatrajte, zabeležite. Kada ste u borbenom raspoloženju, posmatrajte, zabeležite. Načinite dijagram svog vlastitog disanja, i onda ćete znati mnogo.

Pranayama nije nešto čemu se vi možete podučiti. Vi morate otkriti to, jer svako ima različit ritam svog disanja. Svačije disanje i svačiji ritam je isto tako različit kao otisci prstiju. Disanje je individualna pojava, zbog toga ja to nikada ne podučavam. Vi morate otkriti svoj vlastiti ritam. Vaš ritam možda nije ritam nekog drugog, ili može biti štetan za nekoga drugog. Vaš ritam - vi morate naći.

A to nije teško. Nema potrebe da pitate nekog eksperta. Samo naćinite dijagram za jedan mesec svih vaših raspoloženja i stanja. Onda ćete znati koji je ritam gde se osećate najodmornije, opušteno, u dubokom prepuštanju; koji je ritam gde se vi osećate mirni, tihi, sabrani, sveži; koji je ritam kada se iznenada osećate blaženo, ispunjeni nećim nepoznatim, preplavljeni - imate toliko

mного u tom trenutku, možete dati celom svetu, a da to neće biti iscrpljeno. Osećajte i posmatrajte trenutak kada osećate da ste jedno s univerzumom, kada osećate da razdvojenosti nema više, premošćena je. Kada osećate da ste jedno s drvećem i pticama, rekama i stenama, s okeanom i peskom - posmatrajte. Naći ćete da ima mnogo ritmova vašeg disanja, veliki spektar; od najsilovitijeg, ružnog, jadnog paklenog tipa, do najtišeg nebeskog tipa.

A kada otkrijete svoj ritam, praktikujte ga - načinite ga delom svog života. Ubrzo on postaje nesvestan; onda samo dišete u tom ritmu. Sa tim ritmom vaš život će biti život *yogina*, vi nećete biti ljuti, nećete se osećati tako seksualni, nećete se osećati tako ispunjeni mržnjom. Iznenada ćete osetiti da vam se događa preobražaj.

Pranayama je jedno od najvećih otkrića koja su se dogodila ljudskoj svesti. U poređenju sa *pranayamom*, odlazak na Mesec nije ništa. To izgleda vrlo uzbudljivo, ali to nije ništa, jer čak i ako stignete do Meseca, šta ćete tamo raditi? Čak i ako stignete na Mesec, ostaćete isti. Radićete iste besmislice koje radite ovde. *Pranayama* je unutrašnje putovanje. *Pranayama* je četvrti - a ima samo osam koraka. Pola putovanja je kompletirano na *pranayami*. Čovek koji je naučio *pranayamu*, ne od učitelja - jer to je lažna stvar, ja to ne odobravam - već svojim vlastitim otkrićem i spremnošću, čovek koji je naučio ovaj ritam bića, već je postigao pola cilja. *Pranayama* je jedno od najznačajnijih otkrića.

A posle *pranayame*, ili regulacije disanja, je *pratyahara*, apstrakcija, odvrćanje od objekata čula. *Pratyahara* je isto ono o čemu sam vam govorio juče. Hrišćansko "kajanje" je zapravo na hebrejskom "povratak" - ne kajanje nego povratak, odlazanje natrag. Muslimanska *toba* je ništa; to je "ne kajanje". To je takođe postalo obojeno sa značenjem pokajanja; *toba* je takođe povratak natrag. A *pratyahara* je takođe vraćanje natrag, dolaženje nazad - ulaženje unutra, okretanje unutra, povratak kući. Posle *pranayame* to je moguće - *pratyahara* - jer *pranayama* će vam dati ritam. Sada znate ceo spektar; znate kom ritmu ste najbliži sebi, a u kom ritmu ste najdalji od sebe. Siloviti, seksualni, ljuti, ljubomorni, posesivni, naći ćete da ste daleko od sebe; u saosećanju, u ljubavi, u molitvi, u zahvalnosti, vi ćete naći sebe bližim kući. Posle *pranayame*, *pratyahara*, povratak je moguć. Sada znate put, onda već znate kako da zakoračite unazad.

Onda dolazi *dharana*. Posle *pratyahare*, kada ste počeli da se vraćate natrag bliže kući, dolazeći bliže svojoj naunutarnijoj srži, vi ste upravo na vratima svog vlastitog bića. *Pratyahara* vas dovodi blizu kapije; *pranayama* je most od spoljašnjeg prema unutra. *Pratyahara*, povratak, to su vrata, a onda nastaje mogućnost *dharane*, usredsređenosti. Sada možete postati sposobni da dovedete svoj um do jednog objekta. Prvo date pravac svom telu; prvo date pravac svojoj životnoj energiji - sada dajete pravac svojoj svesti. Sada se svesti ne može dozvoliti da ide negde i svuda. Sada mora da bude dovedena do cilja. Ovaj cilj je usredsređenost, *dharana*; vi fiksirate svoju svest na jednu tačku.

Kada je svest fiksirana na jednu tačku misli prestaju, jer misli su moguće samo kada vaša svest nastavlja da se koleba - odavde donde, odatle do negde drugde. Kada vaša svest neprekidno skače kao majmun, onda ima mnogo misli i ceo vaš um je upravo ispunjen gomilom - tržnica. Sada postoji mogućnost - posle *pratyahare*, *pranayame*, ima mogućnosti - vi se možete usredsrediti na jednu tačku.

Ako se možete usredsrediti na jednu tačku, onda je moguća *dhyana*. U usredsređenosti vi dovodite svoj um do jedne tačke. U *dhyana* odbacujete i tu tačku. Sada ste takođe usredsređeni, ne odlazeći nikuda - jer ako idete nekuda to je uvek van. Čak i jedna misao u usredsređenosti je nešto spolja izvan vas - objekt postoji; vi niste sami, postoje dvoje. Čak i u usredsređenosti postoje dvoje, objekat i vi. Posle usredsređenosti objekat mora da bude ostavljen.

Svi hramovi vode samo do usredsređenosti. Oni vas ne mogu odvesti izvan, jer svi hramovi imaju jedan objekat u sebi, lik Boga je objekat za usredsređivanje. Svi hramovi vode vas jedino do *dharane*, do usredsređenosti. Stoga, što religija ide u više dimenzije, hram i lik iščezavaju. Oni moraju da iščeznu. Hram treba da bude apsolutno prazan, samo da ste vi tu - niko, niko drugi, nijedan objekat; čista subjektivnost.

Dhyana je čista subjektivnost, kontemplacija - ne kontempliranje "nečega," jer ako kontemplirate nešto to je usredsređenost, koncentracija. U engleskom ne postoje bolje reči.

Usredsređenost označava da nešto postoji na šta se koncentrišete. *Dhyana* je meditacija; ništa ne postoji, sve je ostavljeno, ali vi ste u intenzivnom stanju svesnosti. Objekat je odbačen, ali subjekat nije zapao u spavanje. Duboko usredsređen, bez ikakvog objekta, usredišten - ali još osećaj o "ja" će odoleti, istrajati. On će lebdeti. Objekat je otpao, ali subjekat je još tu. Vi još osećate da jeste.

Ovo nije ego. U sanskritu mi imamo dve reči, *ahamkara* i *asmita*. *Ahamkara* znači "ja jesam". A *asmita* znači "jesam". Samo upravo "jestvo". Nikakav ego ne postoji, samo senka je preostala. Vi još osećate, na neki način, da vi jeste. To nije misao, jer ako je misao da "ja jesam," to je ego. U meditaciji ego je potpuno iščezao; ali jestvo, fenomen poput senke, upravo osećanje, lebdi okolo vas - baš kao stvar nalik izmaglici, koja upravo ujutru lebdi oko vas. U meditaciji je jutro, sunce se još nije uzdiglo, maglovito je; *asmita*, jestvo, još je tu. Možete još pasti natrag. Mala smetnja - neko govori i vi slušate - meditacija iščezava: vratili ste se natrag na usredsređenost, na koncentraciju. Ako samo ne slušate, već počnete da razmišljate o tome, čak i usredsređenost iščezava; došli ste do *pratyahare*. A ako ne samo razmišljate, nego ste postali identifikovani sa mišljenjem, *pratyahara* iščezava; pali ste u *pranayamu*. A ako vas misli tako mnogo zaposednu da se izgubi ritam vašeg disanja, *pranayama* iščezava; vi ste pali na *asanu*. Ali ako su misao i disanje tako mnogo ometani da telo započinje da se tresu ili postane nemirno; *asana* iščezava. Ovi (koraci) su (međusobno) povezani.

Čovek može ispasti iz meditacije. Meditacija je najopasnija tačka u svetu, jer to je najviša tačka odakle možete pasti, i možete pasti vrlo loše. U Indiji mi imamo reč *yogabhrasta*; čovek koji je otpao od *yoge*. To je vrlo, vrlo neobično. Ona uvažava i osuđuje zajedno. Kada kažemo da je neko *yogin*, to je veliko uvažavanje. Kada kažemo da je neko *yogabhrasta*, to je takođe osuda; otpao je iz *yoge*. Taj čovek je dosegao do meditacije negde u svom prošlom životu a onda je pao. Iz meditacije još postoji mogućnost povratka natrag u svet - zbog *asmite*, zbog jestva. Seme je još živo. Ono može proklijati svakog trenutka; tako da putovanje nije završeno.

Kada *asmita* takođe iščezne, kada više ne znate da vi jeste - naravno, vi ste ipak tu, ali nema razmišljanja o tome da "ja jesam", ili čak jestvo - onda se dešava *samadhi*, trans, ekstaza. *Samadhi* je odlazjenje izvan; onda se čovek nikada ne vraća natrag. *Samadhi* je mesto bez povratka. Odatle niko ne pada. Čovek u *samadhiu* jeste Bog; mi ga zovemo bog Buddha, bog Mahavira. Čovek u *samadhiu* više nije iz ovoga sveta. On može da bude u ovom svetu, ali više nije od ovoga sveta. On ne pripada njemu. On je jedan autsajder. On može biti ovde, ali njegov dom je negde drugde. On izgleda kao da hoda na ovoj zemlji, ali u suštini više nije na ovoj zemlji. Kaže se za čoveka u *samadhiu* da on živi u svetu, ali svet ne živi u njemu.

Ovo su osam koraka ili osam udova zajedno. Udovi jer su tako međusobno povezani u organsku celinu; koraci jer ih morate proći jedan po jedan - ne možete početi baš bilo gde; morate započeti od *yama*.

Sada još nekoliko stvari, jer je ovo takav centralni deo za Patanjđalija da morate razumeti još nekoliko stvari. *Yama* je most između vas i drugih; samouzdržavanje znači uzdržavanje u vašem ponašanju. *Yama* je pojava između vas i drugih, vas i društva. To je više svesno ponašanje; vi ne reagujete nesvesno, ne reagujete kao mehanizam, kao robot. Vi postajete više svesni; postajete više budni. Reagujete samo kada je apsolutno nužno; onda takođe nastojite da reakcija bude odgovor, a ne puka reakcija.

Odgovor je različit od reakcije. Prva razlika je: reakcija je automatska; a odgovor je svestan. Neko vas uvredi; vi odmah reagujete - uvredite njega. Nije bilo nijednog trenutka razmaka da se razume; to je reakcija. Čovek samouzdržavanja će sačekati, slušati njegovu uvredu, razmišljaće o tome.

Gurđijev je obično govorio da se čitav njegov život promenio kada mu je deda umro, imao je samo devet godina, pozvao ga je i rekao mu: "Ja sam siromašan čovek i nemam ništa da ti dam, ali bih želeo da ti dam nešto. Jedina stvar koju sam nosio kao blago je ova, meni je to dao moj otac... Ti si vrlo mlad, ali zapamti to. Jednog dana ćeš razumeti - samo zapamti ovo. Jednog dana ćeš shvatiti. Ne nadam se da će baš sada razumeti, ali ako ne zaboraviš, jednog dana ćeš razumeti." Ovu stvar je on rekao Gurđijevu: "Ako te neko uvredi, odgovori mu nakon što prođu dvadeset četiri sata."

To je postalo transformacija, jer kako možete reagovati posle dvadeset četiri sata? Reakcija traži trenutnost. Gurđijev kaže: "Kada me neko uvredi, ili mi neko kaže nešto loše, moraću da mu kažem: 'doći ću sutra, samo posle dvadeset četiri sata dozvoljeno mi je da odgovorim - dao sam obećanje svom dedi a on je mrtav, a (dato) obećanje se ne može uzeti natrag. Inače, ja ću doći'. Taj čovek će biti otkaćen. On neće moći da shvati u čemu je stvar.

A Gurđijev će razmišljati o tome. Što više misli, to će beskorisnije izgledati. Ponekad će se osetiti da je čovek u pravu, sve što je rekao istina je. Onda bi Gurđijev otišao i zahvalio se čoveku: "Ukazao si mi na nešto čega nisam bio svestan." Ponekad bi spoznao da čovek uopšte nije u pravu. A kada čovek apsolutno greši, zašto mariti za to? Niko ne mari za laži. Kada se osećate povređeni, u tome mora biti nešto istine; inače ne biste se osećali povređeni. Onda takođe nema svrhe u odlasku.

Rekao je: "Dešavalo se da sam mnogo puta probao formulu mog dede, i ubrzo bi ljutnja nestala" - i ne samo ljutnja - ubrzo bi on postao svestan da ista tehnika može da se primeni za druge emocije, i sve je iščezavalo. Gurđijev je bio jedan od najvećih vrhova koji je dostignut u njegovom dobu, Buddha. A celo putovanje je započelo sa vrlo malim korakom - obećanjem datim starom čoveku koji je umirao. To je promenilo čitav njegov život.

Yama je most između vas i drugih - živite svesno, imajte veze s ljudima svesno. Onda druga dva, *niyama* i *asana* - oni se bave vašim telom. Treći, *pranayama* je opet most. Kao što je prvi, *yama*, most između vas i drugih, druga dva su priprema za još jedan most - vaše telo je načinjeno spremnim kroz *niyamu* i *asanu* - onda, *pranayama* je most između tela i duha. Tada su *pratyahara* i *dharana* priprema uma. *Dhyana* opet, jeste most između uma i duše. *Samadhi* je postignuće. Oni su međusobno povezani, lanac; a to je ceo život. Vaš odnos sa drugima mora da se promeni. Kako vaš odnos mora da se promeni? Ako nastavite da se odnosite prema drugima na isti način, kao što ste uvek radili, ne postoji mogućnost za promenu. Vi morate promeniti svoj odnos sa drugima. Posmatrajte kako se ponašate sa svojom ženom, sa prijateljima ili sa svojom decom. Promenite to. Ima hiljadu i jedne stvari da se promene u vašem odnosu. To je *yama*, kontrola - ali kontrola, ne praznoverje. Kroz razumevanje dolazi kontrola. Kroz neznanje čovek nastavlja da prisiljava i ugušuje. Uvek radite sve sa razumevanjem, i nikada nećete povrediti sebe niti nekog drugog.

Yama treba da stvori podesnu okolinu oko vas. Ako ste neprijateljski prema svakome - borbeni, s mržnjom i ljutnjom - kako možete da se krećete prema unutra? Sve ove stvari vam neće dozvoliti da se krećete. Bićete toliko ometani na površini da to unutrašnje putovanje neće biti moguće. Stvaranje odgovarajuće, prijateljske atmosfere oko sebe jeste *yama*. Kada se odnosite prema drugima lepo, svesno, oni vam ne stvaraju nevolju u vašem unutrašnjem putovanju. Oni postaju pomoć, ne ometaju vas. Ako volite svoje dete, onda kada meditirate ono vam neće smetati. Ono će reći drugima: "Tišina, tata meditira." Ali ako ne volite svoje dete, vi ste jednostavno ljuti, onda kada meditirate ono će praviti sve vrste neprijatnosti, smetnji. Ono želi da vam se osveti - nesvesno. Ako jako volite svoju ženu, ona će biti korisna; inače neće vam dozvoliti da molite, neće vam dozvoliti da meditirate - jer vi tako odlazite izvan njene kontrole.

Ovo ja vidim svakog dana. Muž preuzima *sannyas*, a žena dolazi kod mene plačući: "Šta ste uradili mojoj porodici! Uništili ste je!" Ja znam da taj muž nije voleo svoju ženu, inače ona bi bila srećna. Ona bi slavila što je njen muž postao meditativan. Ali, on je nije voleo. Dakle, ne samo da je nije voleo, on se kreće prema unutra; stoga neće biti mogućnosti u budućnosti takođe ni za kakvu ljubav da dođe od njega. Ako volite osobu, osoba je uvek korisna za vaš rast jer ona zna, da što više rastete, više ćete biti sposobni za ljubav. A sve meditacije će vam pomoći da volite više, da budete lepši na svaki način. Inače ovo se dešava svaki dan.

To se desilo sestri Šili. Bila je u kampu i želela da je preuzme *sannyas*, ali muž nije želeo. Muž je vrlo, vrlo obrazovan čovek, hmm?... direktor istraživačkog instituta negde u Americi. Onda je otišla kući. Neprekidno je bilo borbe. Želela je da uzme *sannyas*, želela je da bude inicirana, ali on ne bi dozvolio. Onda je on došao kod mene, pitajući se: "Ko je taj čovek koji je ometao naš život?" I on je preuzeo *sannnyas*. Sada je žena stvarala nevolju! Sada je žena bila apsolutno protiv. A on je vrlo jednostavan čovek, zaista divan. Pisao mi je: "Šta da radim? Ja je volim, ali se ona potpuno promenila od kada je čula da sam ja uzeo *sannyas*." Na taj način stvari idu. Svako ulaže napor da kontroliše drugog.

Čovek kroz *yamu* kontroliše sebe, ne druge. Drugima on daje slobodu. Vi pokušavate da kontrolišete drugog a nikada sebe. Čovek kroz *yamu* kontroliše sebe, daje slobodu drugima - voli toliko mnogo da može dati slobodu, i voli sebe toliko mnogo da kontroliše sebe. Ovo treba razumeti: on voli tako mnogo sebe da ne može rasipati svoje energije; mora da im daje pravac. Onda, *niyama* i *asana* su za telo. Uredan život je vrlo zdrav za telo, jer telo je mehanizam. Vi zbunjujete telo ako vodite neuredan život. Danas ste uzeli hranu u jedan sat, sutra uzimate u jedanaest sati, prekosutra uzmete u deset sati - vi zbunjujete telo. Telo ima jedan unutrašnji biološki sat; on se kreće po obrascu. Ako uzimate svoju hranu svakog dana tačno u isto vreme, telo je uvek u situaciji da razume šta se događa, i spremno je za događaje - sokovi teku u stomaku u pravi trenutak. Inače, kad god želite da uzmete hranu, možete je uzeti, ali sokovi neće teći. A ako uzmete hranu, a sokovi ne teku, onda hrana postaje hladna, onda je otežano varenje.

Sokovi moraju biti spremni da prime hranu dok je vruća, onda odmah započinje apsorbovanje. Hrana može biti apsorbovana za šest sati ako su sokovi spremni, čekajući. Ako sokovi ne čekaju onda to traje dvanaest sati do osamnaest sati. Onda se osećate teški, letargični. Onda vam hrana daje život, ali vam ne daje čist život. On se oseća kao težina na vašim grudima; nekako ga nosite, vučete. Hrana može da postane takva čista energija, ali je onda potreban uredan život.

Idete na spavanje svakog dana u deset sati; telo zna - tačno u deset sati telo vam daje alarm. Ja ne kažem da postaje opsesivno - da kada vaša majka umire onda takođe idete u deset sati. Ne kažem ja to. Jer ljudi mogu postati opsednuti...

Ima mnogo priča o Imanuelu Kantu. On je postao opsednut urednošću; to je postala ludost. Ne stvarajte opsesiju. On je imao ustaljenu praksu, tako fiksiranu, od sekunde do sekunde; da ako neko, neki gost dođe, on bi gledao u sat i čak ne bi ništa rekao gostu, jer za to govorenje bi trebalo vreme - on bi uskočio u krevet, pokrio sebe ćebetom i krenuo da spava dok je gost još tu sedeo. Sluga bi došao i rekao: "Sada možete ići, jer sada je njegovo vreme..." Sluga je postao tako usklađen sa Kantom da nije bilo potrebno reći: "Sada vi idite, jer je vreme." Sluga je bio tako usklađen sa Kantom da nije bilo potrebno reći: "Vaša hrana je spremna." Nije bilo ni potrebno da se kaže: "Sada idete na spavanje." Trebalo je reći samo vreme. Sluga bi ušao u sobu i rekao: "Gospodine, jedanaest je sati." Odmah je sledio rutinu jer nije bilo nužno da se išta kaže.

Bio je toliko uredan da je sluga postao diktator - jer bi uvek pretio: "Otići ću ako ne podignite moju platu." Odmah se plata morala povećati, jer novi sluga, novi čovek, bi smetao. Jednom su to probali: došao je novi čovek, ali to nije bilo moguće, jer Kant je živeo od sekunde do sekunde.

On bi išao na univerzitet; bio je veliki učitelj i veliki filozof. Jednog dana put je bio blatnjav i padala je kiša, a jedna od njegovih cipela se zabila u blato - stoga je on ostavio tamo. Inače bi zakasnio. Otišao je s jednom cipelom. Govorilo se u oblasti univerziteta Koningsberg da su ljudi gledajući u njega mogli da podešavaju svoje satove, jer sve je apsolutno bilo u skladu sa kretanjem časovnika.

Novi sused je kupio kuću koja se graničila sa Kantovom kućom i počeo je da sadi novo drveće. Svakog dana tačno u pet popodne Kant je obično dolazio na tu stranu kuće, sedeo pored prozora i posmatrao nebo. Kada je drveće zaklonilo prozor i nije mogao da gleda nebo, razboleo se. Doktori nisu mogli otkriti ništa loše kod njega, jer je bio tako uredan čovek. Bio je zaista veoma zdrav. Nisu mogli naći ništa; nisu mogli uspostaviti dijagnozu. Onda je sluga rekao: "Ne brinite, ja znam razlog. Ovo drveće se natura u njegovoj urednosti. Sada ne može otići do prozora, sesti tamo i gledati u nebo. Nije više moguće posmatranje neba." Morali su ubediti suseda, drveće se odsećeno, i on je bio u redu, bolest je iščezla.

Inače ovo je opsesija. Nije potrebno da postanete opsesivni; sve treba da se uradi sa razumevanjem.

Niyama i *asana*, redovnost položaja; oni su dobri za telo. Kontrolisano telo je lepa pojava - kontrolisana energija, sija, i uvek više nego što je potrebno, i uvek živa, a nikada tupa i mrtva. Onda telo takođe postaje inteligentno, telo takođe postaje mudro, telo sija s novom svesnošću.

Onda, *pranayama* je most; duboko disanje je most od uma do tela. Možete promeniti telo

kroz disanje; možete promeniti um kroz disanje. *Pratyahara* i *dharana*, povratak kući i usredsređenost, pripadaju preobražaju uma. Onda, *dhyana* je opet most od uma do Sopstva ili do nesopstva - kako god izaberete to da nazivate, oboje. *Dhyana* je most do *samadhia*.

Postoji društvo; od društva do vas je most; *yama*. Telo je tu; za telo urednost i položaj. Opet postoji most, zbog različite dimenzije uma od tela; *pranayama*. Onda, treniranje uma; *pratyahara* i *dharana*; povratak natrag kući i usredsređenost. Onda opet most, ovo je poslednji most: *dhyana*. Tada dostižete cilj; *samadhi*.

Samadhi je lepa reč. To znači da je sada sve rešeno. To znači *samadhan*: sve je postignuto. Sada nema želje; ništa nije preostalo da se dostigne. Tu nema dalje, nema više; vi ste se vratili kući.

Dvanaesto pitanje:

Prekjuče ujutru vi ste spominjali osam stanja yoginskog postignuća i istakli da se krećete od broja jedan do broja osam, u tom redu. Da li je moguće, u individualnim slučajevima, da pojedinac može postići jedan ili drugi stadijum prvo, a onda da se kreće svojim vlastitim redosledom da bi postigao svih osam?

To je moguće, ali kada kažem moguće ja mislim samo retko, vrlo retko. Izuzeci su uvek prisutni u svakom pravilu, ali kada Patanjđali govori, on govori o pravilu, ne o izuzetku. O izuzecima ne treba govoriti. Velika masa čovečanstva ne može stići nikuda nijednim drugim putem. Oni će morati da slede korak po korak - od jednog do dva, od dva do tri. Oni se kreću u organskom jedinstvu. Inače postoje prohtevi da se ide i skače - ali će onda oni morati da se vrate natrag i apsorbuju preostali deo u pozadini. Njihov raspored može biti različit, to je moguće.

Možete započeti sa *pranayamom*, a onda ćete morati da dođete do *asane*, moraćete doći do *yame*... Možete započeti sa meditacijom, onda ćete morati da se krećete do drugih delova koji su ostali nazad. Međutim svih osam koraka moraju biti razvijeni, i sklad između svih osam, tako da vi postanete jedno organsko jedinstvo.

To se ponekad dešava, osoba može čak stići do sedmog bez kompletiranja svih koraka, ali niko nije dostigao osmi bez kompletiranja. Do sedmog postoji mogućnost; možete ostaviti neke korake i možete izvršiti dosezanje do sedmog - ali onda ćete visiti tamo. Do meditacije možete stići ali ne do *samadhia*, jer za *samadhi* treba da vaše totalno biće bude ispunjeno, ništa da ne preostane u pozadini, ništa da ne ostane nepotpuno - sve da bude dovršeno. Onda ćete morati da visite oko sedmog za dugo, i moraćete da se vratite natrag i da uradite stvari koje treba da se urade. Samo kada ste kompletirali sve do sedmog, osmi, *samadhi*, postaje moguć.

Poglavlje 7

SMRT I DISCIPLINA

7. juli 1975. pre podne u Buddha dvorani

Y.S. II, 30: "Uzdržavanje od nasilja" (*ahimsa*), "istinoljubivost" (*satya*) "ne-posezanje-za-tuđim-dobrom" (*asteya*), "kontrola vlastite čulnosti" (*brahmacharya*), "odricanje od posedovanja [svega što nije neophodno]" (*aparigraha*) predstavljaju "[opšta] pravila [ispravnog ponašanja]" (*yama*).

Y.S. II, 31: Ukoliko su [ova pravila] poštovana bez ograničenja u smislu vrste ili socijalnog položaja [doslovno "roda" (*jati*)], mesta, momenta ili sticaja okolnosti (*samaya*) u celini (*sarvabhauma*) - reč je tada o "Velikom zavetu" (*mahavrata*).

Pet zaveta: *ahimsa*, *satya*, *asteya*, *brahmacharya*, *aparigraha*, su sama osnova, temelj. Njih treba razumeti što je dublje moguće, jer postoji mogućnost da se kreće bez ispunjenja ovih pet koraka koji sačinjavaju prvi korak *yama*.

Možete naći yogine i fakire svuda u svetu koji su se kretali bez ispunjenja ovih pet koraka iz prvog koraka. Onda su oni postali moćni, ali njihova snaga je žestoka, nasilna. Onda su oni vrlo, vrlo moćni, ali njihova snaga nije duhovna. Onda postaju neka vrsta crnih magova; mogu povrediti druge. Snaga je opasna; ona može pomoći, ona može naškoditi. Ne samo da je za druge ona opasna, ona je opasna i za samu osobu. Može vas uništiti; može vam dati ponovno rođenje. Zavisi. Pet zaveta su garancija kako da se snaga koja se pojavi iz discipline ne zloupotrebi.

Možete videti "yogine" koji prikazuju svoje moći. Pravom *yoginu* to nije moguće, jer je on ispunio ovih pet zaveta, on više neće biti egzibicionista; ne može se pokazivati. Više ne može pokušati da se igra čudima - za njega to nije moguće. Čuda se događaju oko njega, ali on više nije počinitelj.

Ovih pet zaveta potpuno ubijaju vaš ego. Ili ego može postojati ili ovih pet zaveta mogu biti ispunjeni. Oba nisu moguća. Pre nego što uđete u svet moći - a *yoga* je svet moći, beskonačne snage - veoma, veoma je važno da izbacite ego van hrama. Ako je ego u vama postoji svaka mogućnost da će moć biti zloupotrebljena. Onda sav napor postaje besplodan, ismevanje, zapravo smešan.

Ovih pet zaveta su da vas pročiste, da vas učine vozilom sa spuštanjem snage i da snaga postane korisnog uticaja, blagoslov za druge. Oni su obaveza. Niko ne treba da ih zaobilazi. Vi ih možete zaobići. Zapravo lakše je zaobići ih nego proći kroz njih jer su teški, ali onda će vaša zgrada biti bez temelja. Ona će se srušiti jednog dana. Ona može pasti na susede; može da ubije i vas. Ovo je prva stvar koju treba razumeti.

Druga stvar: jednog dana je Narendra postavio pitanje, vrlo važno pitanje, on je rekao: "Na *sanskritu yama* znači smrt, a *yama* takođe označava i unutrašnju disciplinu. Postoji li neka korelacija između smrti i unutrašnje discipline?" Postoji. To se mora razumeti. *Sanskrit* je vrlo potencijalan jezik. Zapravo nijedan jezik u svetu ne može se uporediti s njegovim potencijalom. Svaka reč je iskovana s mnogo pažnje i napora - *sanskrit* nije prirodan jezik. Svi drugi jezici su prirodni. Sama reč "sanskrit" znači stvoren, profinjen neprirodan. Prirodni jezik iz Indije naziva se *prakrit*; *prakrit* znači prirodan, ono što je nastalo iz upotrebe. *Sanskrit* je profinjena pojava. To nije kao prirodno cveće; to je kao pročišćen miris, esencija. Mnogo staranja i napora je uloženo da se iskuju pojedine reči, o njima se razmišljalo i negovale su se tako da su sve mogućnosti sadržane u njima. Ova reč *yama* mora da se razume. Ona označava boga smrti; takođe označava unutrašnju disciplinu. Međutim, koja nužna povezanost može biti između smrti i unutrašnje discipline? Izgleda da nema nikakve, ali postoji.

Na zemlji, do sada, postojala su dva tipa kulture - obe više razvijene na jednoj strani nego na drugoj, obe nejednako uravnotežene. Još nije bilo moguće razviti kulturu koja je totalna, celovita, i

sveta. Na Zapadu je, upravo sada, seksu data potpuna sloboda; ali možda niste zapazili - smrt je potisnuta. Niko ne želi da govori o smrti; svako govori o seksu. Ogromna literatura pornografije govori o seksu. Postoje magazini kao Playboy - bestidni, morbidni, bolesni, neurotični. Neurotična opsesija seksom postoji na Zapadu, ali smrt? Smrt je tabu reč. Ako govorite o smrti, ljudi će misliti da ste morbidni - "Zašto govorite o smrti?" Jedite, pijte, budite srećni - to je moto. "Zašto unosite smrt unutra? Držite je van. Ne govorite o njoj."

Na Istoku je seks ugušen, a o smrti se govori slobodno. Isto kao seksualna, bestidna pornografska literatura, na Istoku drugačiji tip pornografije postoji. Ja je nazivam pornografijom smrti - isto tako je bestidna i morbidna kao pornografija Zapada o seksu. Ja sam naišao na spise... Možete ih naći svuda; gotovo svi indijski spisi su puni pornografije smrti. Oni previše govore o smrti. Oni nikada ne govore o seksu; seks je tabu. Oni govore o smrti.

Sve takozvane *mahatme* u Indiji stalno govore o smrti. Nastavljaju neprekidno da nagoveštavaju smrt. Oni kažu, ako volite ženu: "Šta radiš? Šta je žena? - upravo vreća od kože. U njoj su sve vrste nečistih stvari." Oni iznose sve vrste tih prljavih stvari; i izgleda da uživaju. To je morbidno. Oni govore o gnoju u telu, krvi, mesu; oni govore o stomaku, o trbuhu punom izlučevina, bešici punoj urina. "Ovo je vaša lepa žena. Vreća prljavštine," a vi se zaljubljujete u tu vreću. Budite pažljivi, budni."

Ovo je nešto što treba razumeti: na Istoku kada žele da vas učine svesnim da je život prljav, oni opisuju ženu; na Zapadu kada žele da vas načine svesnim da je život lep, opet navode ženu. Pogledajte Playboy: plastične devojke, tako lepe. One ne postoje u svetu; nisu realne. One su proizvedene fotografskim trikovima - i sve je urađeno, retuširano opet i opet. One postaju ideali, hiljade ljudi maštaju o njima i sanjaju o njima.

Seksualna pornografija zavisi od tela žene, i pornografija smrti takođe zavisi od tela žene.

Izgleda da su ljudi neprekidno opsednuti telom žene - bilo da su plejboji ili *mahatme* nema razlike.

Ali zašto? To se uvek događa: kad god društvo potiskuje seks ono izražava smrt. Jer smrt i seks su dva polariteta života. Seks znači život, jer život nastaje iz njega. Život je seksualna pojava - smrt je njegov kraj.

Ako mislite o oboje zajedno - izgleda da postoji kontradikcija; ne možete pomiriti seks i smrt. Kako da ih pomirite? Lakše je zaboraviti jedno, a sećati se drugog. Ako se sećate oboje to će biti vrlo teško za vaš um da nadgleda kako oni postoje zajedno - a oni i ne postoje zajedno, oni se slažu zajedno. Oni zapravo nisu dvoje, već ista energija u dva stanja; aktivnom i neaktivnom, *yin* i *yang*.

Jeste li to posmatrali? Dok vodite ljubav sa ženom dolazi trenutak orgazma gde postanete uplašeni, prestrašeni, započinjete da drhtite; jer u tom najvišem vrhuncu orgazma smrt i život, oboje postoje zajedno. Iskusite život na njegovom vrhuncu, a takođe iskusite smrt u njenoj dubini. Vrhunac i dubina, oboje su dostupni u jednom trenutku - to je strah od orgazma. Ljudi žele to jer je to život, i ljudi žele to zato što je to smrt. Oni žele to zato što su to najlepši momenti, a žele i da pobegnu od toga jer to je takođe jedan od najopasnijih trenutaka; jer smrt otvara svoja usta u tome.

Čovek svesnosti će postati odmah svestan da su smrt i seks jedna energija; a totalna kultura, cela kultura, sveta kultura, prihvaćće oboje. To neće biti jednostrano, neće se kretati do jedne krajnosti a izbegavati drugu. Svakog trenutka vi ste oboje, život i smrt. Da bi se razumelo ovo, treba transcendirati dualnost. Sav napor *yoge* je kako da se transcendira.¹⁵

Yama je značajan jer kada osoba postane svesna smrti, samo onda moguć je život samodiscipline. Ako ste samo svesni seksa, života, a izbegavate smrt, bežeći od nje, zatvarajući oči pred njom, držeći je uvek u pozadini, bacajući je u nesvesno, onda nećete stvoriti život samodiscipline. Zbog čega? Onda će vaš život biti život razuzdanog prepuštanja - jedi, pij, budi srećan. Ništa nije pogrešno u tome, ali, samo po sebi, to nije cela slika. To je samo deo, a kada uzmete deo kao celinu, vi gubite - užasno propuštate.

Životinje postoje bez ikakve svesti o smrti; zbog toga nije moguće da Patanjđali uči životinje. Nije moguće jer nijedna životinja nije spremna za samodisciplinu. Životinje će pitati:

¹⁵ Iz ovde opisanih razloga u astrologiji osma kuća (polje) označava i smrt i seks, kao i regeneraciju.

"Zbog čega?" Samo postoji život, nema smrti, jer životinja nije svesna da će uginuti. Ako postanete svesni da ćete umreti, odmah započinjete da promišljate o životu. Onda ćete želeti da smrt bude apsorbovana u životu.

Kada je smrt apsorbovana u životu rađa se *yama*: život discipline. Onda vi živite, ali uvek živite sa sećanjem na smrt. Krećete se, ali uvek znate da se krećete prema smrti. Uživajte, ali uvek znate da to neće trajati zauvek. Smrt postaje vaša senka, deo vašeg bića, deo vaše perspektive. Vi ste apsorbovali smrt... sada će samodisciplina biti moguća. Sada ćete misliti: "Kako da se živi?" jer život nije još prošao, smrt je takođe deo njega. "Kako da se živi?" Tada možete da živite i umrete tako lepo. "Kako da se živi?" Ne samo da život postane vrhunac blaženstva, nego da smrt postane najviša, jer smrt je vrhunac života.

Živeti na takav način da postanete sposobni da živite totalno i da umrete totalno, čitavo je značenje samodiscipline. Samodisciplina nije potiskivanje; to je da se živi potpuno svrsishodan život, život sa smislom za pravac. To znači da se živi potpuno budno, pažljivo i svestan smrti. Onda reka života ima dve obale. Život i smrt, a reka svesnosti teče između njih. Svako ko pokušava da živi život poričući njegov deo smrti, pokušava da se kreće duž jedne obale; njegova reka svesnosti ne može biti totalna. Njemu će nedostajati nešto, nešto vrlo lepo će mu nedostajati. Njegov život će biti površan - neće biti dubine u njemu. Bez smrti ne postoji dubina.

Ako se krećete do druge krajnosti kao što su hindusi uradili - oni neprekidno žive sa smrću; uplašeni, prestrašeni, moleći se, rade sve stvari samo kako bi postali besmrtni - onda sasvim prestaju da žive. To je takođe jedna opsesija. Oni će takođe teći samo duž jedne obale, njihov život će takođe biti tragedija.

Zapad je tragedija, Istok je tragedija - jer totalan život još nije moguć. Da li je moguće imati lep seksualni život, sećajući se smrti? Da li je moguće voleti, voleti duboko, znajući dobro da ćete umreti i da će voljeni umreti? Ako je moguće, onda totalan život postaje moguć. Onda ste apsolutno uravnoteženi; onda ste kompletni. Onda vam ne nedostaje ništa; onda ćete imati ispunjenje; duboko ispunjenje će se spustiti na vas.

Život sa *yamom* je život ravnoteže. Ovih pet Patanjđalijevih zaveta vam daju ravnotežu. Inače vi ih možete pogrešno razumeti i opet stvoriti drugi neuravnotežen život. *Yoga* nije protiv prepuštanja uživanju; *yoga* je za ravnotežu. *Yoga* kaže: "Budi živ, ali takođe budi spreman da umreš." To izgleda kontradiktorno. *Yoga* kaže: "Uživaj. Ali zapamti, ovo nije tvoja kuća. Ovo je samo noćni boravak. Ništa nije nepravilno; čak i ako uživajte u *dharmasali* a noć je punog meseca, ništa nije pogrešno. Uživajte, ali ne smatrajte da je *dharmasala* vaša kuća, jer sutra mi odlazimo. Bićemo zahvalni za ovaj noćni boravak, bićemo zahvalni - bilo je dobro dok je trajalo - ali ne tražite da to traje zauvek. Ako tražite da to traje zauvek, to je jedna krajnost; a ako uopšte ne uživajte jer to neće trajati zauvek, to je druga krajnost. Na oba načina vi ostajete polovični.

Ako pokušate da me razumete, ovo je sav moj napor: da vas učinim celovitim i potpunim tako da se sve kontradikcije apsorbuju i javi se harmonija. Ne želim da postanete monotoni. Život obične *yoge* je takođe monoton, dosadan. Život koji obuhvata sve kontradiktornosti u sebi, koji ima toliko mnogo tonova u sebi - ali, ipak su svi tonovi u harmoniji - taj život je bogat život. A da bi život postao tako bogat, za mene, postoji *yoga*.

Svih ovih pet zaveta nisu tu da bi vas odrekli od života, oni su tu da vas sjedine. Taj značaj treba zapamtiti, jer mnogi ljudi su koristili ovih pet zaveta da odseku sebe od života. Oni nisu namenjeni za to - oni su namenjeni baš za suprotno.

Na primer, prvi je *ahimsa*, nenasilje. Ljudi su ga koristili da sebe odseku od života, jer su mislili da ako ste u životu biće jednog nasilja ili drugog. Ima *đaina* u Indiji; oni veruju u nenasilje. To je čitava njihova religija. Vidite *đainskog* monaha, on beži od svega jer svuda nalazi mogućnost za nasilje. *Đaini* su prestali da uzgajaju, da obrađuju zemlju - jer ako obrađujete zemlju morate iseći mnogo biljaka, a svaka biljka je život. Stoga su *đaini* potpuno odbacili poljoprivredu. Oni ne mogu ići u rat, jer će tamo biti nasilja. Svi njihovi učitelji su bili ratnici; oni su došli iz klana *kshatriya*. Mahavira i sve druge *tirthankare*, svi su došli iz *kshatriya*, ali njihovi sledbenici su trgovci, poslovni ljudi. Šta se dogodilo? U rat oni ne mogu ići; ne mogu stupiti u armiju. Stoga ne mogu biti ratnici jer tamo ima nasilja; ne mogu biti poljoprivrednici jer tamo ima nasilja. Niko ne želi da bude

shudra, niko ne želi da bude "nedodirljivi" i da čisti nužnike i pere kuće drugih ljudi - niko ne želi - tako da oni to ne mogu postati. Ne mogu postati *brahmini* jer je čitava njihova religija pobuna protiv *brahmina*. Jedino moguće što je preostalo je da postanu samo trgovci.

Postoje *đainski* monasi koji se čak plaše da dišu, jer u disanju se ubijaju mnogi životi. Vrlo mali životi se kreću u vazduhu. On je pun mikroba, vrlo sićušnih klica; ne možete ih videti golim okom. Kada udišete oni umiru; kada izdišete vaš topao vazduh izlazi van i ubija ih. Oni su čak postali uplašeni od disanja. Oni ne mogu hodati noću, jer možda neki insekt u noći... onda eto nasilja. Oni ne mogu da se kreću po kišnoj sezoni, jer u kišnoj sezoni mnogi insekti lete, mnogi mravi se rađaju, i svuda život vrvi. Ako se krećete po mokroj zemlji postoji mogućnost... Govori se da *đainski* monah ne treba čak da se okreće i menja stranu noću dok spava, jer ako se okrećete previše možete ubiti nekoliko insekata; treba da ostanete na jednoj strani.

Ovo je kretanje do krajnosti. Ovo kretanje je tako apsurdno. Stoga zapamtite, ljudi su koristili nenasilje protiv života. Nenasilje označava tako duboku ljubav prema životu da ne možete ubiti; volite život toliko mnogo da nećete želeti da povredite nikog. To je duboka ljubav, ne odbacivanje.

Naravno, u bivanju živim, malo nasilja je nužno, ali to nije nasilje, jer vi to ne činite potpuno voljno. Stoga zapamtite: samo je ono nasilje što vi činite sasvim voljno. Ako dišem, ja ne dišem potpuno voljno. Disanje ide automatski - vi ne dišete; vi niste počinitelj. Pokušajte da ga zaustavite i saznate. Samo za jednu jedinu sekundu ga možete zaustaviti, i ono počinje da navaljuje van ili unutra. To se događa a da vi niste odgovorni za to. Hrana, vi ćete morati da je jedete. Šta god da jedete to će biti neka vrsta nasilja. Čak i ako kidate voće s drveća, povređićete drveće.

Đaini su počeli da ne jedu meso. Dobro - jer to može da se izbegne. Ono što može da se izbegne, lepo je. Onda su počeli da se plaše da jedu voće sa drveća, jer ako uzmete voće, drvo se povredi. Stoga, šta da se učini? Da se čeka... kada je voće zrelo i padne na zemlju. To je takođe dobro, ništa nije pogrešno, ali čak i ako je voće palo na zemlju ono sadrži milione semenki - a svaka semenska je mogla postati drvo, a u svakom drvetu postoji opet mogućnost da za milione plodova. Dakle, vi jedete sve te mogućnosti - vi ste nasilni.

Možete proširiti princip do apsurdnosti; a onda postoji samo jedna mogućnost - izvršiti samoubistvo. Nigde nema da se ode - nije čak moguće ni samoubistvo.

Ovo će postati vrlo apsurdan život, zabrinut, napet. Tragali ste za opuštenim, mirnim i tihim životom; a ovaj život će postati tako napet i takva muka... Možete videti - idite, pogledajte lica *đainskih* monaha. Nikada nećete naći njihova lica blaženim - nemoguće. Ako živite u takvom totalnom strahu da sve izgleda da je nepravilno, okruženi ste krivicom i ničim drugim, sve što činite greh je više ili manje... Čak i izgovaranje reči je greh, jer kada govorite, više ili manje vazduh izlazi iz vaših ustiju; to ubija hiljade malih mikroba. Pijete vodu i ubijate; ne možete izbeći. Šta onda da radite?

Patanđali nije protiv života; on je ljubavnik. Niko ko zna nije protiv života. Onda nenasilje označava voleti život toliko mnogo - za mene, nenasilje je ljubav, voleti život toliko mnogo da nećete želeti da povredite nikoga, to je sve. Ali u pravom življenju, mnoge stvari će se dogoditi koje ne možete izbeći. Ne brinite o njima, inače ćete poludeti. Ne brinite se o njima. Zapamtite samo jednu stvar: da ne ubijate nikoga svojom voljom. A čak i kada morate povrediti nekoga protiv volje, imajte osećanje ljubavi.

Idite do drveta, i ako morate ubrati voće jer ste gladni i umrećete ako ga ne uberete, onda zahvalite drvetu. Prvo zatražite dozvolu od drveta: "Uzeću ovaj plod. Ovo je prestup, ali ja umirem i moram to učiniti. Međutim, ja ću te služiti na mnogo načina. Otplatim to. Daću ti više vode; više ću se starati o tebi. Dakle šta god da uzmem, vratiću ti natrag - čak i više od toga." Volite život, pomažite život, budite korisni za život - za sve što je živo budite blagoslov. Ako nešto morate uraditi, što osećate da se može izbegnuti, prvo, izbegnite to; ako ne može da se izbegne onda pokušajte to da otplatite.

Postoji razlika. Sada čak i naučnici kažu da postoji razlika. Ako odete drvetu i zatražite dozvolu, drvo se ne oseća povređeno. To više nije prestup; zatražena je dozvola. Drvo se zapravo

oseća dobro što ste došli. Drvo se oseća srećno što može pomoći nekome u oskudici. Drvo je bogatije jer ste vi došli i drvo može da deli. Plodovi će inače pasti. Drvo može da ih podeliti s nekim - ne samo da ste pomogli sebi, pomogli ste drvetu da raste u svesti.

Da se bude nenasilan znači da se bude koristan, da se bude svakome koristan - sebi i drugima takođe. Ovo je prva *yama*; prva samodisciplina je ljubav.

Neko je pitao svetog Avgustina: "Ja sam vrlo nepismena osoba i ne znam šta da radim a šta da ne radim; spisa je mnogo i miliona učenja, a ja sam zbunjen jer neko kaže nešto, a neko drugi kaže baš suprotno - paralisam sam s tim šta da radim, a šta da ne radim. Vi ste veliki čovek, mudrac, svetac; kažite mi samo jednu reč, da je mogu slediti bez ikakve zabune."

Sveti Avgustin je bio veliki propovednik. Mogao je govoriti satima, ali niko nije tražio celu religiju u jednoj reči. Zatvorio je oči, meditirao, jer je to bilo teško, onda je otvorio oči i rekao: "Idite onda i volite. Ako volite, onda je sve u redu."

Nenasilje znači ljubav. Ako volite, onda je sve u redu. Ako ne volite, čak i ako postanete nenasilni to je beskorisno.

Zašto je Patanjđali to stavio kao prvu *yama*, prvu disciplinu? Ljubav je prva disciplina, sama osnova. Ako tragovi ostanu u vama da povređujete druge, onda kada postanete moćni, vi ćete postati opasni. Taj trag će postati opasan. Ni jedan jedini trag ne treba da ostane u vama da povređujete; a on postoji u svakome.

A vi povređujete na milione načina - i vi povređujete na takav način da niko ne može da se odbrani. Nešto povredite na "dobre" načine, s dobrim povodima, racionalizacijama. Nešto kažete osobi što može biti istina, a vi kažete: "Ja kazujem istinu," ali u dubini je želja da se povredi čovek kazivanjem istine. Onda je istina gora od laži; ne treba da se kaže. Ako ne možete načiniti svoju istinu slatkom, ljubaznom i lepom - bolje je ne kazati. Uvek se zagledajte unutra i vidite zbog čega je kazujete. Koja je duboka želja? Da li želite povrediti drugog u ime istine? Onda je vaša istina već otrovana; ona više nije religiozna, više nije moralna - već nemoralna. Bacite tu istinu.

Kažem vam, čak i laž je dobra ako se izgovori iz ljubavi, a istina je rđava ako se izgovori samo da povredi.

Ovo nisu mrtva načela. Morate ih razumeti, i morate razumeti smisao i veštinu kako da ih koristite. Video sam ljude da koriste dobre principe u ime rđavih razloga, žive dobar život u ime loših razloga. Možete biti vrlo pobožni samo da se osećate egoistični; onda je vaša pobožnost greh. Možete biti čovek od karaktera samo da biste osećali ponos da ste čovek od karaktera. Bilo bi bolje da ste čovek bez karaktera, barem taj ego ne bi bio tu. Ako je karakter samo osećanje ega, to je lošije nego biti bez karaktera. Stoga uvek gledajte duboko dole. Uvek budite istraživač dubine svog vlastitog bića; šta radite, zašto radite. I ne budite zadovoljni sa površnim racionalizacijama - njih je na hiljade i možete sebe ubediti da ste bili u pravu.

Dođete kući. Osećate se ljutito jer šef u kancelariji se nije ponašao ispravno. Upravo zato što je on šef, šta god on uradi izgleda rđavo, pokazuje se loše, jer duboko dole vi ste uvređeni da sve vi podređeni, a neko je nadređen. Vi se bunite na činjenicu da ste podređeni, stoga šta god da kaže izgleda loše, ali vi ne možete reagovati; to će biti previše skupo. Dolazite kući prepuni ljutnje, a onda počnete da bijete svoje dete, i govorite: "...jer se igraš sa lošim dečacima." Dete se uvek igralo s lošim dečacima. A ko su rđavi dečaci? Roditelji drugih loših dečaka biju svoju decu jer se igraju s vašim lišim sinom. Ko su rđavi dečaci? Međutim, vi racionalizujete. Ljutnja postoji, ključa. Želite da ja bacite na nekoga i, naravno, samo na slabiju osobu se može baciti.

Deca su na taj način vrlo korisna. Otac je ljut, on tuče dečaka; majka je ljuta, ona tuče dečaka; učitelj je ljut, on bije dečaka; svi bacaju stvari na malo dete koje ne može baciti nigde drugde.

Ovo je bilo moje osećanje, da ako par živi bez dece više mogućnosti ima za razvod, ako imaju decu, manje mogućnosti za razvod, jer kad god je žena ljuta na muža, ona može da tuče decu; kad god je muž protiv žene on može tući decu. Deca su kao terapija. Ona pomažu, veoma pomažu. Zbog toga na istoku gde svaki par ima toliko dece, razvod ne postoji. Na Zapadu je sada teško, brak postaje nemoguć, jer dece tamo nema. Ona su bila potrebna kao ozbiljna terapija. Ona su vezivna sila; ona pomažu katarzu.

Zapamtite, nikada ne činite dobru stvar iz rđavog razloga, jer ona onda nije dobra i vi obmanjujete.

Nenasilje je prvo - ljubav je uvek prva. A ako naučite kako da volite, naučili ste sve. Ubrzo sama pojava ljubavi postaje jedno okruženje oko vas; gde god da se krećete, milost se kreće s vama, gde god idete, idete sa darovima, delite svoje biće. Nenasilje nije negativna stvar; to je pozitivno osećanje ljubavi. Reč je negativna, "nenasilje". Reč je negativna jer ljudi su nasilni, i nasilje je postalo takva pozitivna sila u njihovom biću da je negativna reč potrebna da je negira. Samo reč je negativna; fenomen je pozitivan; to je ljubav.

"Nenasilje, istinitost..." Istinitost označava autentičnost, ta se bude istinit, a da se ne bude lažan - da se ne koriste maske; kakvo god da je vaše pravo lice, pokažite ga... i po bilo kojoj ceni.

Zapamtite, to ne znači da treba da demaskirate druge. Ako su srećni s njihovim lažima, na njima je da odluče. Nemojte ići da demaskirate nikoga, jer na taj način ljudi misle. Oni misle da treba da budu istiniti, autentični; oni misle da moraju ići i načiniti svakog nagim - "jer zašto skrivate svoje telo, ova odeća nije potrebna?" Ne, molim da zapamtite, budite istiniti prema sebi. Nije potrebno da reformišete nikog drugog u svetu. Ako možete rasti sami, to je dovoljno. Ne budite reformator, ne pokušavajte da učite druge, i ne pokušavajte da menjate druge. Ako se vi menjate, to je dovoljna poruka.

Da se bude autentičan znači: ostati istinit za svoje vlastito biće. Kako ostati istinit? Tri stvari mora da se zapamte. Jedna, nikada ne slušajte nikoga šta vam oni kažu da budete, uvek slušajte svoj unutrašnji glas, šta biste vi želeli da budete. Inače čitav vaš život će biti protraćen. Vaša majka želi da budete inženjer, vaš otac želi da budete doktor, a vi želite da budete pesnik. Šta da radite? Naravno majka je upravu, jer je to najekonomičnije, finansijski je najkorisnije da se bude inženjer. Otac je takođe u pravu, da budete doktor; to je dobra roba na tržištu; to ima vrednost. "Pesnik? Jesi li poludeo? Jesi li lud?"

Pesnici su ljudi koji su prokleti. Niko ne želi njih. Oni nisu potrebni; svet može postojati bez poezije. Neće biti nevolje ako ne bude poezije. Svet ne može postojati bez inženjera; svetu trebaju inženjeri. Ako ste potrebni vi ste dragoceni; ako niste potrebni ne nosite nikakvu vrednost. Ali ako želite da budete pesnik, budite pesnik. Možete biti prosjak. Dobro. Možde od toga nećete biti bogati - ne brinite oko toga, jer možete postati veliki inženjer i zaraditi mnogo novca, ali nikada nećete imati neko ispunjenje. Možda ćete uvek žudeti, vaše unutrašnje biće će žudeti, da budete pesnik.

Čuo sam da kada je jedan veliki naučnik, veliki hirurg koji je dobio Nobelovu nagradu, upitan: "Kada vam je dodeljena Nobelova nagrada, niste izgledati mnogo srećni. U čemu je stvar?" On je odgovorio: "Uvek sam želeo da budem plesač. Nikada, na prvom mestu, nisam želeo da budem hirurg, postao sam vrlo uspešan hirurg; a to je teret. Želeo sam da postanem plesač - a ostajem loš plesač. U tome je moja bol, moja muka. Kad god vidim nekoga da pleše, osećam se jadno, u takvom paklu. Šta ću uraditi s Nobelovom nagradom? To ne može postati ples za mene; to mi ne može dati ples."

Zapamtite, budite verni prema svom unutarnjem glasu. Ako vas to može dovesti u opasnost, onda se izložite opasnosti, ali ostanite verni svom unutarnjem glasu. Tada postoji mogućnost da jednog dana dođete u stanje gde možete plesati sa unutarnjim ispunjenjem. Uvek imajte u vidu da je prva stvar vaše biće; nemojte dozvoliti drugima da manipulišu i da vas kontrolišu. Njih je mnogo, svako je spreman da vas kontroliše, svako je spreman da vas menja, svako je spreman da vam daje pravac koji niste tražili. Svako vam daje uputstvo za vaš život. Uputstvo postoji u vama samima; vi nosite model, prototip plana delovanja.

Biti autentičan znači biti istinit prema sebi. To je vrlo, vrlo opasna pojava; retki ljudi to mogu uraditi. Inače kad god ljudi to urade, oni postižu najviše. Oni postižu takvu lepotu, takvu milost, takvo zadovoljstvo, da ne možete zamisliti. Ako svako izgleda frustriran, razlog je što niko ne sluša svoj vlastiti unutarnji glas.

Želite da oženite devojkicu, ali devojkica je muslimanka, a vi ste *hindu brahmin*. Vaši roditelji ne bi dozvolili. Društvo ne bi prihvatilo; to je opasno. Devojkica je siromašna, a vi ste bogati. Dakle, vi oženite bogatu ženu, *hindu, brahminske kaste*, prihvaćenu od svih - ali ne od vašeg srca. Stoga sada živite jedan ružan život. Sada odlazite kod prostitutke, ali vam čak ni prostitutka neće pomoći.

Vi ste prostituisali svoj ceo život. Vi ste protraćili ceo svoj život.

Uvek slušajte unutarnji glas, i nemojte slušati ništa drugo. Hiljadu i jedno iskušenje je oko vas, jer mnogi ljudi torbare svoje stvari. To je supermarket, svet, svako je zainteresovan da vam proda svoju stvar; svako je prodavac. Ako slušate previše prodavaca, postaćete ludi. Ne slušajte nikoga, samo zatvorite svoje oči i slušajte unutarnji glas. To je prva stvar.

Onda druga stvar - ako ste učinili prvu stvar, samo tada druga stvar postaje moguća: nikada ne nosite masku. Ako ste ljuti, budite ljuti. To je rizično, ali ne smejte se, jer to neće biti istinito. Učeni ste, međutim, da se smešite kada ste ljuti, onda vaš osmeh postaje lažan, maska ... samo vežba na usnama, ništa drugo. Srce prepuno ljutnje, otrova, a usne se osmehuju - vi postajete lažna pojava.

Onda se takođe dešava druga stvar: kada želite da se osmehujete ne možete se osmehivati. Čitav vaš mehanizam je izvrnut, jer kada ste želeli da budete ljuti vi niste, kada ste želeli da mrzite niste mrzeli. Sada želite da volite; iznenada nalazite da mehanizam ne funkcioniše. Sada želite da se osmehujete; morate se prisiliti na to. Zbilja je vaše srce prepuno osmeha, i želite da se smejete glasno, ali ne možete se smejeti, nešto se zagušilo u srcu, nešto se zatisnulo u grlu. Osmeh ne dolazi, ili čak i ako dođe on je vrlo bleđ i mrtav. On vas ne čini srećnim. Vi ne bujate s njim. On ne zrači oko vas.

Kada želite biti ljuti, budite ljuti. Ništa nije pogrešno da se bude ljut. Ako želite da se smejete, smejte se. Ničega nema pogrešnog u glasnom smejanju. Ubrzo ćete videti da čitav vaš sistem funkcioniše. Kada on funkcioniše, zaista, on stvara brujanje oko sebe, baš kao auto, kad sve ide dobro, bruji. Vozač koji voli kola zna da sada sve funkcioniše dobro, postoji organsko jedinstvo - mehanizam funkcioniše dobro. Možete videti, kad god mehanizam osobe funkcioniše dobro, možete čuti brujanje oko njega. On hoda, ali njegov hod sadrži u sebi ples. On govori, ali njegove reči u sebi nose suptilnu poeziju. On gleda u vas, i zaista gleda; to nije samo ravnodušno, to je zaista usrdno gledanje. Kada vas dodiruje zaista vas dodiruje, osećate njegovu energiju kako se kreće u vašem telu, struja života biva prenesena, jer ovaj mehanizam dobro funkcioniše.

Ne nosite maske, inače ćete stvoriti disfunkcije u vašem mehanizmu - blokade. Ima mnogo blokada u vašem telu. Osoba koja je potiskivala ljutnju, njena vilica postaje blokirana. Sva ljutnja dođe do vilice i onda se tamo zaustavi. Njene ruke postaju ružne. One nemaju graciozno kretanje plesača, ne, jer ljutnja dolazi u prste i blokirani su. Zapamtite, ljutnja ima dva izvora iz kojih treba da bude izbačena. Jedan su zubi, drugi su prsti; jer sve životinje kada su ljute - one će vas ugristi zubima ili će vas rastrgnuti kandžama. Stoga su nokti i zubi dve tačke odakle se ljutnja izbacuje.

Ja imam sumnju da kad god se ljutnja potiskuje previše, ljudi imaju nevolje sa zubima. S njihovim zubima ide loše, jer tamo je previše energije i nikada se ne izbacuje. Svako ko potiskuje bes jede više; ljuti ljudi će uvek jesti više, jer zubima treba nešto vežbe. Ljuti ljudi će pušiti više; mogu postati opsesivni govornici, jer na neki način, vilici treba vežba tako da se energija malo izbaci. Ruke ljutih ljudi će postati kvrgave, ružne. Ako se energija izbaci, ruke mogu postati lepe.

Ako potiskujete nešto, u telu je jedan deo, odgovarajući deo, za emociju. Ako ne želite da plaćete, vaše oči će izgubiti svoj sjaj, jer suze su potrebne; one su vrlo živa pojava. Kada jednom povremeno plaćete i jadikujete, zaista vi ulazite u to - postajete to - i suze započinju da teku u vašim očima; oči su vam očišćene, vaše oči opet postaju sveže, mlade, i devičanske. Zbog toga žene imaju mnogo lepše oči, jer još mogu plakati. Muškarci su izgubili svoje oči jer imaju pogrešno gledište da muškarac ne treba da plače. Ako neki mali dečko plače, čak roditelji i drugi kažu: "Šta to radiš? Jesi li devojčica-seka?" Kakva besmislica, jer su vam date - muškarcima i ženama - iste suzne žlezde. Ako muškarac ne bi trebalo da plače, ne bi bilo suznih žlezda. Jednostavna matematika. Zašto te suzne žlezde postoje kod muškarca u istoj srazmeri kao što postoje kod žena? Očima treba plakanje, i to je zaista lepo ako možete plakati iskreno.

Zapamtite, ako ne možete plakati iskreno, ne možete se ni smejeti, jer je to druga polarnost. Ljudi koji se smeju mogu takođe i plakati; ljudi koji ne mogu plakati ne mogu se ni smejeti. Možda ste zapazili nešto kod dece: ako se smeju glasno i dugo započinju da plaču - jer obe stvari su spojene. Čuo sam da u selima majke govore svojoj deci: "Ne smejte se previše, inače počaćete da plaćete." Zaista istina, jer pojave nisu različite - upravo ista energija se kreće do suprotnih polova.

Druga stvar, ne koristite maske - budite istiniti kolika god da je cena.

I treća stvar o autentičnosti: uvek ostajte u sadašnjosti - jer sva lažnost ulazi ili iz prošlosti, ili iz budućnosti. Ono što je prošlo, prošlo je - ne brinite za to. Ne nosite to kao teret; inače to vam neće dozvoliti da budete autentični, istiniti u sadašnjosti. Sve što nije došlo, još nije došlo - ne brinite nepotrebno o budućnosti; inače ona će doći u sadašnjost i uništiti je. Budite verni prema sadašnjosti i onda ćete biti autentični. Nema prošlosti, nema budućnosti; ovaj trenutak je sve, ovaj trenutak je čitava večnost.

Ove tri stvari, i vi postizete ono što Patanjđali zove istinitost. Šta god onda kažete biće istina. Obično mislite da treba da budete pažljivi da govorite istinu. Ja ne kažem to. Ja kažem: vi stvarate autentičnost - šta god da kažete biće istinito. Jedan autentičan čovek ne može lagati; šta god da on kaže biće istinito. U *yogi* mi imamo tradiciju - možda nećete moći da poverujete u to; ja verujem jer sam to upoznao, iskusio sam to: ako pravi, autentičan čovek laže, laž će postati istinita, jer autentičan, izvorno istinit čovek ne može lagati. Zbog toga je u starim spisima rečeno: "Ako praktikujete autentičnost, budite pažljivi da ne kažete ništa protiv nekoga - jer to može postati istinito." Imamo mnogo priča koje govore o velikim mudracima koji su izrekli nešto u ljutnji, međutim oni su bili tako autentični...

Mora da ste čuli ime Durvasa - to je veliki mudrac, autentičan čovek. Inače ako on kaže nešto, čak ni on to ne može da poništi. Ako vas prokune, kletva će postati istinita. Ako on kaže: "Sutra ćete umreti!" Vi ćete sutra umreti, jer iz izvora autentičnosti laž nije moguća. Čitava egzistencija sledi autentičnog čoveka. Čak ni on to ne može izbrisati.

To je lepo. Zbog toga ljudi idu kod velikih mudraca za njihov blagoslov; ako oni blagoslove, to će se dogoditi stvarno. To je značenje, ništa drugo. Ovi idu i traže blagoslove. Ako mudrac da blagoslove, oni se ne brinu; to će se dogoditi sada, jer kako jedan izvorno tačan čovek može izreći laž? Čak i ako je to laž, to će postati istinito. Stoga ja ne kažem: "Govorite istinu." Ja kažem: "Budite autentični, izvorno istiniti i sve što kažete postaće istinito."

Treće je *asteya*, *achaurya* - ne vršenje krađe, čestitost. Um je veliki lopov. Na mnogo načina on nastavlja da krađe. Možda vi ne kradete stvari od ljudi, ali možete ukrasti misli. Ja vam nešto kažem; vi izađete i pretvarate se da su to vaše misli. Vi ste ih ukrali, vi ste lopov - možda niste svesni šta radite.

Patanjđali kaže: "Budite u stanju ne vršenja krađe." Znanje, stvari - ništa ne treba da se krađe. Vi treba da budete izvorni i uvek treba da budete svesni da "ove stvari ne pripadaju meni." Ostati prazan bolje je nego da puniti svoju kuću sa ukradenim stvarima, jer ako nastavite da kradete izgubićete svu originalnost. Onda nećete nikada naći svoj vlastiti prostor, bićete ispunjeni tuđim mislima, stvarima. Na kraju, one se neće pokazati ni od kakve vrednosti. Samo ono što dolazi iz vas jeste vredno. U stvari, samo ono što izađe van iz vas možete posedovati, ništa drugo. Možete ukrasti, ali ne možete posedovati.

Lopov nikada nije spokojan, ne može biti - uvek se plaši da ne bude uhvaćen. Čak i ako ga niko ne uhvati, on zna da ovo nije njegovo. Ovo ostaje stalan teret u njegovom biću.

Patanjđali kaže: "Ne budite lopov - ni na koji način, ni u kojoj dimenziji! Tako da vaša originalnost može cvetati. Ne tovarite sebe ukradenim stvarima i mislima, filozofijama, religijama. Dozvolite svom unutrašnjem prostoru da procveta.

Četvrto je *brahmacharya*. Ovu reč je zaista vrlo teško prevesti. Ona se prevodila kao "seksualna umerenost," celibat. To nije ispravno, jer *brahmacharya* je širok pojam, vrlo širok. Seksualni celibat je vrlo uska stvar; to je jedan deo značenja te reči, ali ne celog. Reč *brahmacharya* znači "živeti kao bog." Sama reč znači živeti slično bogu, živeti božanskim životom. Naravno u božanskom životu seks nestaje.

Brahmacharya nije protiv seksa. Da je protiv seksa, onda seks nikada ne bi nestao. *Brahmacharya* je transmutacija energija; to nije da se bude protiv seksa, pre je menjanje čitave energije iz seksualnog centra do viših centara. Kada ona dostigne sedmi čovekov centar, *sahasrara*, onda se *brahmacharya* događa. Ako ona ostane u prvom centru, *muladhara*, onda je seks; kada dostigne sedmi centar, onda je *samadhi*. Ista energija se kreće. To nije da se bude protiv nje, pre je to umetnost kako da se energija koristi.

Čovek koji se odaje seksu jeste samoubilački čovek. On uništava svoju vlastitu energiju. On je kao čovek koji odlazi na tržnicu, daje svoje dijamante, a kupuje kamenje - i dolazi srećan kući kao da je obavio veliku nagodbu. U seksu vi postizete tako malo - sićušan trenutak sreće, a gubite mnogo energije. Ista energija vam može dati ogromno blaženstvo, ali onda ona mora da se podigne na viši nivo.

Seks mora da bude preobražen - ne budite protiv njega. Ako ste protiv njega, ne možete ga preobraziti, jer kada ste neprijateljski prema nečemu, ne možete to razumeti. Velika simpatija je potrebna za razumevanje. Ako ste neprijateljski, kako možete iskazati naklonost? Kada ste neprijateljski prema nečemu, ne možete čak ni da zapažate niti proučavate nešto; želite da se povučete od svog neprijatelja, da pobegnute od neprijatelja. Budite u prijateljstvu sa svojim seksom, jer to je vaša energija, sa ogromnim mogućnostima skrivenim u sebi. To je Bog, sirov, izvorni, bez primesa. Seks je *samadhi*, sirov, bez primesa. Može biti preobražen, može biti promenjen, može biti učinjen boljim. Čitava *yoga* je staza za premeštanje, za promenu, prostih metala u više metale. Čitava umetnost je kako promeniti gvožđe u metal. *Yoga* je alhemija, alhemija vašeg unutrašnjeg bića.

Brahmacharya znači: pokušavanje da se razume seksualna energija, pokušaj da se razume kako se kreće u vašem biću, pokušavanje da se razume zašto vam daje uživanje, pokušavanje da se razume odakle uživanje zaista dolazi - da li dolazi iz seksualnog kontakta, seksualnog oslobađanja, ili dolazi od nečega drugog. Ako ste posmatrač, ubrzo ćete shvatiti i otkriti da dolazi od nečega drugog. Kada ste u seksualnom odnosu duboko uzbuđenje se dešava čitavom telu. To je potres, jer tako mnogo energije se oslobodi; čitavo telo drhti u uzbuđenju. U tom uzbuđenju misli se zaustavljaju. To je baš kao električni šok.

Čovek poludi; ode kod lekara i on mu daje elektro-šok, onda za momenat kada šok prođe kroz um sve se zaustavlja. Na primer, vi slušate mene. Ipak još neke misli će biti tu. Onda, ako ovde iznenada eksplodira bomba, trenutno neće biti ni jedne misli. Za sekundu će šok biti preveliki, tako da će ceo sistem prestati da funkcioniše. Elektro-šok pomaže ljudim ljudima, jer im šok daje diskontinuitet. Posle šoka oni se ne mogu setiti šta su bili pre toga. Praznina, jaz. Ako su mislili ranije da su postali konji - lud čovek može postati bilo šta - ako su mislili pre da su postali konji upravo nakon šoka ne mogu se setiti kojom idejom su bili opsednuti. Sada novi ciklus započinje. Šok pomaže.¹⁶

Seksualna energija je otprilike isto električna kao svaka energija. Sve energije su električne, a seksualna energija je bioelektricitet. Ona dolazi iz našeg tela. Jeste li čuli o ženi iz Švedske? Nešto je krenulo naopako u njenom telu. Ona uzme sijalicu od pet vati u svoju ruku i ona svetli. Sijalica od pet vati ostaje upaljena u njenoj ruci - ali nemojte misliti da bi to bilo dobro da vam se dogodi. Ona je u opasnosti, jer kada je njen muž dodirne on dobije udar. Ne možete voditi ljubav s tom ženom - bićete u tavom šoku da ćete zauvek zaboraviti na sve žene. Sada sud rešava taj slučaj jer ranije nije postojao neki takav slučaj i nema zakona po kome bi se to rešilo; suprug je tražio razvod jer žena mu je davala takve šokove da se uplašio. Nešto je krenulo nepravilno u sistemu - kratak spoj.

U seksu vi stvarate energiju; pomoću seksualnih pokreta, fantazije, želje, vi stvarate energiju. Cela energija se kreće prema *muladhari*, seksualnom centru, koncentriše se tamo; onda kada dođe vrhunac nagomilavanja, dolazi do iznenadne eksplozije - potres svuda po telu; onda usledi mir. Ovaj mir je po vrlo velikoj ceni. Vi uništavate vrednu životnu energiju - za ništa.

Dakle, sada je jedan naučnik, vrlo slavan, i vrlo opasan za budućnost - njegovo ime je Delgado - stvorio mali mehanizam; možete ga držati u džepu. On može biti povezan s vašim seksualnim centrom u umu, odakle se seksualni centar tela kontroliše - žica ide i povezuje to. Možete ga držati u džepu; kad god želite seksualno uživanje samo pritisnete dugme. To vam daje udar iz baterije prema seksualnom centru u umu; vi imate ogromnu sreću. Ovo je bolje, ali je opasno - opasno zato što se nećete zaustaviti, nastavićete to i dalje da terate.

¹⁶ Svakako da na osnovu ovoga ne treba zaključiti da Osho odobrava elektro-šokove kao terapiju, samo ih navodi kao primer za prekid kontinuiteta misli i identifikacija. Ne treba zaboraviti da je on uvek sklon i humoru, pa je i ovakvo poređenje sa elektro-šokovima pre sarkazam nego ozbiljan stav.

To se dogodilo. Delgado je radio na pacovima, oko deset do dvanaest pacova; postavio je svoje elektrode na njihovim glavama. Mehanizam je baš postavljen ispred njih, a on ih je naučio kako da ga pritisnu. Oni su poludeli. Za jedan sat - šest hiljada puta! Dok nisu pali potpuno iscrpljeni i nesvesni, nisu slušali Delgada - nastavljali su samo da pritiskaju. Delgado kaže, ako bi se ovo omogućilo ljudima niko ne bi bio zainteresovan za žene, niti bi žene bile zainteresovane za muškarce, jer je to takva stvar koja ne stvara uznemirenost, nevolju.

Jednom sam pročitao Marpinu rečenicu da "žena je stvaralac uznemirenosti, nevolje." Ona to i jeste. Ova kutija je veoma ekonomična, nema nevolja. Muškarac je takođe stvaralac nevolja, jer kad god se dvoje sretnu, dvoje stvaralaca nevolja se sretnu. Ova kutija je vrlo jeftina, ali vrlo opasna, jer testirani pacovi ne bi išli da jedu niti da piju, ne bi išli ni da spavaju. Bez troškova - samo jedna električna pojava.

Isto se događa kada vodite ljubav sa ženom ili s muškarcem. To je detinjasto. Vi se smežete pacovu. Jeste li se smejali sebi? Ako se niste smejali, nije vam dozvoljeno ni da se smežete pacovu - to nije dobro. Pogledajte u svoj um: pacov je tamo, stalno fantazira.

Brahmacharya je: razumeti celu pojavu, šta se događa. Ako uz pomoć potresa postanete smireni i malo postignete letimično viđenje sreće... to ne može biti večno. To samo može biti trenutno. Ubrzo će se energija izgubiti i onda ćete biti frustrirani. Ne, nešto drugo mora da se nađe i otkrije, nešto večno, nešto tako da ostanete blaženi. To se ne može dati pomoću potresa, šoka; to samo može kroz preobražaj energije.

Kada se ista energija kreće naviše vi postajete bedem energije. To je *brahmacharya*. Nastavljate da akumulirate energiju. Što više akumulirate, više se ona uzdiže. Baš kao brana; sada će padati kiša i nivo vode će se podići sve više i više. Međutim, ako postoji curenje, onda se nivo vode neće podići visoko. Vaša seksualnost je kao curenje iz vašeg bića.

Ako curenja nema, nivo vode ide na više, sve više i više, i dolazi trenutak kada ona prolazi kroz mnoge centre. Prvo dolazi do centra *hara*, od *muladhare* dolazi do drugog centra. U tom centru vi imate osećanje besmrtnosti; svesni ste da ništa ne umire. Strah iščezava. Jeste li zapazili, kad god osetite strah nešto vas probode baš u blizini pupka? Tamo je centar smrti i besmrtnosti. Kada energija prođe kroz taj centar, dođe do pupka, vi osećate besmrtnost. Ako vas neko ubije, vi znate da niste ubijeni: "*Na hanyate hanyamane sharire*" - "ubijajući telo vi ne možete ubiti dušu."¹⁷

Onda energija ide više i više, dolazi do trećeg centra. U trećem centru vi postajete vrlo, vrlo smireni. Jeste li ikada primetili da, kad god ste smireni, započinjete da dišete iz trbuha a ne iz prsa? Jer centar smirenosti je baš iznad pupka. Ispod pupka je centar smrti i besmrtnosti; iznad pupka je centar smirenosti i napetosti. Ako nema energije vi ćete osećati napetost; ako nema energije vi ćete osećati strah. Ako ima energije napetost iščezava; osećate se vrlo, vrlo smireno, blago, spokojno, tiho, sabrano.

Onda se energija kreće do četvrtog centra, do srca. Tamo se javlja ljubav. Vi ne možete sada voleti potpuno; šta god da nazivate ljubavlju nije ništa do seks kamufliran u lepoj reči "ljubav". Ta reč nije istinita za vas - ne može biti. Ljubav je moguća samo kada energija stigne do četvrtog centra srca. Iznenada ste u ljubavi - u ljubavi sa celom egzistencijom, u ljubavi sa svime. Vi ste ljubav.

Onda se energija kreće do petog centra, do grla. Taj centar je središte tišine - smirenja misli, mišljenja, govora. Govor, ćutanje - oboje su tu. Sada vaš centar u grlu ima posao samo da govori. On ne zna kako da funkcioniše u tišini, kako da uđe u tišinu. Kada energija dođe u njega, iznenada postajete tihi. Ne da vi ulažete neki napor, ne da prisiljavate sebe da budete tihi - nalazite da ste tihi, puni smirenosti. Čak i ako morate da govorite, morate uložiti napor. Vaš glas postaje muzički, šta god da kažete postaje poezija, suptilno sijanje života u vašim rečima. Vaše reči u sebi prenose tišinu, svuda oko vas. Zapravo vaša tišina postaje više bremenita nego vaše reči.

Onda energija odlazi u šesti centar, treće oko. Tamo nalazite svetlost - svest, svesnost. To je tačka gde se dešava spavanje - hipnoza se događa. Jeste li posmatrali nekog hipnotizera? On traži da fiksirate svoje oči na tačku. Kada fiksirate svoje oči na tačku, vaše treće oko odlazi da spava. To je samo trik da se stvori spavanje u trećem oku. Kada energija stigne do trećeg oka, vi se osećate tako

¹⁷ Citat iz *Bhagavad Gite*.

ispunjeni svetlošću... sva tama iščezava, okružuje vas beskonačna svetlost. Zapravo onda u vama nema senke. Najstarija izreka na Tibetu je: "Kada *yogin* postane ostvaren u svesnosti, od njegovog tela ne pada senka." Ne uzimajte to bukvalno - telo će stvarati senku. Međutim, duboko unutra, zbog tako mnogo svetlosti svuda... Svetlosti bez izvora! Ako je svetlost imala izvor biće senke; a kod svetlosti bez izvora, ne može biti nikakve senke.

Život sada ima različita značenja i dimenzije. Vi se krećete na zemlji, ali više niste na zemlji, kao da letite. Došli ste najbliže do *buddhinstva*. Sada je vrt vrlo blizu; možete osetiti miris. U toj tački, po prvi put, uskoro se vama postepeno događaju fragmenti, ali ne totalno razumevanje. U ovoj tački vi ste zatvoreni, baš pored vrata. Dospeli ste do hrama, kucate... vrata će se otvoriti i vi sami ćete biti Buddha. Dakle sada, tako blizu i u tako intimnim delovima, po prvi put započinjete osećati šta je razumevanje.

Onda se energija kreće do sedmog centra, *sahasrara*. Tamo ona postaje *brahmacharya*, božanski život. Onda više niste čovek - onda ste Bog. Dostigli ste do *bhagawatta*, do božanstvenosti. To je *brahmacharya*.

"... neposesivnost." Samo posle *brahmacharye*, kada ste dostigli ispunjenje, posedujete svet, bez posedovanja njega. Ubrzo morate trenirati sebe u neposedovanju. Ne budite posesivni, jer kad god ste posesivni jednostavno pokazujete da ste prosjak. Kad god pokušate da posedujete, jednostavno pokazujete da to ne posedujete; inače nema nastojanja. Vi ste gospodar; nije potrebno da pokušavate to.

Na primer, ako volite osobu; ako pokušate da posedujete osobu, onda je ne volite. Takođe niste sigurni u pogledu njene ljubavi; zbog toga stvarate sve sigurnosne mere, okružujete je svakakvim trikovima, lukavošću, tako da vas ona ne može ostaviti. Međutim, vi ubijate ljubav. Ljubav je sloboda, ljubav daje slobodu, ljubav živi u slobodi - ljubav je u svojoj unutrašnjoj srži, sloboda. Vi ćete uništiti celu stvar. Ako zaista volite, nije potrebno da posedujete; zbog kakve potrebe posedujete tako duboko? Vi ne polažete pravo; polaganje prava će izgledati plitko. Kada zaista posedujete, postajete neposesivni, ali čovek mora da trenira sebe, da bude svestan. Ne pokušavajte da posedujete ništa. Uglavnom koristite, i budite zahvalni što vam se dozvolilo da koristite, ali ne posedujte.

Posedovanje je tvrdičluk; a tvrdičluk ili škrtost ne može se rascvetati. Škrto biće je uvek u spiritualnoj konstipaciji.¹⁸ Morate se otvoriti, sudelovati i deliti. Delite sve što imate i to će rasti - delite više i više će rasti. Nastavite da dajete, i neprekidno ste ponovo punjeni. Izvor je večan, ne budite škrti. Šta god da jeste - ljubav, mudrost - sve što jeste, delite. Deljenje je značenje neposesivnosti.

Inače vi možete biti glupavi, kao što su mnogi ljudi. Oni misle: "Ostavi kuću, idi u šumu, jer kako možeš živeti u kući ako ne poseduješ?" Možete živeti u kući; nema potrebe da je posedujete. Živećete u šumi. Hoćete li posedovati šumu? Hoćete li reći: "Sada sam gospodar ove šume?" Ako možete živeti u šumi bez njenog posedovanja, šta je problem? Zašto ne možete živeti u kući i u domaćinstvu bez posedovanja toga? Glupavi ljudi kažu: "Ostavi svoju ženu, svoju decu. Pobeгни, jer neposesivnost treba da se praktikuje." Oni su glupi.

Gde ćete ići? Gde god odete, vaša posesivnost će biti s vama. To neće činiti nikakvu razliku. Gde god jeste, samo razumite i ostavite posesivnost. Ništa nije pogrešno u vašem životu - nemojte reći "moja" žena. Samo odbacite "moja". Ništa nije nepodesno u vašoj deci - lepa deca, deca božja. Data vam je mogućnost da ih služite i volite - koristite to, ali ne kazujte "moja". Ona su došla kroz vas, ali ona ne pripadaju vama. Ona pripadaju budućnosti; ona pripadaju celini. Vi ste bili prolaz, vozilo, ali vi niste posednik.

Dakle, zbog čega i gde treba da se beži? Budite tu gde se desilo da jeste. Budite gde god da vas je Bog smestio i živite u neposesivnosti, i iznenada ćete početi da cvetate - energija će teći, nećete biti blokirana pojava, postaćete bujica. A bujica je lepa. Da živite blokirani i smrznuti ružno je i mrtvo.

Ovih pet unutrašnjih samodisciplina su osnovni zahtev "...nezavisno od klase, mesta, vremena ili prilika." Bilo da ste rođeni danas ili da ste rođeni pre pet hiljada godina, ne čini razliku.

¹⁸ Zatvor u slučaju slabe probave i ograničenog izlučivanja prerađene hrane.

Ima propovednika u Indiji koji kažu: "U ovoj *kali yugi* ne možete postati prosvetljeni." Patanjđali kaže: ..."nezavisno od klase, vremena, mesta ili okolnosti." Možete biti prosvetljeni gde god da ste.

Vreme nije važno. Važna je svest. Mesto nije važno. Bilo da ste na Himalajima ili na tržnici, nije važno. Okolnosti nisu važne - bilo da ste *grahasta*, domaćin, osoba koja se odrekla svega, ne. Klasa nije važna - bilo da ste bogati ili siromašni, obrazovani ili neobrazovani, *brahmin* ili *shudra*, hindu ili musliman, hrišćanin ili jevrejin. Ništa nije važno, jer duboko dole vi ste jedno.

Na periferiji mogu biti razlike, ali one su samo na periferiji; središte ostaje netaknuto. Postignite čistotu središta. To je cilj.

Poglavlje 9

ZAKON JE ZA VAS

9. jula 1975. pre podne u Buddha dvorani

Y.S. II. 32. Higijena, zadovoljstvo [u posedovanju samo onog neophodnog] (*samtoša*), askeza (*tapas*), misaono usvajanje poruke tradicionalnih tekstova i formula (*svadyaya*), predanost Uzvišenom predstavljaju [specifično jogističke] "obaveze".

Y.S. II. 33 Ukoliko se javljaju razmišljanja koja se suprotstavljaju [izvršenju nekog od "pravila" ili "obaveza"], valja uspostaviti njima suprotna.

Y.S. II. 34. [Ova "oprečna"] razmišljanja odnose se kako na nasilje tako i na ostale [nedozvoljene čino]ve]. Bilo da smo ih sami počinili, bilo da smo ih prouzrokovati, bilo da se [samo] slažemo sa njima, izvor im je ili pohlepa, ili bes, ili zabluda. Mali, obični ili neuobičajeno veliki [ovi prekršaji bez razlike] neprestano porađaju patnju i neznanje, te se zato preporučuje uspostavljanje (*bhavana*) onoga što je ovima suprotno (*pratipakša*).

Postoje zakoni, i zakoni; zakoni da zabrane čoveku, zakoni da mu pomognu procvat, zakoni da uskrate, ograniče, i zakoni da mu pomognu da se širi, da raste. Zakon koji jednostavno zabranjuje destruktivnost; zakon koji pomaže da se raste i povećava kreativnost. Deset zapovesti iz Starog Zaveta, različiti su od Patanjđalijevih zakona. Ovih deset zapovesti zabranjuju, ograničavaju, suzbijaju. Sav naglasak je da vi ne treba da radite ovo, ne smete da radite ono; ovo nije dozvoljeno. Patanjđalijevi zakoni su totalno različiti; oni su kreativni. Ne stavljaju naglasak na onome šta ne treba da radite; ističe se ono šta treba da radite. Između toga postoji velika razlika.

U Starom Zavetu izgleda kao da su zakoni cilj, kao da čovek postoji za njih, ne da oni postoje za čoveka. Za Patanjđalija oni imaju upotrebnu vrednost, ali oni ni u kom smislu nisu glavni ili apsolutni. Čovek ne postoji za njih; oni postoje za čoveka. Oni su sredstva, čovek mora da ih izvršava - i da ide iznad njih. To treba zapamtiti; inače možete steći pogrešan utisak o Patanjđaliju.

Redovno su religiozni ljudi bili vrlo destruktivni. Oni su osakatili celo čovečanstvo. Učinili su svakoga krivim - a to je najveći zločin koji može biti učinjen protiv ljudi. Ceo trik je u sledećem: prvo, vi načinite ljude krivim; kada oni strepe zbog krivice - uplašeni, užasnuti, opterećeni, živeći u paklu - onda ih izbavljate iz toga, dolazite da ih učite kako da budu slobodni. Na prvom mestu, zašto stvarati krivicu? Kada je čovek kriv on postaje tako obogaljen i tako uplašen od rasta, tako preplašen da se kreće i raste, tako uplašen da ide u nepoznato, u neobično i novo da postaje statičan, mrtva stvar; onda je sve tu da radi za njegovu "spasenje".

Patanjđali vas nikada ne čini krivim ni zbog čega. U tom smislu, on je više naučan nego religiozan, više je psiholog nego religiozan sveštenik. Šta god da kaže, jednostavno vam daje nacrt

kako da rastete; a ako želite da rastete, vama treba disciplina. Disciplina ne treba da bude nametnuta spolja, jer to stvara krivicu. Disciplina treba da dođe iz vašeg unutarnjeg razumevanja, onda je to lepo. Razlika je vrlo suptilna. Vama se može reći da uradite nešto, i vi to uradite, ali to radite kao rob. Može vam se pomoći da razumete određenu pojavu, kroz razumevanje da je sprovedete, onda vi radite to kao majstor. Kad god ste majstor, vi ste lepi; kad god ste rob, vi postajete ružni.

Čuo sam jednu staru jevrejsku šalu. Postojao je krojač po imenu Zumbač. Došao mu je čovek čije odelo je bilo gotovo, da ga uzme, ali je otkrio da je jedan rukav duži od drugog. Počeo je da se uzrujava i galami oko toga. Zumbač krojač mu reče: "Pa šta? Zašto toliko galamite? Pogledajte. Ovo delo je umetnost, a vi pravite toliku galamu oko malog nedostatka. Možete povući malo svoju ruku unutra, onda će rukav biti u redu."

Tako je čovek pokušao, ali kada je povukao ruku unutra, osetio je da se grba od materijala sakupila na leđima.

Krojač Zumbač je rekao: "Pa šta?" Možete se malo pognuti, ovo je umetničko delo i nisam spreman da ga menjam. Izgleda divno."

Stoga se čovek pogurio i izašao napolje. Upravo napolju dok je išao kući bilo je vrlo teško hodati, jer je jednu ruku uvlačio unutra, a morao je ostati poguren, tako da je odelo ostalo lepo - čovek je ostao potpuno zaboravljen; kaput je postao važniji. Naišao je drugi čovek i rekao je: "Tako lepo odelo. Kladim se da ga je sašio krojač Zumbač."

Prvo se čovek iznenadio. Pitao je: "Kako znate?"

On je odgovorio: "Kako znam? Samo takva vrsta krojača može sašiti tako lepo odelo za bogalja kao što ste vi."

Tako se događalo celom čovečanstvu kroz sve religije. One su vam načinile lepe zakone. "Pa šta?" kažu oni, "ako se vi malo pogurite. To je u redu. Izgledate tako lepo." To je zakon koji mora da se sledi i ispuni; vi niste cilj; cilj je zakon. Ako postanete pogureni to je u redu, ako ostanete grbavac to je u redu, ako postanete bolesni to je u redu - ali zakon treba da bude zadovoljen.

Patanjđali vam ne daje zakone te vrste, ne. On razume više. On razume celu situaciju. Zakoni postoje da vam pomognu. Oni su zaista kao sklop koji se načini pre nego što se započne sa izgradnjom zgrade, kao skela. Ona pomaže zgradi da se podigne; kada zgrada bude gotova ona se uklanja. Imala je određenu svrhu, ona nije bila cilj. Svi ovi zakoni su za određenu svrhu. Oni vam pomažu rast.

Prvo je *yama*, samodisciplina. Mora da ste se pridržavali pet velikih zaveta, *ahimsa*, *satya*, itd., oni imaju neobičan kvalitet u sebi: možete ih sprovoditi samo u društvu. Ako živite sami u šumi, ne možete ih sprovoditi; onda nema potrebe i nema povoljne prilike. Morate biti istiniti kada je neko drugi tu. Kada ste sami na vrhu Himalaja nema pitanja istine, jer kako tamo možete lagati - koga biste lagali? Ne postoji prilika.

Yama je most između vas i drugih, i to je prva stvar; da vi treba da namirite stvari između vas i drugih. Ako su stvari nerešene između vas i drugih, one će neprekidno stvarati zabrinutost. "Namirite sve dugove s drugima" - to je značenje prvog, *yama*. Ako se borite s ljudima, napetost i briga će postojati; čak i u vašim snovima to će stvoriti noćne more. To će vas slediti kao senka. To će biti gde god da ste. Jedenje, spavanje, meditiranje - ljutnja, nasilje će biti tu. To će menjati boju svega. To će uništiti sve. Ne možete biti mirni, kao kod kuće.

Stoga Patanjđali kaže, prvo, s *yama* vi namirite stvari sa ljudima. Ne budite neiskreni, ne budite nasilni, ne budite posesivni, tako da između vas i drugih ne postoji konflikt - neka bude harmonija. To je prvi krug vašeg bića - vaša periferija, gde vi dodirujete periferije drugih. Ovo treba da se smiri, tako da ste u dubokom prijateljstvu sa celinom. Samo u tom dubokom prijateljstvu, rast je moguć. Inače, na drugi način, iz spoljašnjosti će biti previše briga, i one će privlačiti pažnju, odvracati misli i rasipati energiju; neće vas ostaviti na miru i same. Ako niste u miru sa drugima, ne možete biti u miru sa sobom. Kako biste mogli biti?

Stoga je prva stvar da se bude u miru s drugima, tako da možete biti u miru sa sobom. Periferija mora da prestane da se talasa; iznenada se dešava pojava smirene sabranosti u vašem biću ili postojanju. Prvo je ono između vas i drugih.

Tada sledi drugi korak: *niyama*. *Niyama* znači "zakon". Tu nema šta da se čini sa drugima; vi to sami odrađujete. Dakle, nešto morate uraditi sa samim sobom. Ako se preselite u pećinu Himalaja, prvi korak neće biti moguć jer tamo neće biti drugih. Ali moraćete tamo da sledite drugi korak, jer on se ne odrađuje u društvenoj situaciji - njega odrađujete sami. *Yama* je između vas i drugih; *niyama* je između vas i vašeg sopstva.

Higijena, zadovoljstvo [u posedovanju samo onog neophodnog] (samtoša), askeza (tapas), misaono usvajanje poruke tradicionalnih tekstova i formula (svadyaya), predanost Uzvišenom predstavljaju [specifično jogističke] "obaveze".

Svaki (korak) mora duboko da se razume. Prvi je higijena ili čistota, *shaucha*. Vi postojite u svetu kao telo; kao otelovljeni vi postojite ovde. Ako je vaše telo bolesno kako možete biti zdravi? Ako je vaše telo otrovano, vi ste otrovani. Ako vaše telo nosi previše toksina, ako je teško natovareno, ne možete biti laki, ne možete imati krila. Dakle, sada morate raditi na svom telu i njegovoj čistoti.

Ima hrane koja vas čini više ukorenjenim na zemlji; ima hrane koja vas čini orijentisanim ka nebu. Postoji način života gde ste više pod uticajem gravitacije; ima načina života gde postajete više dostupni suprotnoj pojavi, levitaciji.

Postoje dva zakona: jedan je gravitacija, drugi je milost. Gravitacija vas vuče dole; milost, vas vuče naviše. Nauka zna samo gravitaciju; *yoga* zna milost, takođe. *Yoga* izgleda da je više naučna oko toga nego sama nauka, jer svaki zakon mora imati jednu suprotnost. Ako vas zemlja vuče na dole, mora takođe postojati nešto što vas vuče naviše; inače zemlja bi vas privukla kompletno unutra - vi biste morali da iščeznete. Vi postojite na površini zemlje. To znači da postoji ravnoteža između zakona privlačenja na dole i zakona vučenja naviše. Inače bili biste davno uništeni od zemlje - vratili biste se natrag u matericu zemlje i iščezli. Ali vi postojite. Postoji ravnoteža između suprotnosti, a svaki zakon je moguć samo ako postoji drugi, suprotni. Ime suprotnog zakona je "milost."

Možda ste osetili ponekad, nesvesno, jednog dana ujutro, iznenada, osetite lakoću... kao da možete leteti. Hodate po zemlji, ali vaše noge ne padaju na zemlju - tako ste bestežinski, poput pera. A drugog dana ste tako teški, tako natovareni, da čak ne možete ni hodati. Šta se događa? Onda morate analizirati čitav vaš stil života.

Nešto vam se dogodi pa budete laki, i nešto vam se dogodi pa budete teški. Sve što vas čini teškim nečisto je, a sve što vas čini lakim jeste čisto. Čistota je bestežinska; jedan nezdrav čovek se oseća tako natovaren zemljom, previše vučen na dole. Zdrav čovek ne hoda, zaista, on trči. Nezdrav čovek čak i kada sedi on ne sedi, on spava.

Yoga zna tri reči, tri *gune*: *sattva*, *rajas*, *tamas*. *Sattva* je čistota; *rajas* je energija; *tamas* je težina, tama. Ono šta jedete gradi vaše telo, i u određenom smislu, stvara vas. Ako jedete meso bićete više teški. Ako samo živite na mleku i voću bićete laki. Jeste li primetili nekada kada ste u postu, kako se osećate bestežinski, kao da je čitava težina tela nestala? Ako stanete na vagu ona će pokazati vašu težinu, ali je vi ne osećate. Šta se dogodilo? Telo nama šta da vari; telo je oslobođeno od svakodnevnog ustaljenog rada. Energija teče, energija mora raditi da bi delovala - za vas je to praznik. Vi se osećate opušteno; osećate se lepo.

Čovek treba da posmatra svoju hranu. Šta god da jedete, to nije obična stvar. Treba da budete pažljivi, jer vaše telo je sačinjeno od onoga što ste pojeli u prošlosti. Svakog dana vi ste sačinjeni od onoga šta jedete. Jestu manje ili više, ili baš ispravno, takođe, čini veliku razliku. Možete biti jedan opsesivan jelac - možete jesti previše onoga što nije potrebno - onda ćete biti vrlo, vrlo niski, vrlo opterećeni na dole. Možete pojesti baš pravu količinu; osetićete se srećnije, neopterećeni na dole - energija teče, nije blokirana. A onaj čovek koji će leteti u unutarnjem svetu, pokušavajući da dosegne unutarnji centar, moraće da bude bestežinski; inače putovanje ne može biti potpuno. Bivajući lenji, nećete moći da uđete u taj unutarnji centar. Ko će zakoračiti u taj unutarnji centar?

Budite pažljivi šta jedete, budite pažljivi šta pijete - budite pažljivi kako se držite i starate o

vašem telu. Male stvari su važne. Običnom čoveku one nisu važne, jer on nikuda ne ide. Jednom kada krenete na stazu, sve je važno.

Da li se kupate svakog dana ili ne - to je važno. Obično to nije važno. Za rad na tržnici, u dućanu, nije važno da li ste se dobro okupali ili ne. Zapravo, ako se dobro okupate svakog dana, može vam smetati na tržnici. Možete se osećati tako lagani, da lukavost može biti teška; možete se osećati tako sveži da može biti teško da budete varalica; možete se osećati tako devičanski, nevini, da je gotovo nemoguće da eksploatišete. Bivanje prljavim može biti pomoć na tržnici, ali ne u hramu. U hramu morate biti sveži kao kapi rose, tako čisti kao cveće; samo onda možete ući u svetinju. U hramu, gde ostavljate svoje cipele, ostavite ceo svet i sve njegove terete. Ne unosite ih unutra.

Kupanje je jedan od najlepših fenomena - vrlo jednostavno, ali ako počnete uživati u njemu, to postaje meditacija za telo. Upravo sedenje ispod tuša, uživanje u njemu, lelujanje ili pevušenje pesme... ili pevušenje *mantra* - onda ono postaje dvostruko osnaženo. Ako sedite ispod svog tuša i pevušite "*aum*" a voda pada na vaše telo a *aum* pada u vašem umu, vi uzimate dvostruko tuširanje; telo je pročišćeno vodom, ono pripada svetu elemenata, a vaš um je pročišćen pomoću *mantra aum*. Posle kupanja ćete osetiti spremnost da se molite - volećete da molite. Posle ovog kupanja i *mantra*, osetićete se potpuno različito; imaćete drugačiji kvalitet i miris oko sebe.

Shaucha, čistoća, označava čistoću oko hrane, oko tela, čistoću oko uma - tri sloja čistoće. A četvrto što je vaše biće ili postojanje, ne traži čistoću, jer ono ne može postojati nečisto. Vaša unutarnja srž je uvek čista, uvek devica, ali unutarnja srž je prekrivena drugim stvarima koje mogu postati nečiste - koje postaju nečiste svakog dana. Vi koristite svoje telo svaki dan; prašina se sakuplja. Koristite um svaki dan; misli se sakupljaju. Misli su baš kao prašina. Živite u svetu, kako možete živeti bez misli? Morate misliti. Telo sakuplja prašinu, postaje prljavo; um sakuplja misli, postaje prljav. Oboje traže dobro, pročišćavajuće kupanje. To treba da postane deo vašeg stila. To ne treba uzimati kao zakon; treba da se uzme kao način lepog življenja. Ako se osećate čisti onda se odmah otvaraju druge mogućnosti, jer sve je povezano sa svim drugim; to je lanac. Ako želite da promenite život, započnite od početka.

Drugi korak *niyame* je "zadovoljstvo," *santosa*. Čovek koji se oseća zdravim, celovitim, lakim, mladim, devičanskim, biće sposoban da razume šta je zadovoljstvo. Inače nećete biti sposobni da razumete šta zadovoljstvo znači - ono će ostati reč. Zadovoljstvo označava sve što je lepo, osećanje svega što je najbolje što može biti. Osećanje dubokog prihvatanja je *santosa*, zadovoljstvo kazivanja 'da' celoj egzistenciji - kakva jeste.

Obično um kaže: "Ništa nije ispravno..." Obično je um negativan; uvek lako kaže 'ne'. Umu je vrlo teško da kaže 'da', jer jednom kada kažete 'da' um se zaustavlja; onda nema potrebe za umom. Jeste li posmatrali ovu pojavu? Kada kažete 'ne', um može misliti dalje i dalje jer 'ne' nije kraj. 'Ne' nema svoje zaustavljanje u tome; to je baš početak. 'Ne' je početna pojava; 'da' je kraj. Kada kažete 'da', dolazi do potpunog zaustavljanja; nema ničega o čemu bi um mislio, o čemu bi gundao, da se žali - ništa. Jednom kada kažete 'da', um se zaustavlja; a samo zaustavljanje uma jeste zadovoljstvo.

Zadovoljstvo nije uteha, zapamtite to. Video sam mnoge ljude koji misle da su zadovoljni jer teše sebe. Ne, zadovoljstvo nije uteha; uteha je lažni novčić. Kada hrabrite ili tešite sebe vi niste zadovoljni. U stvari, u sebi imate vrlo duboko nezadovoljstvo - ali uvidevši da nezadovoljstvo stvara zabrinutost, videvši da nezadovoljstvo stvara uznemirenost, uvidevši da nezadovoljstvo ne vodi nikuda, logično, vi ste uverili sebe da "to nije put, ni način." Stoga ste sebe prisilili na lažno zadovoljstvo tako što stalno govorite: "Ja sam zadovoljan. Ja ne žudim za vlašću, ja ne žudim za bogatstvom, ja ne žudim za ovim i onim...", ali žarko želite. Inače odakle dolazi to "ne želim?" Vi želite, ali ste otkrili da je gotovo nemoguće da dostignete; stoga ste lukavi. Vi ste vešti, pa ne kažete: "Nije moguće to dostići." Unutra, znate da to nije moguće postići, ali ne želite da se osećate pobeđenim, ne želite da se osećate nemoćni, ne želite da se osećate kao slabić; stoga kažete: "Ja ne žudim za tim."

Mora da ste čuli divnu priču od jednog od starih pripovedača, Ezopa. Lisica je došla blizu vrta. Pogledala je na gore, videla je kako visi divno grožđe. Skočila je, ali skok nije bio dovoljan.

Nije uspela. Pokušavala je i pokušavala... ali nije mogla da dosegne. Pogledala je okolo, kako bi se uverila da niko nije video njen poraz. Onda je krenula sujetno. Mali miš koji se skrivao u žbunu prišao je i pitao: "Tetko, šta se dogodilo?" Video je poraz lisice, pokazala je svoju nemoć. Lisica je odgovorila: "Ovo grožđe je kiselo."

To je uteha. Nalazeći da ne možete dosegnuti, vi racionalizujete da je grožđe kiselo; nije vredno da se dosegne. Ne da ste vi nemoćni, slabi - ono nije vredno da se dosegne. Ne da ste vi poraženi, nego ste ga se odrekli. Video sam mnoge ljude koji su se odrekli sveta, a oni nisu ništa do predstavnici Ezopove basne. Naišao sam na mnoge *sannyasine*, "*mahatme*," ali vidite u njihovim očima... Još uvek ima želje za grožđem. Inače oni kažu da su se odrekli, jer svet je nekoristan, on je iluzija, *maya*. Nisu čitali Ezopovu basnu. Treba da je pročitaju. Za njih bi to bilo korisnije, nego čitanje *Veda* i *Gite*; treba da pokušaju razumeti šta se zaista dogodilo; to je shvatanje ega.

Uteha je trik; zadovoljstvo je preokret. Zadovoljstvo ne znači da se vidi neuspeh svuda okolo; zatvorite oči i kažete: "Ovaj svet varljiv; ja ga ne želim." Jedan od najvećih *haiku* pesnika u Japanu, Bašo, napisao je mali *haiku*. Njegovo značenje je: "Blagoslovljen je čovek koji, videvši da kapi rose iščezavaju na jutarnjem suncu, ne kaže da je svet prolazan, da je on varljiv." Redak *haiku*. Ponoviću: "Blažen je čovek koji, videvši da kapi rose iščezavaju na jutarnjem suncu, ne kaže da je svet iluzoran, da je svet samo san." Tako je lako utešiti sebe kazujući to.

Zadovoljstvo je pozitivno stanje postojanja; uteha je potiskivanje. Međutim uteha nalikuje na zadovoljstvo. Neko mi dođe i kaže: "Ja sam čovek zadovoljstva. Čitavog mog života sam ostao zadovoljan, ali ništa se ne dešava." Bio sam iznenađen. Pitao sam: "Šta želite? Zadovoljstvo je dovoljno. Šta još želite?" On je rekao: "Čitao sam u svim tim spisima da ako ste zadovoljni, sve će vam se dogoditi. A ništa se ne događa. Video sam ljude koji nisu zadovoljni, oni su uspeali. Ja nisam uspeo. Bio sam obmanut."

Ovaj čovek je pokušavao kroz zadovoljstvo da ostvari neke želje. Zadovoljstvo je lažno - on je bio lukav, prepreden. Sa egzistencijom vi ne možete biti lukavi. Ne možete je obmanuti; vi ste deo nje. Kako deo može obmanuti celinu? Celina zna pre nego što delovi započnu da obmanjuju.

Ja takođe kažem da se sve događa čoveku koji je zadovoljan - jer zadovoljstvo je sve. To nije rezultat, da treba da praktikujete zadovoljstvo da bi vam se sve dogodilo - Bog i blaženstvo i *nirvana*, ne. Zadovoljstvo samo po sebi jeste to. Zadovoljan čovek dolazi do saznanja da je zadovoljstvo sve, sve se već dogodilo. Kako sve više i više njegovo 'da' raste, više i više je njegovo biće prilagođeno za prihvatanje. Više i više oseća da su svuda stvari onakve kakve treba da budu.

Ako ste čisti, zadovoljstvo postaje moguće. Šta je zadovoljstvo? To je viđenje, viđenje celine - kako je ona lepa. Zadovoljstvo dolazi automatski ako možete videti jutro, kako je lepo; ako možete videti popodne, kako je lepo; ako možete videti noć, kako je lepa. Ako možete videti ono što vas okružuje neprekidno; to je takvo čudo, takav kontinuitet čuda, svaki trenutak je čudo... ali vi ste postali potpuno slepi. Cveće cveta - vi ga nikada ne vidite; deca se smeju - vi nikada ne čujete; reke pevaju - vi ste gluvi; zvezde plešu - vi ste slepi; Buddhe dolaze i pokušavaju da vas probude - vi ste čvrsto uspavani. Zadovoljstvo nije moguće.

Zadovoljstvo je svesnost svega što je već tu. Ako samo delimično vidite šta se već događa, šta još možete više očekivati? Očekivati više biće čista nezahvalnost. Ako možete videti celinu, bićete jednostavno zahvalni; osećate ogromnu zahvalnost koja se javlja iz vašeg bića ili postojanja. Reći ćete: "Sve je dobro, sve je lepo, sve je sveto. A ja sam zahvalan, jer to nisam zaradio a data mi je mogućnost da živim, da budem, da dišem, da vidim, da slušam - da vidim drveće kako cveta i čujem ptice kako pevaju".

Ako možete postati svesni - samo malo svesnosti i nećete videti ništa da se menja, išta da se želi - sve vam je već dato. Zbog žalbi - oblaka žalbi, negativnosti - ne možete videti; vaše oči su pune dima i ne možete videti plamen.

Zadovoljstvo je viđenje - drugačije viđenje - života: ne viđenje kroz vaše želje, već pokušavanje da se vidi ono što već jeste. Ako vidite kroz želje, nikada nećete biti zadovoljni. Kako možete biti... jer se želja nastavlja i nastavlja? Vi imate deset hiljada *rupija*; želja kaže potrebno je sto hiljada *rupija*. Kada imate sto hiljada *rupija*, želja je otišla daleko; sada želi deset *lakha rupija*, sto *lakha rupija*. Kad god dospete do željene tačke, želja će uvek otići ispred vas. Ona putuje ispred

vas. Nikada nije sa vama, nikada je nigde nećete susresti. Gde god da idete, uvek ćete je naći kao horizont - baš tamo, negde u budućnosti. To će uvek biti tako. Tada će uslediti nezadovoljstvo; želja je ispred, onda će nezadovoljstvo biti vaše stanje. A nezadovoljstvo je pakao. Kada ste ovo razumeli, gledate na realnost, ne kroz ekran želje, posmatrate sada, posmatrate direktno, stavljate želju na stranu i upravo vidite. Otvarate oči i vidite da sve izgleda tako savršeno... Ja sam to video! Zbog toga vam ovo govorim. To je tako savršeno da se ne može popraviti. Jednostavno je to zadnja stvar. Onda se zadovoljstvo spušta na vas kao veče: sunce, vrelo sunce želje je zašlo, a tihi lahor večeri i tiha tama se spušta na vas - ubrzo ćete biti obavijeni njom, u toplini noći, materici zadovoljstva.

Zadovoljstvo ja način viđenja; ali samo kada ste nevini, laki, bez težine, samo onda ono postaje moguće.

A posle zadovoljstva, Patanjđali kaže "strogost, isposništvo," *tapas*. Ovo je zbilja nešto što treba razumeti, vrlo delikatno i suptilno. Možete biti isposnik pre zadovoljstva, onda će vaše isposništvo biti kroz želju. Onda ćete kroz svoje isposništvo želeti *mokshu* - oslobođenje - nebo, Boga. Onda će vaše isposništvo ili umerenost takođe biti sredstvo. Zbog toga Patanjđali prvo stavlja zadovoljstvo pa onda isposništvo. Kada ste zadovoljni onda isposništvo nije sredstvo; to je baš jednostavan, lep način življenja. Onda nije pitanje imati jednu stvar ili više - onda to nije problem. To onda uopšte nije pitanje, imati ili nemati. Onda je to jednostavno način života, ne kompleksan način življenja.

Ovo je teško razumeti: ako pokušavate da budete jednostavni, ili askete bez zadovoljstva, vaša jednostavnost će biti kompleks.

Jednom se desilo da sam putovao prvom klasom u kupeu sa drugim *sannyasin*-om. Nisam ga poznavao, on nije poznavao mene, ali mi smo bili jedina dva putnika u kupeu. Na jednoj stanici bili su mnogi ljudi da mu iskažu svoje poštovanje; mora da je bio veoma poznat čovek. Nije imao ništa, samo malu torbu, možda jedno ili dva odela, i samo mali (*lunghi*), upravo da prekrije kolena; bio je gotovo nag. Taj (*lunghi*) je takođe bio načinjen od najjeftinijeg mogućeg materijala.

Zatim, kako smo putovali zajedno, ubrzo sam postao svestan njegovih kompleksa; on je bio jednostavan čovek ukoliko se to ticalo spoljašnje pojave. Kada smo prošli stanicu, ljudi su otišli i voz je krenuo, a on je video da sam zadremao, zatvorio sam oči, trenutno je izvukao nešto iz svoje torbe. Nisam spavao. Gledao sam - brojao je novac, neko mu je možda poklonio. Ne mnogo novca, nije moglo biti više od sto *rupija*, ali način na koji je brojao - sa takvom naklonošću, sa takvom požudom, nisam mogao da poverujem.

Videvši da sam primetio, on je odmah gurnuo novce unutra u torbu, i seo opet na sedište s telom u Buddha stavu. Dakle, ovo je kompleks. Ako brojite, onda brojite. Šta mari da li sam vas video ili ne? Zašto to skrivati? Zašto se osećati krivim zbog toga? Ako uživete u brojanju novca, to nije ništa loše - bezazleno, bezopasno. Međutim ne, on se osećao krivim: zato što *sannyasin* ne treba da dodiruje novce, a on je bio uhvaćen.

Zatim, on je sišao na stanici u koju smo prispeli oko šest sati ujutru. Gde god bi voz stao, stalno bi pitao - u dva sata noću se naginjao kroz prozor pitajući - koja je to stanica. Toliko je poremetio moj san, da sam mu rekao: "Ne brinite. Neće stići pre šest sati. A ovaj voz i ne ide dalje od te stanice - nemate potrebe da brinete. Čak i ako čvrsto spavate, ne možete propustiti stanicu - to je poslednje zaustavljanje". Međutim on nije spavao celu noć. Bio je tako napregnut; a ja nisam mogao da razumem zašto je bio tako nespokojan.

Ujutro, kada je stanica bila blizu, video sam ga da stoji pred ogledalom. Ništa za udešavanje, samo jedan mali (*langhi*), ali on ga je vezivao iznova i iznova i posmatrao u ogledalu da li izgleda dobro ili ne. Onda me je opet zatekao kako ga gledam. Bio je uzbuđen. Kada bih zatvorio oči, on bi činio nešto drugo; ako bih otvorio oči onda bi trenutno prestao. Pokazivao je krivicu u vezi svega.

Ovaj čovek nije dostigao zadovoljstvo, a vršio je isposništvo. On je ostao običan čovek od želje. Nisam rekao da ima ičega lošeg u gledanju u ogledalo - ništa nije loše. Loše se dešava samo kada još neko drugi gleda - zašto ste šokirani. Lepo je, možete gledati - to je vaše lice. Možete gledati u ogledalo. Vi ste ovlašćeni, uostalom, za svoje sopstveno lice. I ništa nije loše u tome. Čovek treba da uživa - to lice je isto tako Božje lice. Međutim, on oseća krivicu: on je običan čovek

koji pozira, pokušava da bude svetac.

Bez zadovoljstva vi možete da pozirate da ste mučenik, možete biti isposnik, možete postati 'jednostavni' - možete da napustite kuću i skinete odeću i budete goli isposnici¹⁹; ali u vašoj nagosti će biti komplikovanosti, ne može biti jednostavnosti. Jednostavnost dolazi samo kao senka zadovoljstva; onda možete da živite u palati, i možete biti jednostavni. Jednostavnost nema ništa sa onim što imate: jednostavnost zavisi od kvaliteta uma.

Isposništvo je jednostavnost: živeti jednostavan život. Šta je jednostavan život? To je poput onog kod deteta - uživajte u svemu, ali ne prijanjate.

Dogodilo se: Jedan on najvećih svetaca u Indiji je bio Kabir. On je imao sina; njegovo ime je bilo Kamal. On je bio podjednako velik čovek kao otac, ali niko nije znao o Kamalu mnogo, zato što je on bio zaista veoma, veoma retko biće. Mnogi učenici su bili tamo, i mnogo nadmetanja je takođe bilo sa učenicima. Mnogi ljudi su bili protiv Kamalovog življenja sa Kabikom jer su govorili: "Ovaj čovek je vredan optužbe". Ljudi bi donosili mnoge darove, poklone, novac, dijamante pred Kabikova stopala - on ih nikad nije uzimao. Kamal bi sedeo napolju, i kad bi oni otišli, ako su nešto ponudili, on bi to uzimao. Stoga su ljudi rekli Kabiru. "Tvoj sin je pohlepan".

Kabir je znao veoma dobro da on uopšte nije bio pohlepan; on je bio veoma jednostavan čovek. To je razlog zašto ga je on zvao Kamal. Kamal znači 'čudo'. On je bio čovek koji je stvarno bio čudo, i to tako treba da bude: vezan uz Kabira, on je morao da bude čovek čuda. Inače on je stvarno bio jednostavan - baš kao dete. Ponekad bi čak tražio; kada bi Kabir odbio nečiji poklon - naime neko je jednom doneo dijamante da mu ih da, a Kabir ih je odbio - a kada ih čovek uzeo natrag Kamal bi rekao: "Predivno kamenje. Odakle ste ih doneli? Dajte ih meni. Ako moj otac ne može da ih prihvati, ja mogu".

Ovo je bilo loše. Tako su konačno učenici nagovorili Kabira, protiv njegovih želja, i Kabir je rekao: "U redu, ako tako mislite... onda ću ga izbaciti napolje".

Kamal je bio izbačen napolje. Nije rekao ništa; jednostavno je prihvatio; čovek zadovoljstva. Nije čak ni dokazivao da su ljudi koji su se žalili na njega loši, ne. Ne postoji dokaz u takvim ljudima. Jednostavno je otišao, napravio je malu kolibu u blizini Kabira i počeo tamo da živi. Hiljade ljudi bi dolazilo do Kabira, a niko do Kamala, jer on uopšte nije bio poznat; a svuda se saznalo da ga je Kabir izbacio, tako da je to bila dovoljna osuda.

Kralj Kashi, koji je bio Kabikov poklonik, jednom je došao i upitao: "Gde je Kamal?" Kabir mu je ispričao priču. Kralj je rekao: "Ali ja nikad nisam osetio da dečak ima bilo kakvu pohlepu u sebi. On je jednostavan. Otići ću da vidim". Tako je otišao do Kamalove kolibe sa veoma, veoma vrednim dijamantom, najvećim koji je imao.

Kamal je tog dana bio gladan, i nije imao hrane, tako da je rekao: "Šta da radim sa tim kamenom? Mogu li ga pojesti? Moram dobiti nešto hrane jer sam gladan".

Kralj je pomislio u svom umu: "Bio sam u pravu. Hmm? Tako vredan dijamant, a on je jednostavno odbio. Stoga je kralj uzeo dijamant kada je krenuo natrag. Kamal mu je rekao: "Ako ste razumeli da je ovo samo kamen, zašto opet nosite taj teret? Možete ga ostaviti. Prvi put ste ga donosili ovde, što je bilo pogrešno. Zašto sada činiti istu grešku? To je samo kamen".

Sada je kralj bio u nedoumici: "Možda je ovo samo kvačica. Možda je Kamal zainteresovan za dijamant, ali je pametniji od mene". Međutim, kralj je pomislio: "Dobro, hajde da vidimo". Stoga je rekao: "Gde da ga stavim"?

Kamal je rekao: "Opet činite istu grešku. Ako je to samo kamen, niko ne pita gde da ga spusti. Možete ga ostaviti bilo gde; koliba je dovoljno velika".

Kralj je želeo da sagleda čitavu stvar do samog kraja, tako da ga je stavio na krov kolibe i otišao, dobro znajući da: "U momentu kad budem otišao malo dalje, Kamal će uneti dijamant natrag u kolibu."

Nakon sedam dana on se vratio da ispita šta se dogodilo. Bio je siguran da se dijamant do tada već prodao. Došao je, razgovarao o drugim stvarima, a onda pitao: "Šta se desilo sa dijamantom"?

Kamal je rekao: "Opet dijamant? Rekao sam vam da je to samo kamen. I zašto bih brinuo

¹⁹ Đainski isposnici koji žive bez odeće, smatraju se 'obučeni u prostor'. Većina đaina se oblači u belu odeću.

oko toga šta se dogodilo sa njim"?

Sada je kralj pomislio: "On je stvarno... stvarno lukav. Ili ga je prodao, ili sakrio; rekao je: "Zar bi trebalo da brinem zbog njega"?"

Tada je Kamal rekao: "Ipak možete da pogledati tamo gde ste ga ostavili. Ako ga neko još nije uzeo, možda je tamo".

I bio je tamo.

Ovo je jednostavnost. Ovo je isposništvo. Međutim teško; čovek može da živi u palati, a ako palata nije u njemu, to je isposništvo. Vi možete da živite u kolibi, a ako je koliba ušla u vaš um to nije isposništvo. Možete sedeti na prestolu poput cara i možete biti *sannyasin*. Možete biti *sannyasin* stajati goli na ulici, a ne biti *sannyasin*. Stvari nisu tako jednostavne kako ljudi misle da jesu, a spoljašnjosti ne treba mnogo verovati - treba da pogledate duboko ispod.

Isposništvo je moguće samo nakon zadovoljstva, jer nakon zadovoljstva vaše isposništvo neće biti sredstvo ka nekom cilju; to će jednostavno biti nekomplikovan način života, jednostavan način života. Zašto jednostavan? Jer je srećniji. Što je vaš život složeniji, bićete nesrećniji, jer morate da upravljate sa tako mnogo stvari. Jednostavniji život je srećniji, jer nema upravljanja, zaista. Možete živeti jednostavno poput disanja.

Onda dolazi 'samoispitivanje' (*swadhyaya*). Samo čovek koji je dostigao čistotu, zadovoljstvo, isposništvo, može da izučava sebe; jer sada je svo smeće izbačeno, sva trulež je izbačena. Inače, samoispitivanje neće biti moguće. Vi imate tako mnogo smeća u sebi, ako krenete da izučavate sebe to neće biti samoispitivanje, jer svo to smeće treba da bude izučeno. To može postati Frojdovska psihoanaliza, ovo je razlika između *swadhhyaye* i Frojdovske psihoanalize.

Frojdova psihoanaliza može da se nastavi godinama - pet godina, tri godine - i tada takođe ništa nije dovršeno; smeće dolazi, pristiže. Vi možete ići i dalje i dalje... smeće je beskonačno, jer se ono samo stvara: danas izbacite smeće, sutra opet dođete radi analize; tokom dvadeset četiri časa smeće će se opet tamo nakupiti; opet ga izbacite, opet se sakupi. Sve dok se celokupni temelj vašeg života ne promeni, vi ćete gomilati smeće. Nije u pitanju smeće - vi ga gomilate. Vaš način života je takav da ga privlačite, gomilate ga; prijanjate mu. Dok se to ne prekine, dok se ne promeni vaš stil života, ne možete izučavati sebe. Vi ste gomila ličnosti i vaše biće je izgubljeno u masi.

Patanjđali se kreće veoma, veoma naučno. Nakon isposništva, kada ste postali vrlo jednostavni, ne gomilate smeće, kada ste postali tako zadovoljni da nijedna želja ne živi u vama, kada ste postali tako nevini i čisti da nikakvo neraspoloženje ne postoji, postali ste poput ugodnog mirisa, bez težine, na krilima, u vazduhu, jezdite na vazduhu - tada nastupa samoispitivanje. Sada možete da izučavate sebe.

Samoizučavanje nije samoanaliza; to je posmatranje u sebi. To je meditacija na sebi.

Nakon samoizučavanja dolazi poslednji korak na drugom stupnju, to jest, predaja Bogu. Zaista čudesan je način Patanjđalijevog razvoja. On je godinama morao razmatrati svaki korak, jer je to tačno tako. Samo kada ste izučavali sebe, onda se možete predati. Jer šta ćete na drugi način predati? Biće treba da bude predato. Ako ga poznajete dobro, samo onda ga možete predati. Kako ćete se drugačije predati?

Ljudi mi dolaze i kažu: "Mi želimo da se predamo", ali šta će predati? Vi nemate ništa sada. Prazna je stvar koju zovete predajom. Vi morate biti tu da bi ste se predali. Na prvom mestu je neophodno da se preda integrisano biće. Samo govoreći o predaji, ona ne može da se dogodi: morate biti sposobni za to; to mora biti zaslužno. Nakon samoizučavanja, kada se unutar vas pojavi biće poput stuba svetlosti, i vi ga razumete, a sve što nije bilo bitno presečeno je i odbačeno, jer morate proći kroz tu hirurgiju, sada samo Sopstvo postoji u svojoj drevnoj čistoti i lepoti - može sada da se preda Bogu.

Patanjđali ima da kaže još jednu veoma, veoma dragocenu stvar, a to je da nije važno da li Bog postoji ili ne. Bog za Patanjđalija nije teorija; Bog ne treba da bude dokazan. Patanjđali kaže da je Bog ništa do samo jedan izgovor za predaju.

Inače, gde ćete se predati? Ako možete da se predate bez Boga, to je u redu, za Patanjđalija nema problema. On ne insistira da se mora verovati u Boga. On je tako naučan da kaže, kako Bog nije nužan: on je samo put za predaju. Inače, bićete u teškoći gde da se predate. Pitaćete: "Kome da

se predamo"?

Postojali su ljudi poput Buddhe i Mahavire koji su se predali bez Boga, ali oni su retka pojava, jer će vaš um uvek pitati. Ako vam kažem: "Volite", vi ćete pitati: "Koga"? - jer ne možete da volite bez objekta ljubavi. Ako vas zamolim da napišete pismo, pitaćete: "Na koju adresu?" Vi ne možete samo da napišete pismo bez adrese, zato što će izgledati previše smešno. Vaš um, ako za njega ne postoji Bog i ako vam se kaže 'predajte se', reći će: "Kome"?

Samo vam se daje adresa - Bog je samo adresa da vam se pomogne. Bog nije cilj i Bog nije osoba. Za Patanjđalija Bog je samo pomoć na putu - poslednja pomoć. U ime Boga predaja postaje laka. U ime Boga vaš um nije u nedoumici gde da se preda: imate mesto za predaju, imate prostor za predaju. Bog je taj prostor, ne osoba.

Patanjđali kaže da ako možete da se predate bez Boga, mi ne insistiramo na tome. Predaja je predmet, ne Bog. Ako stvarno razumete šta govorim, onda, predaja *jest* Bog. Predati se znači postati božanski, predati se znači dosegnuti božansko. Međutim, vi morate nestati. Stoga, prvo morate da nađete sebe, tako da možete nestati; prvo morate da se integrišete tako da možete doći do hrama i predati se božanskim stopalima, izliti se u okean i nestati.

"Čistota, zadovoljstvo, isposništvo, samoizučavanje i predaja Bogu su pravila za pridržavanje". Ovo su pravila za razvoj. Ona ne zabranjuju; ona pomažu. Ona nisu ograničavajuća; ona su stvaralačka.

Kada je um ometan pogrešnim mislima, razmišljajte o suprotnim.

Ova divna metoda će vam biti vrlo korisna. Na primer, ako se osećate vrlo nezadovoljni, šta da činite? Patanjđali kaže razmišljajte o suprotnom; ako osećate nezadovoljstvo, kontemplirajte o zadovoljstvu, šta je zadovoljstvo. Uvedite ravnotežu. Ako je vaš um ljut, uvedite unutra saosećanje. Razmišljajte o saučešću i odmah se energija menja. Zato što su one iste, suprotnost je ista energija. Jednom kada uvedete to unutra, ona apsorbuje. Ako je ljutnja tu, kontemplirajte o saosećanju.

Uradite jednu stvar: nabavite statuu Buddhe. Jer statua je gest saosećanja, saučešća. Kad god ste ljuti, uđite u sobu, pogledajte u Buddhu, sednite kao Buddha, i osećajte saučešće. Iznenada ćete videti da se transformacija dešava u vama; ljutnja se menja, uzbuđenje nestaje... saučešće se javlja. A to nije drugačija energija; to je ista energija - ista energija ljutnje - promenila je svoj kvalitet, otišla je naviše. Probajte to.

To nije gušenje, zapamtite nije potiskivanje. Ljudi me pitaju: "Da li Patanjđali potiskuje? Jer kada sam ja ljut, ako razmišljam o saosećanju, neće li to biti potiskivanje?" Ako ste ljuti i potiskujete ljutnju bez razmišljanja o saosećanju, onda je to potiskivanje. Nastavljate to da gurate dole, smešite se i delujete kao da niste ljuti - a ljutnja ključa tu, vri i spremna ja da eksplodira. Onda je to potiskivanje. Ne, mi ne potiskujemo ništa, mi ne stvaramo osmeh ili bilo šta; samo menjamo unutrašnju polarnost.

Suprotnost je polarnost. Kada osećate mržnju, mislite o ljubavi. Kada osećate želju, mislite o beželjnosti i tišini koja dolazi u njoj. Kakav god da je slučaj, unesite suprotno unutra i posmatrajte šta se događa u vama. Jednom kada znate veštinu toga, postali ste majstor. Sada imate ključ: svakog trenutka ljutnja se može promeniti u saučešće, svakog trenutka ljutnja se može preobraziti u ljubav, svakog trenutka žalost može postati ekstaza. Patnja može postati blaženstvo, jer patnja ima istu energiju kao blaženstvo; energija nije različita. Samo morate znati kako da je usmerite.

Ne postoji potiskivanje, jer cela energija ljutnje postaje saučešće - ništa ne ostaje da se potiskuje. Zapravo, vi ste je izrazili u saučešću.

Postoje dva načina izražavanja. Na Zapadu je katarza sada postala vrlo važna. Sukobljava grupe. Osnovna, prvobitna terapija veruje sasvim u katarzu. Moja vlastita dinamička meditacija je metoda katarze, jer su ljudi izgubili ključ do uzvišenog. Zaboravili ste, stoga vas moram naučiti katarzi.

Ljutnja postoji, ona se može preobraziti u saučešće, ali vi nemate ideju kako to da uradite. To je umetnost koju treba naučiti; to je veština. Morate to uraditi, i naučiti je kroz njeno vršenje; ne postoji drugi način. To je baš kao plivanje; morate plivati, i grešiti, ponekad se naći u opasnosti,

ponekad ćete se osećati izgubljeni, da se davate. Morate proći sve to, onda dolazi veština, onda znate šta je to. To je tako jednostavna stvar; plivanje.

Jeste li posmatrali? Nekoliko stvari možete naučiti i ne možete ih zaboraviti; plivanje je jedna od tih stvari. Sve drugo možete naučiti i zaboraviti. Hiljadu i jednu stvar ste učili u školi; sada ste ih gotovo sve zaboravili. Ako niste išli na reku za pedeset godina i iznenada ste bačeni u nju, plivaćete opet kao i uvek - ni jednog jedinog momenta nećete oklevati oko toga šta da radite. Zašto se to događa? Jer to je veština. Ona se ne može zaboraviti. To nije učenje; to nije neka umetnost. A učenje, umetnost, mogu se zaboraviti, ali ne veština. Veština je nešto što ide tako duboko u biće i postaje deo vas. Veština je sublimacija.

Patanđali nikada ne govori o katarzi; ja moram govoriti o tome zbog vas. Ali jednom kada razumete, i ako možete sublimisati, onda nema potrebe za katarzom, jer katarza je na neki način rasipanje energije. Međutim, na nesreću, ništa se sada ne može uraditi. Vi ste potiskivali toliko mnogo, vekovima, tako da to sublimisanje izgleda kao potiskivanje, stoga izgleda da je samo katarza put. Prvo morate da to proživite ponovo - da postanete malo bestežinski, neopterećeni - onda možete biti podučeni umetnosti sublimacije.

Sublimacija koristi energiju na viši način, u tome se koristi ista energija sa različitim kvalitetom. Ali možete pokušati. Mnogi od vas prolazili su kroz dinamičku meditaciju za dugo vreme. Možete pokušati; sledeći put kada postoji ljutnja, ili postoji tuga, samo sednite smireno i dopustite da se tuga kreće prema sreći - samo pomognite - gurnite malo to. Ne činite previše i ne budite u žurbi... jer tuga će se u početku opirati da ide prema sreći. Jer vekovima, za mnogo života, ako niste dozvoljavali tugi da se kreće tim putem, ona će se opirati. Kao konj koga prisiljavate da ide novom stazom, na kojoj nikada nije bio, a on se opire. Pokušavaće da ide starim obrascem, starom stazom, starim kolosekom. Ubrzo biva nateran. Zaveden. Kažite onda žalosti: "Ne boj se, to je zaista siguran put; pođi ovim putem. Možeš postati sreća, a u tome nema ništa loše i ništa nije nemoguće."

Samo je nagovorite, razgovarajte sa svojom tugom, i jednog dana iznenada ćete naći da se tuga premestila u novi kanal; ona je postala sreća.

Tog dana se rađa *yogin*, ne pre. Pre toga, jednostavno se pripremate.

Nužno je razmišljati o suprotnostima jer nepodesne misli, emocije i akcije, takve kao nasilje, imaju za rezultat neznanje i silnu bedu, bilo da se one izvode, prouzrokuju, ili odobre kroz pohlepu, ljutnju ili samoobmanu u slabom, srednjem ili jakom stepenu.

Sve što je negativno, opasno je za vas i za druge. Sve što je negativno već kreira pakao za vas i za druge; stvara bedu vama i drugima. Čak i ako pomislite negativnu misao, već je postala realnost u svetu. Ne postaje realnost samo kada delujete; misao je realna kao svaka akcija. Ako mislite da ubijete čoveka, već ste ga ubili. Čovek možda živi, ali vi ste obavili svoj posao; čovek neće moći da živi potpuno koliko je to moguće - kao što je bilo moguće. Malo ste ga ubili. Čovek je možda preživio, ali ste vi postali ubica i vaša vlastita energija će nositi taj kvalitet ubistva u vama.

Misao, emocija ili akcija - ne pravimo nikakvu razliku među njima. Oni su isti. Oni su baš kao seme, biljka i plod. Ako seme postoji, već je plod na putu, on dolazi. Stoga kad god vi uhvatite negativnu misao, odmah je sublimirajte, preobrazite je. Ona je opasna. Svaka misao na kraju postaje akcija; svaka misao na kraju postaje stvar.

Jeste li ponekad posmatrali? Dođete u novu sobu hotela da boravite, i iznenada osetite promenu u sebi. Ili uđete u novu kuću i postoji neobično osećanje, da više niste sami. To se događa prema određenom zakonu. U hotelskoj sobi mnoge stvari nastavljaju da se događaju; mnogi tipovi ljudi dolaze i odlaze. To postaje vrlo, vrlo, pretrpano mesto. Hotelska soba je vrlo, vrlo pretrpano mesto - hiljade misli su bile ispuštene u toj sobi. Ona nije prazna, kao što mislite da jeste, nije. Te misli vibriraju tamo. Kada uđete unutra, iznenada, pod uticajem ste tako mnogo misli.

Preselite se u novu kuću - ona je neobična, strana. Potrebno je gotovo tri sedmice, dvadeset i jedan dan, da se smestite i osetite da je to vaša kuća, jer za dvadeset jedan dan, ubrzo, vaše misli isteraju misli koje su već bile tu i zaposele su kuću. Onda stvari postaju lakše, osećate se kod kuće -

kao da ste se vratili natrag svom vlastitom biću.

Ponekad, ako je ubica živeo u sobi i neprekidno mislio o ubistvu i planiranju ovoga i onoga, ako tokom šest minuta nakon što je napustio sobu, vi uđete u sobu i ostanete tamo; on možda nije izvršio ubistvo, ali ćete ga možda vi izvršiti - jer njegova misao je tako moćna u tom momentu. Tokom šest minuta misao je tako snažna, kao što je ikada mogla biti. Uskoro ona nestaje. Ili, ali ako je čovek razmišljao o izvršavanju samoubistva, neko drugi može da ga izvrši. Vaša misao može postati akcija za nekoga drugog.

Inače kad god mislite nešto negativno, možete stvarati lošu *karmu* za sebe i druge; menjate prirodu realnosti. Isto se dešava sa pozitivnom energijom, pozitivnim mislima: kad god pošaljete misao saučesća u svet, to se prima. Stvarate bolji svet - samo razmišljanjem o tome. A ako možete dostići stanje nemanja uma, možete stvoriti prostor oko sebe koji je prazan. U tom praznom prostoru neko drugi može postati Buddha jednog dana. Otuda, tako mnogo poštovanja i časti je iskazano, i tako mnogo naklonosti nekim mestima u svetu - Meka, Medina, ili Jerusalim, ili Girnar, Kailash. Hiljade ljudi su postali Buddhe iz tih mesta. Tamo su ostavili vakuum, vrlo živ vakuum, i tako moćan da nijedna misao ne može ući u taj vakuum. Ako možete naći pravo mesto na Kailashu i ako možete sesti na to mesto, iznenada ćete biti preobraženi - vi ste u vrtlogu nemanja uma. To će vas očistiti. Isto se dešava s negativnim kao što se događa sa pozitivnim.

Kad god osećate nešto negativno, odmah promenite to u pozitivno - sublimirajte to. Ja ne kažem da prisilite to - kažem dopustite to da postane suprotno; pomozite mu da krene u suprotno. To nije teško! Čovek samo treba da poznaje veštinu.

Šesto pitanje:

Zašto ističete da čovek treba da skoči direktno na sedmi korak, to je dhyana, a onda da završi ostale korake kako bi bio totalan da ostvari samadhi?

Iz posebnog razloga. Ja insistiram prvo da se skoči u *dhyana*, u meditaciju, a onda da se kompletiraju svi drugi koraci, jer ste izgubili ukus *dhyane*, meditacije, tako potpuno da dok ne zadobijete ponovo ukus nećete se upustiti u napor ispunjavanja drugih stvari.

U Patanjđalijevo vreme meditacija je bila prihvaćena činjenica. Svako je meditirao. Svako dete bi bilo poslato u *gurukul*, u šumski manastir. Tamo je osnovno učenje bilo meditacija; sve drugo je bilo drugostepeno. Kada bi navršio dvadeset petu godinu, čovek bi se vratio u društvo, ali bi naučio meditativnost. Živeo bi na tržnici, ali bi živeo meditativno. Od pedesete godine je opet bio spreman da se vrati natrag u šumu. A od sedamdesete, ne bi radio ništa sem meditacije.

Ako samo pogledate ceo opseg života, od sto godina: u prvih dvadeset pet godina, u početku, dat je ukus meditacije - čovek zna aromu toga, miris toga. Čovek zna lepotu toga, blagoslov toga - i onda ulazi u svet. Sada čovek nikada neće biti deo sveta; zna da nešto lepo egzistira tamo u šumi. Čovek je upoznao osamljenost; sada bivajući zajedno u gomili, u svetu, nikada neće biti kod kuće. Okusio je... sada svi drugi ukusi nisu od ikakve vrednosti. Biće u svetu po dužnosti.

To je ono šta *hindu* spisi kažu, da čovek mora da bude u svetu po dužnosti. Vaši roditelji su vas rodili; morate ispuniti svoju dužnost i izroditi druge, tako da se društvo nastavi i njegov lanac dalje teče - ne treba da zatvorite reku. Inače poziv nastavlja da dolazi. Čovek radi u dućanu, živi na pijaci, podiže decu, ženi se, hiljadu i jednu stvar radi, ali poziv nastavlja da dolazi. U određenim momentima, ujutru kada je pijaca tiha a svet još spava - on ustaje... uranja u onu meditaciju koja mu je bila dozvoljena da je upozna u svojih prvih dvadeset pet godina. Noću, kada svako ode da spava, on sedi u svom krevetu ... poziv nastavlja da ga sledi kao senka.

Od pedesete godine, mora da krene ponovo, jer deca sada imaju gotovo dvadeset pet godina; ona dolaze iz šume. Sada će se ona brinuti za svet; sada je njegova dužnost izvršena. Ali u pedesetoj on, u stvari, ne odlazi u šumu. *Sanskritska* reč je *vanprastha*; on okreće svoje lice prema šumi. Ne napušta kuću, jer za nekoliko godina će trebati deci koja se vraćaju natrag, da im prenese svoje

sopstveno iskustvo iz života, da dopusti njima da se smeste. Inače to bi bila vrlo nestabilna pojava - ona dolaze kući, a on odlazi, neće onda biti spoja sa svetom. Oni su naučili nešto o egzistenciji; sada treba od oca da nauče nešto o svetu.

Inače sada će otac biti drugorazredan; deca će postati primarne sile. Otac će se povući natrag, majka će se povući natrag... snaja dolazi, sin dolazi. Sada oni postaju pravi domaćini, a otac i majka su tu, upravo ako im treba neki savet. Savet može biti dat, ali sada su njihova lica prema šumi; oni se pripremaju.

Kada imaju sedamdeset pet, njihova deca će biti gotovo pedeset. Sada su otac i majka spremni da se okrenu prema šumi - oni odlaze, oni idu opet u šumu.

Indijski život je počeo u šumi, onda se završio u šumi; započeo u usamljenosti, završio se u usamljenosti; započeo sa meditacijom, završio se sa meditacijom. U stvari sedamdeset pet godina za meditaciju, a samo dvadeset pet godina za svet; sveta ne može biti previše... unutrašnja struja se nastavlja. U stvari, čitav život je bio meditativan - samo za dvadeset pet godina nešto čovek preuzima kao dužnost, koju treba da obavi.

U tim danima nije bilo potrebno da vam se da ukus meditacije, već ste je upoznali, ali sada su stvari totalno drugačije. Vi ne znate šta je meditacija. Kada kažem "meditacija," reč samo zazvoni u vašim ušima - a nema odgovora. Ako kažem "limun" pljuvačka počinje da teče u vašim ustima, ali kada kažem "meditacija", ništa ne odgovara. Kada kažem "Bog" usta ostaju suva. Niste okusili; reč je beznačajna.

Otuda, ja kažem prvo meditirajte. To je da uzmete samo malo ukusa, samo kratko sagledate. Onda ćete sami započeti; počecete onda da izvršavate druge korake. Vama treba uvid, letimično viđenje, koje nije bilo potrebno ranije; otuda se direktno stavlja naglasak na meditaciju. Jednom kada ste meditativni sve će slediti. Ne treba da govorim o tome; sami ćete početi to da radite.

Kada ste meditativni želećete da sedite tiho i smireno; *asana* će uslediti. Kada ste meditativni, doći ćete do razumevanja da disanje ima ritam tišine; *pranayama* će uslediti. Kada ste smireni, meditativni, uživajući u samoći, vaš karakter će se promeniti; nećete se mešati u ničiji život; bićete nenasilni. Bićete iskreni jer kad god niste istiniti vaša unutrašnja ravnoteža će se izgubiti. Bivajući neistiniti možete uštedeti pet *rupija*, ali neistinitošću ćete izgubiti toliko mnogo - unutra, novo bogatstvo ćete sada morati da izgubite. Nikada nisam video osobu koja je tako luda - da samo za pet *rupija* izgubi unutrašnje blago, koje je mnogo vrednije, beskonačno vrednije. Tako sledi *yama*. Kako postajete sve više i više tihi, život postaje spontan; *niyama*, izvesna unutrašnja disciplina, dolazi automatski. Upravo samo malo pomoći od vas, malo razumevanja, i stvari se dovode u red. Ali prva stvar je da se zna šta je meditacija; sve drugo sledi.

Isus je rekao: "Tražite prvo carstvo nebesko, onda će sve drugo uslediti." Isto vam i ja kažem.